KUN. J. STANKEVIČIUS

ŠV. POVILAS

PAVASARIS
KAUNAS

TIRAŽAS:
1000 egz.

IŠLEIDO:
„Pavasario“ knygynas 1938 m.

SPAUDĖ:
M. Adomavičiaus sp. Kaune, Laisvės al. 14 nr.

Nihil obstat
Can. B. Čėsnys,
Censor de mand.
Kaunas, 1937 - XII - 9.

Nr. 3136.

Imprimatur.
Datum Kaunae, die 10 decembris 1937 an.

K. Šaulys,
Vic. Generalis,
Praelatus S. S.

(L. S.)

AUTORIAUS ŽODIS

1935 metais suejo devyniolika šimtmečių, kai Povilas iš Bažnyčios priešo pasidarė Bažnyčios apaštalu. 1937 metais krikščioniškasis pasaulis tas sukaktuves įvairiais būdais minėjo. Šiuo mažu darbeliu norime ir Lietuvoje tą minėjimą bent kiek pažymėti.

Šia proga reiškiu viešą padėką Kan. Prof. B. Čėsniui už patarimus šį veikalėlį ruošiant spaudai ir „Pavasario" knygyno savininkei P. Vilkaitei, kuri ryžosi šį mano darbelį išleisti.

AUTORIUS

Kaunas, 1938 m. sausio mėn. 25 d.

I. POVILO GYVENIMAS PRIEŠ ATSIVERTIMĄ

Tuo laiku, kai Nazarete augo dieviškasis Vaikelis ir Judejos kalnuose Jonas Krikštytojas, Tarse augo kitas berniukas, vardu Saulius. Jis tuo laiku nieko nežinojo nė apie Jėzų Kristų, nė apie Joną Krikštytoją. Šis berniukas gimė Kilikijos Tarse (Mažojoje Azijoje) iš žydų tėvų. Tokį liudymą duoda jis pats apie save Romos pulkininkui, kai buvo išgelbėtas iš įtužusios minios: „Aš žydas iš Kilikijos Tarso, ne nežinomo miesto pilietis" (Apd. 21,39).

Manoma, kad apaštalo tėvai į Tarsą atsikėlė apie 4 metus prieš Kristaus gimimą. Čia buvę atvaryti kaip belaisviai - vergai. Bet prieš Povilo gimimą suspėję ne tik laisvę atgauti, bet įsigyti Tarso ir Romos pilietybę.

Povilas gimė maždaug 1-3 metus po Kristaus gimimo. Aštuntą dieną po užgimimo (Pilyp. 3,5) gavo Sauliaus, o kaip Romos pilietis, Povilo vardą. Jo tėvas buvo kilęs iš Benjamino giminės (Rom. 11,1; Pilyp. 3,5), turėjo Tarso (Apd. 21,39)

ir Romos pilietybę (Apd. 16,37; 22,25; 23,27). Povilas tas pilietybes paveldėjo.

Kas buvo Povilo gimtinė Tarsas?

Tarso miestas žinomas jau 9 šimtmety prieš Kristaus gimimą. Tada jį valdė asyriečiai. 6 šm. Tarsas tenka medams ir persams. 334 metais į Tarsą įžygiuoja Aleksandras Didysis. Nuo tų metų miestas gauna helenišką antspalvį. 175-164 m. Antiocho IV Epifanijaus tasai miestas atnaujinamas. Miestas buvo gavęs Antiochijos vardą, bet tasai vardas neprigijo. Tačiau graikiška dvasia užsiliko.

Tarsas buvo graikiškas miestas, turįs savo vyriausybę ir savo pinigus. Vartojamoji kalba buvo graikų kalba. Šiuo laiku Tarse apgyvendinami žydai.

4 met. pr. Kr. miestas padaromas Cilicijos provincijos sostine. Apie tą pat laiką gauna teisę pasižymėjusiems asmenims teikti romėniškąją pilietybę. Cezaris Augustas miestui suteikia metropolio garbę.

Tarso gyventojų skaičius siekęs arti pusę milijono.

Miestas buvo derlingoje vietoje, prie Tauro snieguotų kalnų, Cydno drėkinamas. Rhegma buvo Tarso uostas, kuriame stovėjo daugybė sandėlių ir užeigos namų. Čia suplaukdavo daugybė laivų. — Anais laikais Tarsas buvo jūros miestas, nors dabar jau apie 20 kilometrų nuo jūros nutolęs ir geležinkeliu jungiamas su Mersinos uostu.

Tarsas, tai anų laikų laisvas prekybos ir kultūros miestas. Tarsas, tai miestas, kuriame susidūrė dvi kultūros: graikiškai romėniška iš vakarų ir semitiškai babiloniška iš rytų. Čia prekybos reikalais atkeliaudavo ir iš tolimiausių kraštų žmonės; čia jie dalindavosi mintimis ir tas mintis vėl nešė į visus pasaulio kraštus. Tarse jaunam Sauliui teko matyti pirklių iš Efezo, Aleksandrijos, Korinto ir Ispanijos.

Seniausias Tarso miesto dievas buvęs Baal-Tarz. Kai persai daugiau įtakos turėjo, Baal-Tarz užleidžia vietą Ahurą-Mazda'i ir vėliau Zeusui. Bet kartu buvo neužmirštami ir senieji dievai. Jaunasis Saulius turėjo matyti, kaip vasaros naktimis tų dievų garbei būdavo sukuriamos ugnys ir sekančią dieną jo jaunieji draugai papasakodavo savo pergyvenimus prie tų laužų, sukurtų dievų garbei.

Doros žvilgsniu Tarsas taip pat stovėjęs aukštokai. Moters turėjusios ne tik kitas savo kūno dalis pridengti, bet ir veidą.

Dėl gausios prekybos miestas turėjo daugybę perėjūnų. O prekybą Tarsas buvo labai išplėtęs. Iš Tarso į Italiją, Palestiną ir kitus kraštus buvo gabenama vynas, pupos, ožkų vilnų padangtėms drobulės, šilkas, kūnui tepalai ir k. Tarse taip pat klestėjusi laivų gamyba.

Mokslo žvilgsniu tarsiečiai lenktyniavę su Atėnais ir Aleksandrija. Tarsas duodavo mokytojus Romos karališkiems princams. Čia ypatingo dė-

mesio buvę kreipiama į retoriką (kalbėjimo meną). Be šios pastarosios nebuvo galima pasirodyti viešame gyvenime: susirinkimuose, pasitarimuose, teismuose. Tad vaikus retorikos ir buvo pradedama mokyti nuo 6-7 metų amžiaus; gramatikos ir geometrijos mokslai prasidėdavo nuo 12 metų amžiaus ir filosofijos nuo 14 m. a. Moksliškąjį niveau (lygį) kėlė ne tik mokyklos, bet ir sofistai, kurių buvę tiek, kiek smėlio grūdelių ant jūros kranto. Bet daugelis sofistų labai skurdžiai gyveno ir jokios įtakos gyvenimui neturėjo.

Tokiame mieste Povilui teko praleisti savo jaunystę.

Ir su tėvyne santykiai nebuvo nutrūkę. Viena Povilo sesuo buvo ištekėjusi į Jeruzalę (Apd. 23, 16). Nors diasporoje užaugęs, bet nesuhelenėjo (Apd. 6,1). Buvo auklėjamas motinos kalboje (Pilyp. 3,5; 2 Kor. 11,22; Apd. 26,14) ir farizejų dvasioje (Apd. 23,6; Pilyp. 3,5). Taigi iš jaunystės buvo įpratęs farizeiškai jausti ir galvoti.

Tarse, Mažosios Azijos Atėnuose, susipažino su rytų ir vakarų kultūra, išmoko graikų kalbos ir tuo būdu įtraukiamas į graikišką išsiauklėjimą.

Jaunystę praleidžiant Tarse, kur visa aplinkuma buvo graikiška, graikų kalbos išmokti nebuvo sunku. Ir ką jau bekalbėti apie Tarsą? Tais laikais jau ir Palestinoje buvo žymi helenizmo įtaka. Kiekviename mieste buvo graikiškai kalbančių žmonių. Daug buvo ir tokių gyventojų, kurie vartojo abi kalbi. Helenizuojantieji žydai kalbė-

ję graikiškai, graikiškai meldęsi, graikiškai psalmes giedoję, graikiškai rašę. Darosi savaime suprantama, kad ir Povilo tėvai graikiškai suprato ir kalbėjo. Kasdieniniai gyvenimo reikalai vertė tos kalbos išmokti. Povilo tėvai buvo Tarso miesto piliečiai. O mieste vartojamos kalbos nemokant, toji pilietybė darytųsi sunkiau suprantama.

Povilo tėvai, regis, buvo pasiturį žmonės. Šį tą paosako ir jų turima pilietybė. Viena tik Tarso pilietybė kainavo 500 drachmų. Bet Povilo tėvas dar buvo ir Romos pilietis.

Povilo tėvas buvo griežtų nacionalinių ir religinių tradicijų farizejus. Ir savo sūnų tokioje dvasioje išauklėjo.

Šešerių metų Sauliukas pradėjo lankyti vaikų darželį prie sinagogos. Vergas (paidagogas) kasdien nuolat pilnomis judėjimo gatvėmis vaiką ten nuvesdavo. Čia, sėdėdamas, klausėsi savo tautos istorijos ir mokėsi su pagaliuku rašyti ant vaškuotos lentelės. Sekančiais metais mokėsi tik Šventosios Istorijos. Čia susipažino su savo tautos didžiaisiais įvykiais ir ypatingu žydų tautos paskyrimu. Iš mokytojo čia taip pat išgirdo, kad ateis karalius Mesijas, nugalės visus priešus ir viso pasaulio karaliai nusilenks prieš Jeruzalę.

Dešimtaisiais metais Sauliukas jau turėjo pradėti mokytis visokius įsakymus ir įstatymus, kurie žydų tautoje buvo skelbiami gyvu žodžiu. Tai, kaip vėliau prisipažįsta pats Povilas, buvo didelė jo gyvenimo sunkenybė. „Aš gyvenau kitados

be įstatymo; bet kaip tik atėjo įsakymas, nuodėmė atgijo, o aš numiriau. Ir taip pasirodė, kad įsakymas, duotas gyvenimui, veda mane į mirtį. Nes nuodėmė ėmė progos iš įsakymo, suvedžiojo mane ir juo mane nužudė" (Rom. 7,9-11).

Sauliukas turėjo ir vieną seselę, kuri buvo ištekėjusi Jeruzalėje. Ar jis turėjo daugiau brolių ir seserų, nieko apie tai nežinome. Apie savo motiną Povilas taip pat niekada nieko nemini. Manoma, kad ji bus dar Povilui jaunam esant mirus.

Farizejų šeimose griežtai buvo laikomasi tos tradicijos, kad greta mokslo reikia mokėti ir kokio nors amato, kad, reikalui esant, galėtų savo rankomis užsidirbti duoną. Povilas išmoko dirbti iš ožkų plaukų šėtroms uždangalus. Tuo amatu vėliau ir naudojosi (Tesal. 2,9; 1 Kor. 4, 12). Ir šiandien Tarso gyventojai daugiausia užsiima medžiagų audimu. Kidno upelio vanduo suka deugelio verpiamųjų ir audžiamųjų mašinų ratus, o taip pat siauresnėse gatvelėse ir rankomis yra gaminamos įvairios medžiagos. Panašiuose nameliuose kadaise ir Sauliukas darbavosi su ožkų plaukais. Vakare, po tokio darbo, susėsdavo trijų asmenų šeima: tėvas, duktė ir sūnus. Priešais buvo matomos snieguotos Tauro kalnų viršūnės. Čia tėvas savo vaikams papasakodavo apie savo tėvynės praeitį ir garbingą ateitį.

Penkioliktaisiais amžiaus metais tėvas savo sūnų Saulių siunčia į Jeruzalę, kad ten lankytų

prie bažnyčios esančią mokyklą ir pasidarytų rabi (mokytojas). Tuomet šios mokyklos vedėju buvo visoje žydų tautoje labai gerbiamas Gamalielis, Vyriausios Žydų Tarybos narys.

Studentai - mokiniai toje mokykloje susėsdavo ant žemės aplink savo mokytoją (kartais būdavo vartojami žemi suoleliai), o mokytojas sėdėdavo paaukštintoje vietoje. Taip ir Povilas sėdėjo prie Gamalielio kojų. Mokytojas parinkdavo kokią nors vietą iš Šventojo Rašto Senojo Testamento, ją perskaitydavo hebraiškai, o paskui atpasakodavo aramajų, tada pas žydus vartojama kalba. Po to mokytojas perskaitytą vietą aiškindavo. Paaiškinus, prasidėdavo diskusijos studentų tarpe ir mokytojo su studentais.

Greta Šventojo Rašto buvo einama istorija, įvairūs įstatymai ir padavimai ir aiškinamos įvairios religijos tiesos.

Šios mokyklos studentai - mokiniai Jeruzalėje dažnai ir apsivesdavo. Žydaitės čia jauniems studentams pasipiršdavusios. Nors rabinams ir būdavo uždedama pareiga apsivesti, bet Sauliaus širdies nė viena nesuviliojo. Religinių klausimų studijos jam šiuo laiku rodėsi esančios svarbesnės už vedybas.

Maždaug dešimts metų praleidęs Jeruzalėje prie Gamalielio kojų, grįžta į Tarsą. Kaip iš tolimesnio Povilo veikimo paaiškėja, su Vyriausiąja Jeruzalės Taryba jis palaikė glaudžius ryšius.

Povilui Tarse begyvenant, Jeruzalėje įvyksta dideli dalykai: Vyriausiai Žydų Tarybai reikalaujant, miršta Jėzus Kristus. Netenka abejoti, kad Povilas nieko nebūtų girdėjęs apie Jėzaus Kristaus veiklą Palestinoje. Bet, regis, į tą naują judėjimą prieš Kristaus mirtį Povilas nekreipė dėmesio. Tačiau po Kristaus mirties išgirdo rimtų dalykų: Kristus po mirties pasidaręs daug pavojingesnis, kaip prieš mirtį. Jo išpažintojų skaičius kasdien augąs. Jau ir kai kurie šventyklos kunigai garbina Kristų (Apd. 6,7). Tą pat išgirdo ir apie kai kuriuos savo mokslo draugus. Visa tai girdėdamas, Povilas ilgiau laukti negalėjo. Iš Tarso vyksta į Jeruzalę. Ir iš tiesų. Čia jau randa susiorganizavusį naują religinį judėjimą. Ypatingai veiklus pasirodė esąs Steponas. Jo skelbiamąjį mokslą net stebuklai lydėję.

Povilo uolumas įstatymuose ir tėvų tradicijose buvo didelis ir daugelį toje srityje jis pralenkė (Gal. 1,14). Dėl to jis savo širdyje turėjo krikščionių neapykantą. „Aš perdaug didžiai persekioju Dievo Bažnyčią ir kovojau prieš ją" (Gal. 1,13). Iki tol Povilas Kristų pažinęs tik kūno žvilgsniu (2 Kor. 5,16), pažinęs Jį žydiškai tautišku mastu ir prikryžiuotasis žydų karalius jam buvęs papiktinimas (1 Kor. 1,23). Pripažinimas Kristaus mesianiškumo ir Jo garbinimas buvo prieš Povilo įsitikinimą ir tėvų mokslą. Dėl to, užsidegęs Dievo uolumu (Apd. 22,3), laikė už pareigą kovoti prieš Jėzaus vardą (Apd. 26,9). Net savo gyveni-

mo gale Povilas tą dalyką prisimena ir apgailestauja (1 Timot. 1,13).

Steponas daug žmonių patraukė į Krikščionių bendruomenę. Iš pradžių žydai norėjo ginčais jį nugalėti (Apd. 6,9...). Todėl jį nutvėrė ir nusivedė į Tarybą. Bet Steponas savo kalba privertė žydus nutilti. Jie „tai girdėdami, nirto savo širdyse ir griežė prieš jį dantimis" (Apd. 7,54). Visi iš karto puolasi ant Stepono ir išsiveda jį už miesto vartų. Kartu su ta įnirtusia minia išbėga ir Povilas. Mušeikos prie Povilo kojų sumeta savo apsiaustus ir akmenimis užmuša besimeldžiantį Steponą. Povilas iki savo mirties šios valandos neužmiršo. Šią sceną savo gyvenime jis daugelį kartų prisimena (Apd. 22,20; Gal. 1,23; 1 Kor. 15, 19). Ir kas tą valandą galėjo pagalvoti, kad tas, kuris taip troško Stepono kraujo, greitai pats toliau tęs jo pradėtąjį darbą?

Povilas nesitenkina vien žodiniu krikščionių persekiojimu. Jis nori griežčiausiomis priemonėmis tą naująją sektą visiškai sunaikinti. Iš Vyriausios Tarybos gauna įgaliojimą ir naktimis veržiasi į krikščionių namus, velka juos į teismus ir verčia išsižadėti Kristaus, Jį niekinti (Apd. 8,3; 26, 10). Prasideda inkvizicija, o Povilas tampa vyriausiuoju inkvizitoriumi. Šnipai, bažnyčios kareiviai ir daugybė savanorių jam ateina į talką. Prasideda masinis krikščionių plakimas rykštėmis. Kalėjimai pasidarė perpildyti. Kas norėjo išsigelbėti, turėjo bėgti iš miesto. Bet ir tai nebuvo tik-

ri. Povilas su savo žmonėmis visur juos persekiojo. Jis nepasitenkina vienu tik Jeruzalės miestu. Vyksta ir į kitus miestus. Išsiima iš Sinedrijono laiškus į Damaską, kad iš ten surištus krikščionis galėtų gabenti į Jeruzalę (Apd. 9, 1; 26, 12).

II. POVILO ATSIVERTIMAS

Povilas su būriu ginkluotų vyrų pro Stepono užmušimo vietą keliauja į Damaską, esantį už 250 kilometrų nuo Jeruzalės. Prie Damasko vartų Povilo asmeny iš Bažnyčios persekiotojo pasidaro Bažnyčios platintojas. Povilas čia susidūrė su Atsikėlusiuoju iš numirusiųjų. Tas įvykis Apaštalų Darbuose yra minimas tris kartus: 9, 1-19; 22,5-16; 26, 12-18. Aprašymai papildo vienas kitą. Kai Saulius artinosi į Damaską, staiga jį apsupo stipri šviesa iš dangaus. Nepaprastas pasirodymas parbloškė Povilą ir palydovus ant žemės. Tame apsireiškime Saulius matė Kristų, bet Jo nepažino (1 Kor. 9,1; 15,7). Hebrajų kalba išgirdo balsą (Apd. 26,14): „Sauliau, Sauliau, kam mane persekioji?" Pasirodžiusi išvaizda pasisako ir kas ji esanti: „Aš esu Jėzus, kurį tu persekioji". Išgirdo taip pat ir raginimą: „Kelkis ir eik į miestą; tenai bus tau pasakyta, kas tau reikia daryti" (Apd. 9,4-6). Tarnai girdėjo balsą, bet nieko nematė ir **nesuprato. Saulius,** atsipeikėjęs, nematė savo tarnų, nes buvo apakęs. Veste buvo nuvestas į Damaską. Čia akulme laukia tris dienas pas-

ninkaudamas ir besimelsdamas. Trečią dieną ateina **Ananijas, kurį jis jau buvo** matęs regėjime, uždeda ant jo rankas ir pagydo iš aklumo.

Kristaus pasirodymo realumas šv. Povilo gyvenime yra pagrindinė problema. Šv. Povilo kelionę į Damaską maža kas drįsta neigti. Tos kelionės neprileidžiant, Povilo gyvenimas liktų neaiškus, jo veikimas nesuprantamas. Savo kalbose, savo laiškuose apaštalas tuos dalykus mini ne vieną kartą. Bet daug kas kelia abejonių dėl Kristaus pasirodymo realumo. Daug kas nori aiškinti, būk tai buvęs vidujinis regėjimas ir to regėjimo pagrindu esanti paties Povilo siela.

Tokį prileidimą darydami susiduriame su dideliu neaiškumu. Povilas dažnai prisipažįsta matęs Kristų prie Damasko (1 Kor. 9,1; 15,7). Jo esąs pašauktas būti apaštalu. Šis įvykis visiškai sugriauna pirmykščius Povilo įsitikinimus. „Bet kas man buvo pelnas, tai dėl Kristaus palaikiau nuostoliu" (Pilyp. 3,7). Jeigu jau prieš tai tarp Povilo ir Kristaus būtų buvę tam tikrų santykių, jeigu Povilas Kristaus viešojo gyvenimo laikotarpį būtų buvęs Jo klausyotjų skaičiuje, nepaisant priešingo vidujinio nusistatymo, tada lengviau būtų suprantamas grynai psichologinis vidujinis regėjimas. Iki to laiko Povilas Kristaus šalininkų kruvinai neapkentė. Ir kaip dabar, nė iš šio, nė iš to, be jokio realaus antgamtinio regėjimo įsikišimo, galėjo staiga toks pakitėjimas įvykti? Čia Povilu patikėti mes turime daugiau pagrindo, kuris yra be-

tarpis to dalyko liudininkas, kaip dabartinių racionalistų išvedžiojimu. Jie mano, kad ta Povilo vizija nieko bendra neturinti su istoriniu Jėzum. Anot Pfleidererio (Cf. Kalt. B. RL. II, 315) Povilo atsivertimo priežasties nesą reikalo ieškoti istoriniame Kristuje, bet fantazijos sudarytame vaizde. Tad Povilo atsivertimas įvykęs ne dėl realaus jo susidūrimo su istoriniu Kristum, bet dėl grynai asmeninių psichologinių motyvų. Anot J. Weiss'o, iki to laiko krikščionių persekiotojui mintis apie Kristaus dieviškumą nebuvusi atėjusi į galvą. Tik prie Damasko tas pažinimas Povilo sąmonėje staiga pasirodęs ir jam tada prisiminęs Nukryžiuotojo paveikslas. — Ši hipotezė dalyko neišaiškina. Iš kur tas aiškumas Povilui galėjo ateiti? Jeigu jame Kristaus pažinimas nebūtų turėjęs išorės priežasties, bet iš vidaus išplaukęs, tai reiktų laukti grynai farizeiško Mesijo. Povilas buvo išėjęs farizejų mokslą ir turėjo farizeišką Mesijo sąvoką. Tą sąvoką atmetančius persekiojo. Ir Povilas pats prisipažįsta (2 Kor. 5, 16), kad seniau jis Mesiją supratęs žydiškai nacionalistišku būdu. Niekur neprisipažįsta, kad prieš atsivertimą būtų ką nors panašu galvojęs apie Kristų. Pirmiau į tuos dalykus netikėjęs ir jų nežinojęs (1 Timot. 1, 13), Staigus ir pagrindinis pasikeitimas, įvykęs prie Damasko, tik tada gali būti tinkamai išaiškinamas, kai prileidžiame, kad tikrai jam pasirodė ir davėsi pažinti, kad Jis yra Jėzus Nazaretietis. Pats Povilas apie tą dalyką kalba ne kaip apie ko-

kį vaizdą (Kor. 9, 1; Apd. 1, 21.), bet kaip apie realų su Kristumi susidūrimą (Kor. 15, 5—8). Povilo su Kristumi susidūrimas buvęs toks pat, koks jis buvo atsikėlus Jėzui iš numirusių ir pasirodant mokiniams ir kitiems.

III. POVILO MISIJOS.

Povilui nejasis tikėjimas gal greitai pasidarė aiškus, bet jautė vidujinį savo prigimties nesuderinimą su tuo mokslu. Todėl šalinasi nuo žmonių ir trims metams (35 — 37) vyksta į Arabijos tyrus. Besimelsdamas ir bepasninkaudamas rengiasi apaštalavimui. Čia labiau susigyvena su Evangelija, kurią vėliau turės skelbti.

Ir ką gi Povilas tuose Arabijos tyruose veikia? Visu pirma, reikėjo užsidirbti duoną. Arabijoje buvo labai išsiplėtusi padangtėms medžiagų gamyba. Ir Povilas mokėjo šį darbą dirbti. Neabejotinai tenka prileisti, kad trijų metų laikotarpį tuo būdu sau duoną užsidirba. O dvasioje tie trys metai tai buvo rekolekcijos ir pasirengimas į didelį darbą. Per tas trijų metų rekolekcijas Povilo siela iš pagrindų pasikeitė: „Bet kas man buvo pelnas, tai dėl Kristaus palaikiau nuostoliu. Taip, aš visa laikiau nuostoliu dėl kilnaus pažinimo mano Viešpaties Jėzaus Kristaus. Dėl jo aš išsižadėjau visako ir laikiau lyg mėšlu, kad laimėčiau Kristų ir būčiau rastas jame, kaip turįs ne savąjį teisumą, kurs ateina iš įstatymo, bet tą, kurs su-

teikiamas tikėjimu į Jėzų Kristų, teisumą iš Dievo, paremtą tikėjimu, kad pažinčiau jį, jo prisikėlimo jėgą ir dalyvavimą jo kentėjimuose, pasidarydamas į jį panašus mirtimi; kad kaip nors pasiekčiau prisikėlimą iš numirusių" (Pilyp. 3, 7 — 11).

Po trijų metų vėl grįžta į Damaską ir čia randa kai kurių pasikeitimų. Damaskas jau nebepriklausė Romos valdžiai. Kadangi,mirus ciesoriui Tiberijui, jo menko papėdininko Klaudijaus valdžia buvo susilpnėjusi, tolimųjų kraštų karaliukai pradėjo nepriklausomai tvarkytis. Taip buvo įvykę ir Damaske. Laisvėmis pasinaudodami, žydai pradėjo varyti didelę propogandą, norėdami stabmeldžius atversti į žydų tikėjimą. Povilas šeštadienį nuvyksta į sinagogą ir mėgina skelbti Evangeliją. Bet žydai čia pat jam pradeda grumoti ir Povilas iš sinagogos turi pasišalinti. Žydai nutarė Povilą nužudyti ir saugojo miesto vartus, kad nepaspruktų. Broliai nakčia Povilą pintinėje pro langą nuleidžia už miesto sienų ir Povilas Damaską apleidžia.

Kur dabar turėjo Povilas vykti? Žiemiuose buvo Tarsas, jo gimtinė. Jei būtų nuvykęs, galimas daiktas, savo gyvenimą būtų praleidęs visai nenaudingai. Povilas nutaria vykti į pietus ir Jeruzalėje pasimatyti su Petru.

Povilas iš Damaško į Jeruzalę vyksta tuo pačiu keliu, kuriuo prieš trejus metus iš Jeruzalės vyko į Damaską persekioti krikščionių. Ir vėl atvyksta į Jeruzalę, kur su draugais sėdėjo prie garbingojo

Gemaliejo kojų ir klasėsi aiškinant Šventojo Rašto, kur klausėsi aiškinimų apie ateisiantį Mesiją. Besiartindamas prie Jeruzalės vartų praeina ir pro tą vietą, kur akmenimis buvo užmuštas šv Steponas. Prieš trejus metus kaip persekiotojas jis pro šią vietą išvyko ir kaip persekiojamas vėl siją. Besiartindamas prie Jeruzalės vartų praeina grįžta.

Ir Jeruzalėje per tą laiką buvo daug kas pasikeitę. Į Povilą čia su nepasitikėjimu žiūri ir žydai ir krikščionys. (Apd. 9, 26). Tik kiek greičiau pavyksta į artimesnius santykius sueiti su mokslo draugu Barnabu. Barnabas Povilą supažindina su apaštalais Petru ir Jokūbu (Apd. 9, 27). Kitų apaštalų tuo metu, regis, Jeruzalėje nebuvo.

Povilas Jeruzalėje su Petru artimoje draugystėje išbūva keturiolika dienų. Kristaus meilė bemokslį žvejį ir akademiką suveda į draugystę ir duoda bendrą kalbą. Susitinka Petras, kuris Kristaus išsižadėjo ir Povilas, kuris Kristų persekiojo. Apie ką juodu daugiausia kalbasi? Čia, tenka manyti, Povilas klausinėja, o Petras atsakinėja. Išpasakoja viską, ką tik iš Kristaus buvo girdėjęs ir matęs. Petras Povilui išrodinėja ir visas vietas, kurios kuo nors buvo surištos su Kristaus gyvenimu.

Patikrinęs savo mokslą su Petro mokslu, nenorėjo, kad Evangelijos šviesa jame būtų užslopinta. Nuvyksta į Libertinų sinagogą ir mėgina kalbėti apie Kristų. Bet čia viskas baigėsi dar blo-

giau, kaip Damaske. Maža ko reikėjo ir Povilo gyvenimas panašiai būtų užsibaigęs, kaip užsibaigė Stepono. Tik dideliu brolių rūpestingumu buvo išvestas iš Jeruzalės ir per Kesariją nuvyko į savo gimtinę Tarsą (Apd. 9, 28 — 30).

Apie 37 — 38 metus Povilas jau vėl vaikščiojo po Tarsą. Čia, nuošaliai gyvendamas, praleidžia 3-4 metus. Ar tada dar buvo gyvi Povilo tėvai? Sunku apie tai ką nors tikra pasakyti. Greičiausia, kad ne. O jeigu ir būtų buvę gyvi, tai Povilui tėvo namuose galėjo nebūti vietos. Ar būtų galėjęs tėvas pakęsti, kad jo, ištikimo farizėjaus, sūnus priklausytų Nazaretiečio „sektai?"

Ką Povilas Tarse veikia? Visų pirma, užsidirba duoną sukdamas siūlus ir juos narstydamas. O daugiau? Apie tai galima tik spėlioti. Bet jo asmenybė per tą laiką brendo dideliems darbams. Ne toli jau buvo tas laikas, kada Povilas turės išeiti į didelį darbą skelbdamas Evangeliją stabmeldžiams ir rašydamas laiškus. Povilo laiškai neišskiriamai yra surišti su jo misijomis, su jo akcija. Jis keliauja, kuria naujas bendruomenes ir laiškais papildo tai, ko pats asmeniškai negali padaryti.

Darbo dirva sau pasirenka graikiškai romėiškąjį civilizuotąjį pasaulį ir atlieka tris dideles keliones. Keliauja jūromis, kalnais ir sausumomis. Perkeliauja Ciliciją, savo gimtąjį kraštą, Likoniją, Galatiją, Makedoniją. Tai buvo derlingi ekonominės ir intelektualinės kultūros kraštai.

Efezas, Atėnai, Korintas, Tesalonika — tai vis ano laiko garsenybės. Čia reiškėsi pagoniškasis patriotizmas, prabanga ir t. t. Bet dora čia buvo labai žemai kritusi, nes filosofai ir retoriai nepajėgė doros sulaikyti nuo pairimo. Visuose tuose miestuose žydai turėjo savo kolonijas, kurias Povilas turėjo progos aplankyti; jų sinagogose turėjo progos prabilti. Greta savo tautiečių, Povilas prabyla į graikus, romėnus, persus, indus, etiopiečius, skitus, sarmatanus, medus, saracenus ir visuose randa pritarėjų; visuose mestoji sėkla daugiau ar mažiau prigyja, auga ir vaisių neša.

Povilas nekeliavo vienui vienas. Greta jo mes matome Barnabą, matome trečiosios Evangelijos autorių Luką, matome du mylimus mokinius Timotėjų ir Titą (Timotėjus Povilą lydėjo antroje kelionėje ir, regis, buvo liudininkas savo mokytojo mirties), Joną — Morkų, būsimąjį Evangelistą.

Povilui Tarse besidarbuojant su ožkų vilnomis, Evangelijos sėkla sparčiai pradeda augti Antiochijoje, Romos ciesoriškojo legato Syrijoje rezidencijoje. Antiochija, su savo virš 500.000 gyventojų tais laikais buvo trečias miestas savo didumu ir prabanga po Romos. Ir Bažnyčios gyvenime Antiochija suvaidino labai svarbų vaidmenį. Po Jeruzalės, Antiochija yra antroji Bažnyčios motina. Jeruzalė — Antiochija — Roma, tai kelias, kuriuo Bažnyčia išeina į pasaulį.

Syrijos Antiochiją drėkino Oronto upė ir jungė su Seleukijos uostu. Kas tais laikais Tarsas

buvo Mažajai Azijai, tas Antiochija Mezopotamijai ir Arabijai. Aplinkui Antiochiją buvo kalnai, kurie teikė vandens miesto fontanams ir maudykloms. Pats miestas buvo sustiprintas 300 — 400 bokštų, kad negalėtų niekas jo užimti ir apiplėšti. Antiochijos gatvės jau tais laikais buvo apšviestos žibintais. Mieste gana aukštai buvo išsivysčiusi visokia pramonė; čia buvo kalami Romai ginklai ir pinigai.

Socialiniai žmonių santykiai Antiochijoje buvo labai aštrūs. Du trečdalius gyventojų sudarė vergai. Pirkliai, fabrikų savininkai, valdininkai ir kiti aukšto luomo žmonės turėjo, ko tik jų širdis troško. Visas jų gyvenimas skendo jausmų ir užgaidų tenkinime. Jų religija ir misterijos tokiam palaidam gyvenimui dar teikė tam tikro misticizmo; palaidą gyvenimą net dievino. Į tokias gyvenimo sąlygas čia ateina Krikščionybė. Ji čia susitinka su išdidžiu romėnu, jausmuose paskendusiu graiku, minkštabūdžiu priemiesčio gyventoju syru ir apie save gerai manančiu žydu. Žydai varė didelę propogandą, skleisdami savo tikėjimą. Kurie tik Antiochijos gyventojai įdomaudavosi religiniais klausimais, šeštadieniais vykdavo į sinagogą. Nemažas skaičius, ypač iš moterų, rįžždavosi būti prozelitėmis (išpažįstančios žydų tikėjimą) arba pusiau prozelitėmis. Tokiu būdu Antiochijoje susidarė tokios religinės žmonių grupės: žydai, prozelitai. pusiau prozelitai ir stabmeldžiai,kurie vis dar tebesudarė didelę gy-

ventojų daugumą. Prieš Povilui čia atvykstant, jau buvo susiorganizavęs ir nemažas būrys krikščionių. O jų tuo laiku atsirasdavo visuose didesniuose centruose. Daugelis žydų tais laikais buvo nuolatiniai keliautojai iš vienos vietos į kitą. Kai Jeruzalėje labiau pradėta spausti krikščionis, kilusius iš žydų, jie iš Jeruzalės keliavo į visus Romos imperijos centrus ir čia atvykę skleidė **Evangeliją.**

Jeruzalės krikščionių bendruomenė sužinojusi, kad Antiochijoje yra ne maža krikščionių, į Antiochiją siunčia Barnabą, kad jis ten prižiūrėtų naujai besiorganizuojančius brolius. Barnabas pamatė, kad čia darbo labai daug, o darbininkų maža. O tuo metu Tarse tam darbui buvo pasirengęs darbininkas Povilas ir vis dar nieko neveikė. „Barnabas iškeliavo į Tarsą ieškoti Sauliaus; radęs jį, atsivedė į Antiochiją. Juodu visus metus išbuvo čia bažnyčioje ir mokė didelę minią, taip kad Antiochijoje pirmą kartą mokytiniai buvo pavadinti krikščionimis" (Apd. 11, 25 — 26).

Kas būtų įvykę su Povilu, jei Barnabas jo nebūtų atsivedęs į Antiochiją? Visaip galima spėlioti. Bet galėjo atsitikti ir taip,kad Povilas galėjo išnykti praeities nežiniose. Barnabas Povilą iš tų nežinių išveda ir atveda į istorijos šviesą. Bažnyčia Barnabui už tai reikšdama dėkingumą, jam suteikė apaštalo titulą.

Antiochijoje Povilas pradeda savo veiklą. Abu su Barnabu ištisus metus sutartinai darbuojasi

jaunoje krikščionių bendruomenėje. Tai yra ramiausi Povilo gyvenimo metai. Maža tada dar buvo rūpesčių, o darbo daug ir pats darbas gerai sekėsi. Brolių skaičius kasdien didėjo. Liaudis čia Kristaus išpažintojus pradeda skirti nuo žydų ir pavadina krikščionimis.

Iš Jeruzalės į Antiochiją pradėjo ateiti liūdnų žinių. Mat ten daugelis krikščionių buvo pradėję gyventi bendru turtų gyvenimu. Kai turtai išsibaigė, juos pradėjo slėgti skurdas ir badas. Antiochijos krikščionys labai užjautė savo broliams Jeruzalėje, savo tarpe padarė rinkliavų ir su jomis į Jeruzalę pasiuntė Barnabą ir Povilą.

Jeruzalės bažnyčią rado labai prislėgtą. Jokūbas vyresnysis, Jono Evangelisto brolis, prieš keletą dienų, Erodui Agripai I įsakius, buvo nužudytas. Ir Petras buvo suimtas, bet įpatingu Viešpaties įsikišimu iš kalėjimo išėjo. „Tuo pačiu metu karalius Erodas pridėjo ranką, kad vargintų kai kuriuos iš Bažnyčios. Jis nužudė kalaviju Jono brolį Jokūbą. Matydamas, kad tai patinka žydams, nepaliovė ir suėmė taip pat Petrą. Buvo Neraugintosios duonos dienos. Suėmęs, jis įmetė jį į kalėjimą ir padavė sergėti ketveriopai sargybai, kiekvienai iš keturių kareivių. Po Velykų jis norėjo jį išvesti žmonėms. Taip Petras buvo laikomas kalėjime. Bažnyčia gi meldėsi nesiliaudama už jį Viešpačiui. Kuomet Erodas jau turėjo jį išvesti, Petras tą naktį miegojo tarp dviejų kareivių, apkaltas dviem grandinėm. Sargai

prie angos sergėjo kalėjimą. Štai, atsirado Viešpaties angelas, ir šviesa apšvietė kambarį. Ištikęs Petro šoną, jis pažino jį ir tarė: ‚Kelkis greitai. Grandinės nukrito nuo rankų. Angelas jam tarė: Susijuosk ir apsiauk savo kurpėmis. Jis taip padarė. Anas jam tarė: Apsisiausk savo drabužius ir eik paskui mane. Išėjęs jis sekė jį, bet nežinojo, kad tai tiesa,kas buvo angelo daroma; jis tarėsi matąs regėjimą. Praėję pro pirmą ir antrą sargybą, juodu atėjo prie geležinių vartų, kuriais išeinama į miestą: jie savaime juodviem atsidarė. Išėję jie paėjo vieną gatvę, ir angelas ūmai atstojo nuo jo. Petras atsipeikėjęs tarė: Dabar aš tikrai žinau, kad Viešpats siuntė savo angelą ir išgelbėjo mane iš Erodo rankos ir iš viso žydų tautos laukimo. Apsimąstęs jis atėjo prie, Morkumi vadinamojo, Jono motinos Marijos namų, kur buvo daug susirinkusių ir besimeldžiančių. Jam pabeldus į angos duris, išėjo pasiklasuyti tarnaitė, varu Rodė. Pažinus Petro balsą, ji iš to džiaugsmo neatidarė durų, bet įbėgus pasakė, kad Petras stovįs prie durų. Jie jai tarė: Iš proto išėjai. Bet ji tvirtino taip esą. Jie gi sakė: Tai jo angelas. Petras nesiliovė beldęs. Atidarę, jie pamatė jį ir nustebo. Pamojęs jiems ranka tylėti, jis papasakojo, kaip Viešpats buvo jį išvedęs iš kalėjimo, ir tarė: Duokite apie tai žinią Jokūbui ir broliams. Išėjęs jis nuėjo į kitą vietą" (Apd. 12, 1 — 17). Povi-

las šį kartą Jeruzalėje apie Petrą tesužinojo, kad jis „išėjęs į kitą vietą".

Bažnyčios vadovybė iš Jeruzalės pamažu pradėjo keltis į Antiochiją, o vėliau į Romą.

Barnabas ir Povilas, sušelpę Jeruzalės brolius, su savim pasiima jauną Joną Morkų ir grįžta į Antiochiją (Apd. 11, 28 — 30; 11, 25).

Antiochijoje krikščionių bendruomenė jau buvo susitvarkiusi. Bet aplinkui dar siautė stabmeldijos tamsybės. Povilas negalėjo pakęsti, kad Evangelijos sėkla būtų barstoma tik vienoje vietoje. „Nes jei aš skelbiu Evangeliją, nėra man iš to garbės; tai yra mano pareiga, ir vargas man, jei aš neskelbčiau Evangelijos!" (1 Kor. 9, 16). Ir štai 45 ar 46 metų pavasarį Antiochijoje matome nepaprastas iškilmes. Buvo nutarta Barnabą ir Povilą siųsti skelbti Evangelijos stabmeldžiams. Po aukos, iškilmių vyresnieji, ant jųdviejų uždėjo rankas. Tame rankų uždėjime reikia matyti ne tik iškilmingą pavedimą jiems pasiuntinybės skelbti Evangeliją kituose kraštuose, bet ir vyskūpystės šventimų suteikimą.

IV. PIRMOJI APAŠTALIŠKOJI KELIONĖ.

Povilas pradeda savo didžiąsias misijas, kuriomis žmonės stebėsis iki pasaulio pabaigos. Šiuo Povilo žygiu yra pradedamos Katalikų Bažnyčios misijos; yra pradedamas versti naujas lapas Katalikų Bažnyčios gyvenime. Pačioje šio darbo pradžioje vadovauja Barnabas.

Antiochijos bažnyčios vyresnieji du drąsuolius nulydi į Seleukijos uostą. Prie jųdviejų prisidedadar ir jaunas Jonas Morkus. Barnabas šią trijų asmenų misiją pirmiausia veda į savo gimtąją žemę — Kipro salą. Pirmiausia apsistoja Salamino mieste, ne toli Barnabo gimtinės Famagusta. Barnabo giminės ir pažįstamieji atvykėlius nuoširdžiai priėmė, nors ir žinojo, kad Povilas neseniai krikščionis buvo persekiojęs (Apd. 11, 19). Salamine jie skelbė Dievo žodį. Kokios buvo to skelbimo pasekos, dabar sunku atspėti. Bent tiek yra žinoma, kad ten jokių konfliktų neįvyko.

Iš Salamino vyksta į Pafą. Pafa buvo Romos imperatoriaus vietininko sostinė. Tuo laiku čia

gyveno Sergijus Povilas. Sergijus Povilas buvo aukštai išsilavinęs žmogus. Nusimanęs gamtos moksluose,filosofijoje ir labai įdomąvęsis religijos klausimais. Prie jo gyveno būrelis Romos patricijų sūnų, kurie čia rengėsi valstybiniam gyvenimui. Čia maloniai būdavo priimami įvairūs mokslininkai, poetai ir teosofai. Ypatingą vietą pas Sergijų Povilą užėmė žydas Barjezus. Tai buvo keliaujantis filosofas ir magikas.

Kai tik Barnabas ir Povilas Pafoje pradėjo skelbti naują mokslą, tuoj visur apie tai buvo kalbama; naujas mokslas pasiekė ir Sergijaus Povilo, imperatoriaus vietininko, ausis. Naujuosius apaštalus prokonsulas (imperatoriaus vietininkas) pakviečia pas save. Čia įvyksta pasikeitimas rolėmis. Iki šiol misijai vadovavo Barnabas. Dabar jau į priekį išeina Povilas ir savo bendravardį prokonsulą supažindina su krikščionišku mokslu. Prokonsulas nori, kad jo akyvaizdoje pasikeistų nuomonėmis magikas Barjezus ir Povilas. Povilas magiką greitai privertė nutilti ir Barjezus visų akyvaizdoje apako. Prokonsulas, iki šiol tikėjęs magjia, dabar pamatė jos menkumą ir įtikėjo į Povilo skelbiamą mokslą. Tai buvo pirmas Krikščionybės laimėjimas aukštesniuosiuose romėnų sluogsniuose. Tai buvo Povilo triumfo diena. Nuo šios dienos jau ne Barnabas, bet Povilas pradeda vadovauti pradėtai misijai. Barnabas nuo Povilo pamažu pradeda atsilikti ir pagaliau visai išnyksta iš istorijos lapų.

Iš Kipro salos Povilo akys krypsta į Mažąją Aziją. Iš Pafos nuplaukia į Atalią. Mažoji Azija, Į kurią mūsų pasirįžėliai atvyko, buvo didelis mišinys visokių tautybių, tikėjimų ir kultūrų žmonių. Kiekvienas miestas turėjo savo dievą ar dievus ir savas misterijas. Pamfilijoje stovėjo daug Romos imperijos kariuomenės, todėl čia aukštai stovėjo imperatoriaus kultas.

Mūsų keleiviai iš Atalijos vyksta į Pergę, o iš čia rįžtasi keliauti per Tauro kalnus. Kalnų oras ir blogas kelias labai apsunkino žygį. Povilas ir Barnabas drąsiai ėjo pirmyn, bet jaunas Morkus pradėjo nusiminti ir svyruoti. Pagaliau miesto jaunoulis visai pabūgo kalnų nepatogumo ir neteko drąsos. Pareiškė noro grįžti atgal. Povilą šitoks Morkaus pasielgimas labai įžeidė. Morkus grįšta atgal, o Povilas ir Barnabas sunkią kelionę tęsia toliau. O kalnų kelionė, atsimenant to laiko primityviškas susisiekimo priemones, buvo labai sunki. Nepaisant jau žiauraus kalnų oro, daug sunkumų sudarė apsirūpinimas maistu. Kalnų upelių niekas nebuvo aprūpinęs tiltais. Jiems teko elgtis panašiai,kaip dažnai ir šiandien turkai daro: rūbus ant galvos ir bristi per šaltą vandenį, o kartais ir plaukti. O kur dėtis naktį?

Nugalėję kalnų sunkumus, pasiekia Pizidijos Antiochiją. Romėnai tą pilną plėšikų kraštą pavadino Galatija ir visur pristeigė daugybę Romos

veteranų kolonijų. Tokia Romos veteranų kolonija buvo ir Antiochijoje.

Antiochija — tai pramonės miestas. Labiausiai čia buvo išsiplėtęs odų apdirbimas. Žydai, čia pajutę gerą biznį, taip pat įkūrė savo kolonijų. Povilas ir Barnabas savo tautiečių kolonijoje apsistoja. Susiranda darbo šeimoje, kurioje buvo dirbamos šėtroms padangtės, o šeštadieniais vyksta į sinagogą ir kaip rašto mokytojai turi progos kalbėti. Kitokios išeities ir nebuvo. Kokią nors naują religiją skelbti Romos imperijoje buvo uždrausta. Sinagoga turėjo teisę verbuoti prozelitus (stabmeldžius atversti į žydų tikėjimą). Stabmeldžiai ilgą laiką manė, kad krikščionys ir žydai, tai tas pat. Dėl šio neišskyrimo teko nemaža nukentėti ir žydams ir krikščionims (Apd. 18, 2; 19, 33).

Antiochijos žydai šventadieniais uždarydavo visas savo įmones ir dideliais būriais susirinkdavo į sinagogą. Po maldos perskaitoma atitinkama vieta iš Šventojo Rašto ir Povilas gauna žodį: „Atsikėlęs Povilas ir ranka įsakydamas tylėti, tarė: „Izraelio žmonės, ir kurie bijote Dievo,klausykite: Izraelio tautos Dievas išrinko mūsų tėvus ir išaukštino tautą, kuomet jie buvo ateiviai Egipto žemėje. Pakeltu petim jis juos išvedė iš jos ir per keturias dešimtis metų kentė jų būdą tyruose. Sunaikinęs septynias tautas Kanaane, jis burtais padalino anų žemę. Bėgyje ,maždaug keturių šimtų penkių dešimtų metų jis jiems da-

vė teisėjų iki pranašui Samueliui. Nuo to meto jie reikalavo karaliaus. Dievas jiems davė vyrą iš Benjamino giminės Kiso sūnų Saulių, keturioms dešimtims metų. Pašalinęs šitą, jis pažadino jiems karalių Dovidą; apie tą jis liūdijo, sakydamas: Radau Jėsės sūnų Dovidą, žmogų, koks tinka mano širdžiai. Jis vykdys visus mano norus. Iš jo giminės Dievas, kaip buvo žadėjęs, išvedė Izraėliui Gelbėtoją Jėzų. Pirm pasirodant jam, Jonas skelbė visai Izraėlio tautai atgailos krikštą. Baigdamas savo kelionę, Jonas sakė: aš neesu tas, ką manote mane esant; bet štai ateina po manęs tas, kuriam aš nevertas atrišti kurpes nuo kojų. Vyrai, broliai, Abraomo giminės vaikai, ir kurie jūsų tarpe bijote Dievo, jums siųstas to išganymo žodis. Nes Jeruzalės gyventojai ir jos viršininkai jo nepažino ir savo pasmerkimu įvykdė pranašų žodžius, skaitomus kas subata. Nors jie nerado jame jokios mirties priežasties, tačiau prašė Pilotą, kad galėtų jį užmušti. Įvykdę visa, kas apie jį buvo parašyta, jie nuėmė jį nuo medžio ir podėjo jį į kapą. Bet Dievas prikėlė jį iš numirusiųjų trečiąją dieną. Jis per daugelį dienų rodėsi tiems, kurie drauge su juo buvo atvykę iš Galiliejos į Jeruzalę. Jie iki dabar tebėra jo liudytojai žmonėms. Mes jums skelbiame tą pažadą, kurs buvo duotas mūsų tėvams, kad jį Dievas atitesėjo mūsų vaikams, prikeldamas Jėzų, taip, kaip ir antroje psalmėje parašyta: Tu mano Sūnus, šiandien aš tave pagimdžiau. Kada gi jį pažadino iš

numirusiųjų, kad jis daugiau nebegrįžtų į puvimą, tai taip pasakė: Aš duosiu jums šventas ištikimas Dovydo gėrybes. Todėl ir kitur pasakyta: Tu neduosi savo šventajam matyti puvimo. Nes Dovidas, patarnavęs savo laiku Dievo valiai, užmigo, buvo palaidotas su savo tėvais ir matė puvimą. O tas, kuprį Dievas pažadino iš numirusiųjų, nematė puvimo. Taigi, tebūnie jums žinoma, vyrai, broliai, kad per jį jums skelbiamas nuodėmių atleidimas ir kad kiekvienas, kurs tiki, išteisinamas iš viso, iš ko negalėjo išsiteisinti Mozės įstatyme. Todėl žiūrėkite, kad neužeitų ant jūsų, kas pasakyta pranašų: Matykite, niekintojai, stebėkitės ir žiūrėkite, nes aš darau jūsų dienose darbą, tą darbą, į kurį jūs netikėsite, jei kas jums pasakos" (Apd. 13,16-41).

Povilo žodis susirinkusiems padarė didelį įspūdį.- Jie prašė, kad Povilas ir sekančią subatą ateitų kalbėti. Daugelis lankėsi pas Povilą į namus ir čia asmeniškai aiškinosi naująjį mokslą.

„Kitą subatą kone visas miestas suėjo pasiklausyti Dievo žodžio. Matydami minias, žydai pasidarė pilni pavydo ir piktžodžiaudami priešta-ravo tam, kas buvo Povilo sakoma. Tuomet Povilas ir Barnabas drąsiai pasakė: Jums reikėjo pirma skelbti Dievo žodis; kadangi tačiau jūs jį atstumiate ir laikote save nevertais amžinojo gyvenimo, štai, mes kreipiamės į pagonis. Nes taip yra mums įsakęs Viešpats: Aš pastačiau tave pagonių šviesa, kad būtumei išganymui iki žemės pakraš-

čių. Tai girdėdami, pagonys džiaugėsi ir garbino Viešpaties žodį. Visi, kiek tik buvo paskirta amžinajam gyvenimui, įtikėjo. O Viešpaties žodis plito visoje šalyje. Bet žydai pakurstė pamaldžias ir gerbiamas moteris, taip pat žymesniuosius mieste, sukėlė persekiojimą prieš Povilą ir Barnabą ir išmetė juodu iš savo ribų. Juodu gi, nukratę ant jų savo kojų dulkes, atvyko į Ikoniją" (Apd. 13, 44-51).

Ikonijoje gyveno suhelenėję galatai, Romos valdininkai ir veteranai ir žydai. Daugelis Ikonijos gyventojų vertėsi vilnų verpimu, tai ir Povilui čia buvo ne sunku susirasti darbo. Greta vilnų verpimo, Povilas surado laiko ir Evangeliją sėkmingai skelbti: „Ikonijoje juodu drauge įėjo į žydų sinagogą ir taip kalbėjo, kad didelis žydų ir graikų skaičius įtikėjo. O netikinčiais pasilikusieji žydai kurstė ir erzino pagonių širdis prieš brolius. To nežiūrint, juodu čia pasiliko daug laiko (apie dvejus metus), drąsiai elgdamies Viešpatieje, kuris liūdijo apie savo malonės žodį, duodamas įvykti per jų rankas ženklams ir stebuklams. Miesto minia pasidalino: vieni buvo su žydais, kiti su apaštalais. Bet pagonims ir žydams su savo viršininkais susitarus, juos išniekinti ir užmušti akmenimis, gavę apie tai žinią, jie pabėgo į Likonijos miestus, Listrą ir Derbę, ir į visą šalį aplinkui ir tenai skelbė Evangeliją" (Apd. 14, 1 — 6).

Listro gyventojai savo miestą buvo pavedę Zeuso globai ir jo garbei prieš miesto vartus

pastatė šventyklą. Stabmeldžių kunigas ten laikydavo pamaldas.

Listre Povilas su Barnabu apsigyveno žydų šeimoje, kurios sudėtis buvo tokia: senelė žydė Lois; jos duktė žydė Eunikė, kurios stabmeldis vyras buvo miręs, ir jos penkiolikos metų sūnus Timotiejus. Kai Povilas ir Barnabas jų šeimoje apsigyveno, moters jiems priminė, kad Timotiejus dar neapipiaustytas. Bet Povilas tuo kart nematė reikalo jaunuolio šia ceremonija apsunkinti. Juk krikštas atstoja visas Senojo Testamento ceremonijas.

Povilas Timotiejų pamilo kaip tikrą savo sūnų (Cfr. Pilyp. 2, 20).

Vieną dieną Listroje buvo Zeuso šventė. Į šią šventę susirinko netik miesto, bet ir visos apylinkės gyventojai; susirinko ūkininkai, visoki paliegėliai. Povilas su Barnabu išnaudoja progą ir žmonėms kalba apie Kristų.

„Listroje buvo vienas žmogus nesveikomis kojomis, luošas nuo pat savo gimimo, kurs niekuomet nebuvo vaikščiojęs. Jis klausėsi kalbančio Povilo. Tas, pažvelgęs į jį ir matydamas, jog jis turi tikėjimo, kad galėtų būti pagydytas, tarė dideliu balsu: „Stokis stačias ant savo kojų". Jis pašoko ir vaikščiojo. Minios, matydamos, ką Povilas buvo padaręs, pakėlė savo balsą ir sakė lakoniškai: Dievai, pasidarę panašūs į žmones, nužengė pas mus. Barnabą jie vadino Jupiteriu, o Povilą, kadangi jis vadovavo kalboje,

Merkuru. Priemiestyje, buvęs Jupiterio kunigas, atgabeno prie vartų jaučių ir vainikų ir norėjo drauge su žmonėmis aukoti. Išgirdę tai apaštalai, Barnabas ir Povilas, perplėšė savo jupas ir šoko į minias, šaukdami ir sakydami: Vyrai, ką čia jūs darote? Ir mes esame marūs, panašūs į jus žmonės. Mes skelbiame jums grįžtis nuo šių į gyvąjį Dievą, kurs padarė dangų,žemę, jūrą ir visa, kas juose yra. Jis praeitais laikais, tiesa, leido visoms tautoms eiti savo keliais; tačiau nepaliko savęs liudijimo, gera darydamas iš dangaus, duodamas lietaus ir derliaus metą, maitindamas ir pripildydamas mūsų širdis linksmybės. Taip kalbėdami, juodu vos ne vos nuramino minias, kad jiems neaukotų aukų" (Apd. 14, 7 — 17).

Po keletos dienų Barnabas buvo išvykęs Evangelijos skelbti į Listros apylinkes. Tuo tarpu iš Antiochijos ir Ikonijos atėjo žydų, nusistačiusių prieš Povilą ir sukurstė stabmeldžių minią. Minia akmenimis Povilą užmušė, išvilko iš miesto ir išmetė. Nakčia, naujai sukurtoji Listros bendruomenė, norėjo Povilą palaidoti. Bet pasirodė, kad Povilas dar buvo truputį gyvas. Prieteliai jį atgaivino ir parsivedė į miestą.

Maždaug prieš dešimt metų panašiai akmenimis buvo užmuštas Steponas. Povilas tada troko, kad Steponas mirtų. Jo troškimas išsipildė. Steponas mirė, bet Povilas turėjo stoti į Stepono vietą darbuotis Kristaus Bažnyčioje. Ir štai jam pačiam dabar tenka išgyventi tai, ką prieš de-

šimtį metų išgyveno Steponas. Kaip prieš dešimt metų Stepono mirties liudininku buvo Povilas, taip dabar Povilo kančių liudininku, tarp kitų, buvo ir Timotiejus. Praėjus dešimčiai metų, kai Timatiejus buvo vyskupas, Povilas jam primena šią valandą: „Bet tu sekei mano mokslu, pasielgimu, sumanymu, tikėjimu lengvaširdyste, meile, kantrybe, persekiojimais, kentėjimais, kokių man atsitiko Antiochijoje, Ikonijoje ir Listroje, persekiojimais, kuriuos aš kentėjau, ir iš visų Viešpats išgelbėjo mane" (2 Timot. 3, 10 — 11).

Ilgiau Listroje pasilikti buvo pavojinga. Sekančią dieną Povilas, visas akmenimis sudaužytas, kartu su Barnabu, vyksta į Derbę. Seniau Derbė buvo plėšikų lizdas. Klaudijus čia įkurdino Romos veteranus ir plėšikus apvaldė. Persekiotojai žydai, kurie manė, kad Povilas Listroje užmuštas, čia jo neatsekė persekioti.

Derbė buvo stabmeldiškas miestas. Bet ir pas stabmeldžius Povilas turėjo susirasti prietelingų žmonių ir kai kurį laiką pasigydyti. Iš viso čia Povilas su Barnabu darbuojasi apie metus laiko. Iš Derbės palaikomi santykiai su Listru, Ikonija ir Antiochija. Timotiejus, regis, tada buvo geras Povilo pasiuntinys.

Jau praslinko apie keturi metai nuo to laiko, kai Povilas ir Barnabas apleido Syrijos Antiochiją. Per tą laiką daugelyje vietų įsteigė krikščionių bendruomenes. „Paskui juodu grįžo į Listrą, Ikoniją ir Antiochiją, stiprino mokytinių sielas,

ragindami pasilikti tikėjime ir kad per daugelį sielvartų mums reikia įeiti į Dievo karalystę. Pastatę jiems kiekvienoje bažnyčioje kunigų ir pasimeldę su pasininku, jie pavedė juos Viešpačiui, į kurį buvo įtikėję. Perėję per Pizidiją, jie atvyko į Pampiliją, skelbė Viešpaties žodį Pergėje ir nuvyko į Atalija. Iš čia jie plaukė į Antiochiją, kur jie buvo Dievo malonės paskirti darbui, kurį atliko. Pargrįžę ir surinkę bažnyčią, jie pranešė, kaip didelių dalykų Dievas per juos padaręs ir kad buvo atidaręs pagonims tikėjimo angą. Jie pasiliko su mokytiniais netrumpą laiką (Apd. 14, 20 — 27).

Antiochijoje Povilo ausis pasiekė liūdnos žinios. Jeruzalės krikščionių bendruomenė, susidedanti beveik iš žydų, reikalavo, kad kas nori pasidaryti krikščionis, pirma turi pasidaryti žydas. Šitie žydžiuojantieji Palestinoje ir už Palestinos ribų turėjo daug įtakos. O Povilas iš stabmeldžių žydiškumo nereikalavo. Ir ar jo iki šiol atlikti darbai turėjo eiti niekais? Argi jis vėl turėjo vykti pas naujatikius ir juos padaryti žydais? Jeruzalės broliai sužinoję, kad Povilas ir Barnabas grįžo į Antiochiją prikūrę stabmeldžių bažnyčių, pasiskubino iš Jeruzalės atvykti į Antiochiją ir varyti savo akciją prieš pagonių apaštalus. Jie čia skelbė, kad Povilo ir Barnabo darbas esąs blogai atliktas.

„Kai kurie atvykusieji iš Judiejos mokė brolius: Jei nebūsite apipiaustyti Mozės įpročiu, negalėsite būti išganyti. Kilus todėl nemažam susi-

rėmimui tarp jų ir Povilo bei Barnabo, buvo nutarta, kad Povilas ir Barnabas ir kai kurie iš anų tarpo nueitų dėl to klausimo pas apaštalus ir vyresniuosius į Jeruzalę. Taigi, jie Bažnyčios palydėti ėjo per Penikiją ir Samariją, pasakodami apie pagonių grįžimą ir darė didelio džiaugsmo visiems broliams. Atvykę į Jeruzalę, jie buvo priimti bažnyčios, apaštalų ir vyresniųjų, ir skelbė, kaip didelių dalykų Dievas buvo per juos padaręs. Tuomet kai kurie įtikėjusieji iš parisiejų skyriaus ir sakė: Reikia **anuos apipiaustydinti**, taip pa įsakyti laikyti Mozės įstatymą. To dalyko ištirtirti susirinko apšaatlai ir vyresnieji. Kilus dideliam ginčui, Petras atsistojo ir jiems tarė: Vyrai, broliai, jūs žinote, kad nuo seno laiko Dievas išrinko iš mūsų tarpo, kad pagonys iš mano burnos išgirstų Evangelijos žodį ir įtikėtų. Dievas, kurs pažįsta širdis, paliudijo, duodamas jiems Šventosios Dvasios, kaip ir mums, ir nedarė jokio skirtumo tarp mūsų ir jų, tikėjimu apvalydamas jų širdis. Kam tad dabar gundote Dievą, dėdami ant mokytinių sprando jungą, kurio nei mūsų tėvai, nei mes negalėjome panešti? Juk mes taip pat, kaip ir jie, tikimės būsią išganyti Viešpaties Jėzaus Kristaus malone. Tuomet visa daugybė nutilo ir klausėsi Barnabo ir Povilo, pasakojančių, kaip didelių ženklų ir stebuklų buvo Dievas per juos padaręs tarp pogonių. Kuomet juodu nutilo, atsiliepė Jokūbas ir sakė: Vyrai, broliai, pasiklausykite manęs. Simonas papasakojo, kaip

Dievas pirmą sykį aplankė pagonis, kad imtų iš jų žmonių savo vardui. Su tuo sutinka pranašų žodžiai, kaip parašyta: Po to aš sugrįšiu ir vėl pastatysiu sugriuvusią Dovido padangtę; kas joje sugriauta, aš atstatysiu ir atitiesiu ją, kad ieškotų Viešpaties kiti žmonės ir visos tautos, ant kurių šaukiamas mano vardas, sako Viešpats, kurs tai daro. Juk nuo amžių Viešpačiui žinomas jo darbas. Todėl aš randu, kad nereikia daryti sunkenybių tiems, kurie iš pagonių grįžta į Dievą, tik parašyti jiems susilaikyti nuo susitepimo stabais, nuo paleistuvystės, nuo pasmaugto ir nuo kraujo. Nes Mozė nuo senų laikų turi kiekviename mieste savo skelbėjų sinagogose, kur jis skaitomas kas subata. Tuomet apaštalai, vyresnieji su visu susirinkimu nutarė išrinkti iš savo tarpo žmonių ir siųsti į Antiochiją su Povilu ir Barnabu, būtent, Judą, kurs vadinosi Barsabas, ir Silą, žymiausius vyrus brolių tarpe. Per jų rankas jie nusiuntė tokį raštą: Apaštalai ir vyresnieji broliai siunčia pasveikinimą broliams iš pagonių tarpo Antiochijoje, Sirijoje ir Kilikijoje. Mes girdėjome,kad kai kurie išėjusieji iš mūsų tarpo, kuriems mes nebuvome pavedę, daro neramybes tarp jūsų žodžiais ir kelia sumišimo jūsų sielose. Todėl mes, susirinkę krūvon, nutarėme išrinkti vyrų ir siųsti pas jus su mūsų mylimaisiais Barnabu ir Povilu, žmonėmis, kurie guldė savo gyvybes dėl mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus vardo. Taigi, mes išsiuntėme Judą ir Silą, kuriuodu ir patys jums tai pasa-

kys žodžiais. Nes Šventajai Dvasiai ir mums atrodė gera nedėti ant jūsų pokios daugiau naštos, kaip tik šituos reikalingus dalykus: kad susilaikytumėte nuo aukų stabams, nuo kraujo, nuo pasmaugto ir nuo paleistuvystės. Sergėdamies tų dalykų, jūs gerai darysite. Būkite sveiki. Jie išleisti nuvyko į Antiochiją ir, surinkę daugybę, atidavė laišką. Perskaitę, anie džiaugėsi dėl paguodos žodžių. Judas ir Silas, būdami pranašai, daug kalbėjo broliams paguosti ir juos sustiprino. Pasilikę tenai kokį laiką, jie buvo brolių išleisti ramybėje pas tuos, kurie buvo juos atsiuntę. Bet Silui patiko čia pasilikti; Judas vienas sugrįžo į Jeruzalę. Povilas ir Barnabas pasiliko Antiochijojje, mokydami ir skelbdami su daugeliu kitų Viešpaties žodį." (Apd. 15, 1 — 35).

O pats Povilas, prisiminęs tuos dalykus, rašo: „Paskui, keturiolikai metų praslinkus, aš vėl nuvykau į Jeruzalę drauge su Barnabu, pasiėmęs taip pat ir Titą. Atvykau gi dėl apreiškimo ir išdėsčiau jiems Evangeliją, kurią skelbiu tarp pagonių, ypačiai gi tiems, kurie buvo žymesni, kad kartais nebėgčiau veltui, arba nebūčiau bėgęs. Bet nė buvusis su manim Titas, nors buvo pagonis, nebuvo priverstas apsipiaustyti; ir tai dėl vyliumi įėjusių netikrų brolių, įlindusių tykoti mūsų laisvės, kurią mes turime Kristuje Jėzuje, kad mus padarytų vergais; tiems mes nė valandai nesutikome pasiduoti, kad Evangeljios tiesa pasiliktų pas jus. Tie, kurie rodėsi esą žymesni, (kokie jie

yra buvę kitados, man visai nesvarbu; Dievas nežiūri žmogaus asmens), tie, sakau, kurie rodėsi esą žymesni, nemokė manęs nieko nauja. Priešingai; pamatę, kad man yra patikėtas Evangelijos skelbimas neapipjaustietiems, lygiai kaip Petrui apipjaustytųjų tarpe, (nes tas, kurs veikė su Petru apipjaustytųjų apaštalavime, veikė ir su manim tarp pagonių), ir pažinę man suteiktąją malonę, Jokūbas, Kefas ir Jonas, kurie buvo laikomi šulais, padavė man ir Barnabui dešines, kaip draugystės ženklą, kad mes kreiptumės į pagonis, o jie į apipjaustytuosius. Tiktai mes turėjome atsiminti beturčius. Tai aš ir rūpinaus tikrai daryti" (Gal. 2, 1 — 10).

Šį kartą Povilo draugystėje pamatome naują palydovą — Titą. Tai buvo naujas laimėjimas stabmeldžių pasaulyje. Titas buvo didelis Povilo ramstis sunkiose jo gyvenimo valandose. Ir dabar, vykdamas į Jeruzalę, pasiima Titą, kad lengviau galėtų apginti stabmeldžių reikalus.

Kai Povilas atvyko į pirmąjį visuotiną Bažnyčios susirinkimą Jeruzalėje, Jeruzalės bažnyčia susidėjo iš trijų grupių: apaštalų, vyresniųjų tarybos ir brolių. Iš apaštalų Jeruzalėje buvo pasilikę trys: Petras, Jokūbas jaunesnysis ir Jonas. Žinant tą akciją, kurią prieš Povilą varė kai kurie Jeruzalės broliai, Povilo čia atvykimas ir dar su palydovais, turėjo gerokai pakelti visų nuotaiką. Dauguma brolių džiaugėsi Povilo ir Barnabo laimėjimais, bet apkrikštytieji farizejai kėlė nepa-

sitenkinimą. Reikalavo, kad stabmeldžiai būtų apipjaustomi ir užlaikytų visus Mozės įstatymus ir tik tokiu būdu pasidarytų krikščionys. Labai jiems turėjo nepatikti, kad Povilas į Jeruzalę atsigabendino ir neapipjaustytą Titą.

Pagaliau ateina lemiamoji diena. Petras panaudoja savo autoritetą ir pagiria Povilo elgesį. Dideliam apkrikštytųjų farizejų nustebimui Petras pareiškia, kad apipjaustymas Krikščionybėje nebereikalingas. Iš naujatikių nutariama reikalauti tik šių dalykų: 1. Kad jie nevalgytų stabams paaukotos mėsos, 2. Kad nevalgytų kraujo, 3. Kad nevalgytų pasmaugtų gyvulių mėsos ir 4. Kad saugotųsi paleistuvystės.

Nors Jeruzalėje buvo padaryta aiškūs nutarimai ginčijamais klasimais, bet gyvenimas dar kartą iškėlė karčių dalykų. Jeruzalėje nebuvo apsvarstytas klausimas, kaip diasporose (svetimuose kraštuose gyvenančių žydų kolonijose) turi santykiauti krikščionys iš žydų ir krikščionys iš stabmeldžių. Povilui ir Barnabui besidarbuojant Antiochijoje, čia atvyko Petras. Pradžioje jis čia gyveno visai nepaisydamas žydiškųjų tradicijų. Bet į Antiochiją iš Jeruzalės atvyko ir farizeiškos dvasios brolių. Povilas pastebėjo, kad Petras nuo to laiko pradėjo vengti krikščionių, kilusių iš stabmeldžių. Povilo širdį dar labiau užgavo ir tas faktas, kad Petro pavyzdžiu pradėjo sekti ir jo draugas Barnabas. Krikščionys iš stabmeldžių pradėjo jaustis lyg žemesnės klasės

broliais. Jeruzalės aiškūs nutarimai tarsi pradėjo nustoti savo galios. Povilas pasiliko vienui vienas. Jo atliktieji darbai vėl atsistojo į pavojų. Povilas ilgiau kentėti negalėjo. Viename susirinkime viešai papeikė Petro elgesį. „Kuomet gi Kefas buvo atėjęs į Antiochiją, aš pasipriešinau jam į akis, nes jis buvo peiktinas. Nes anksčiau, kada dar nebuvo kai kurie atėję nuo Jokūbo, jis valgydavo su pagonimis; jiems atėjus, jis pasitraukė ir atsiskyrė, bijodamas tų, kurie buvo iš apipjaustymo. Jo apsimetimui pritarė kiti žydai, taip kad ir Barnabas buvo jų atvestas į tą apsimetimą. Bet pamatęs, kad jie elgiasi ne taip tiesiai, kaip reikalauja Evangelijos tiesa, aš pasakiau Kefui visų akyse: Jei tu, būdamas žydas, gyveni paginiškai, o ne žydiškai, kaip gi tu verti pagonis žydžiuoti?" (Gal. 2, 11 — 14). Po tų pastabų bekyląs konfliktas buvo likviduotas.

Po tų nesusipratimų „Povilas ir Barnabas pasiliko Antiochijoje, mokydami ir skelbdami su daugeliu kitų Viešpaties žodį" (Apd. 15, 35). Išrodė, kad jau daugiau tarp Povilo ir Barnabo neturės iškilti jokių kitų nesusipratimų ir abu vėl galės laimingai kartu darbuotis. Bet jau čia pat buvo juodviejų visiškas išsiskyrimas.

Povilas pradėjo galvoti apie tas bendruomenes, kurias neseniai buvo sukūręs stabmeldžių krašuose ir norėjo laimėti naujas sritis. Tad pradėjo ruoštis kelionei. Barnabas kelionei pritarė,

tik pastatė mažą sąlygą: kad į kelionę taip pat paimtų ir jo giminaitį Morkų. Povilas griežtai atsisakė. Juk dar neseni laikai, kai Morkus pabūgo sunkios kelionės ir iš Pergės grįžo atgal. Povilas taip pat gal nujautė, kad Barnabas kartais gali prieštarauti jo darbams, kaip neseniai buvo mėginęs daryti čia pat Antiochijoje. O kurią pusę palaikys Morkus? Greičiausia, kad savo giminaičio Barnabo. Povilui Evangelijos skelbimas išrodė per daug rimtas dalykas, kad dėl susirišimo su giminėmis galėtų nukentėti. Barnabas prie savo nuomonės taip pat kietai pasiliko: be Morkaus jis nesutiko vykti su Povilu. Dėl to Povilo ir Barnabo keliai išsiskiria. Barnabas su Morkum nuvyko į Kipro salą ir nuo šio momento istorijos lapuose Barnabo daugiau nebematome. Morkus po kiek laiko vėl susitinka su Povilu ir kartu darbuojasi skelbdami Evangeliją.

V. ANTROJI APAŠTALIŠKOJI KELIONĖ (51 — 53).

Kai Barnabas ir Morkus iškeliavo į Kipro salą, Povilas sau už palydovą pasirenka Silą ir leidžiasi į kelionę, kurioje atliko daugiausia darbų. Silas Povilui dviem žvilgsniais buvo naudingas: 1. Jis buvo kilęs iš Jeruzalės ir dėl to per jį buvo galima palaikyti sanaykius su Bažnyčios centru ir 2. Silas buvo Romos pilietis; šiuo žvilgsniu lengviau buvo apsiginti nuo žydų užpuldinėjimų.

Šį kartą Povilas pirmiausia ryžosi aplankyti įkurtąsias bažnyčias ir jas sustiprinti. Todėl abu draugai iš Antiochijos per Amanus kalnus, Aleksandriją, Issą, Mopsuestią ir Adaną atvyksta į Povilo gimtinę Tarsą. Visur pakeliui stiprino bažnyčias ir „įsakinėjo laikyti apaštalų ir vyresniųjų paliepimų" (Apd. 15, 41). Iš Tarso per snieguotus Tauro kalnus vyksta į Derbę. Pakeliui tenka nugalėti visokių sunkumų: „Dažnai kelionėse, pavojuose upių, pavojuose galvažudžių, pavojuose nuo vientaučių, pavojuose nuo pagonių, pavojuose miestuose, pavojuose tyruose, pavojuose jūroje, pavojuose tarp netikrų brolių; varge ir skurde, daugelyje budėjimų, alkyje ir

troškime, daugelyje pasninkų, šaltyje ir nuogume: be to, kas kitaip atsitinka, kasdieninis veržimasis prie manęs, rūpestis visomis bažnyčiomis" (2 Kor. 11, 26 — 27). Tikintieji čia misionierius džiaugsmingai sutinka. Be abejo, čia buvo pasigesta Barnabo...

Iš Derbės vyksta į Listrą. Listre Timotiejų randa jau gerokai subrendusį. Tame jaunuolyje Povilas mato gerą savo darbų tęsėją. Šeimoje motinos ir senelės Timotiejus jau buvo tinkamai paruoštas kunigystei. Povilas pabaigia šeimos paruošimą ir, asistuojant vyresniesiems, Timotiejui suteikia kunigystės sakramentą.

Povilas, kur tik nuvykdavo, visur Evangeliją pradėdavo skelbti žydų sinagogose. Kadangi Timotiejus buvo neapipjaustytas, jį į sinagogas nebuvo galima vestis. Nors Povilas apipjaustymui nedavė jokios vertės, bet kad lengviau būtų skelbti Evangeliją, leido Timotiejų apipjaustyti. Paskui jį pasiima su savim į kelionę. Timotiejų Povilas pamilsta kaip tikrą savo sūnų. Rašydamas pilypiečiams laišką, Povilas pats tai pasisako: „Aš turiu vilties Viešpatyje Jėzuje veikiai išsiųsti pas jus Timotiejų, kad ir aš būčiau ramus, patyręs, kas pas jus darosi. Nes aš neturiu nė vieno kito taip vienodų su manim jausmų, kurs tikrai širdingai rūpintųsi jumis. Nes visi ieško savo naudos, o ne kas Jėzaus Kristaus. Kaip jis yra ištirtas,pažinkite iš to, kad jis, kaip sūnus tėvui, tarnavo su manim Evangelijai" (Pilyp. 2, 19

— 22). Arba vėl, rašydamas Timotiejui laišką, taip į jį kreipiasi: „Povilas, Jėzaus Kristaus apaštalas Dievo mūsų Išganytojo ir Kristaus Jėzaus, mūsų vilties, paliepimu mylimajam sūnui tikėjime Timotiejui" (1 Timot. 1, 1 — 2).

Po to apkeliauja visą Mažąją Aziją, stiprina brolius tikėjime ir kuria naujas krikščionių bendruomenes. Pagaliau atvyksta į Troadą ir čia suranda naują pagelbininką gydytojo Luko asmenyje.

Troadoje per sapną Povilas gavo paraginimą vykti į Europą: „Naktį Povilui pasirodė regėjimas: Jo akivaizdoje stovėjo vienas makedonietis (Europos gyventojas) ir maldavo jį, sakydamas: Ateik į Makedoniją ir gelbėk mus" (Apd. 16, 9). Povilo mintys jau pradeda krypti į Europą ir tolaikinę jos sostinę Romą. Apie tai Povilas prisipažįsta romėnams: „Bet dabar, nebeturėdamas daugiau vietos šiuose kraštuose, o turėdamas jau nuo daugelio metų noro ateiti pas jus, turiu vilties, pradėjęs kelionę į Ispaniją, praeidamas išvysti jus ir būti jūsų į ten palydėtas, kaip pirma būsiu šiek tiek jumis pasidžiaugęs" (Rom. 15, 23 — 24).

Lukas, grečiausia, Troadoje vertėsi gydytojo praktika. Kadangi Povilas dažnai nesveikuodavo, galima manyti, pas Luką buvo užėjęs pasigydyti, sveikatos patarimų pasiklausti. Lukas savo pacientą globoja ir tolimesnėje jo kelionėje. Iš Troados Povilas su trimis palydovais: Silu, Timotie-

jum ir Luku pirmą kartą iš Azijos atvyksta į Europą ir apsistoja Pilypų mieste.

Pilypuose Augustas įkurdino Romos kariuomenės koloniją. Kartu su kariuomene apsigyveno ne maža Romos imperijos veteranų, apgyvendindami ir Romos dievus: Minervą, Dianą, Merkurą, Herkulesą ir kitus. Čia taip pat buvo forumas, teatras ir tvirtovė. Pilypuose taip pat užsiliko ir pirmykščiai vietos gyventojai trakiečiai. Žydų Pilypuose gyveno ne daug. Jie čia net sinagogose neturėjo, o tik maldos vietą. Maldos vieta buvo už miesto vartų, ant upės kranto. Subatos dieną visi keturi misijonieriai nuvyko į tą maldos vietą. rado susirinkusias beveik tik vienas moteris: „Atsidėję mes kalbėjome susirinkusioms moterišk ėms" (Apd. 16, 13).

Povilo mokslu ypatingai susidomėjo viena moteriškė: „Klausėsi ypač viena dievobaiminga moteriškė, vardu Lidija, purpurininkė iš Tijatyros miesto" (Apd. 16, 14). Tijatyros mieste jau nuo Homero laikų buvo prekiaujama purpura. Purpura prekiauti reikėjo kiek didesnio kapitalo, todėl Lidija turėjo būti pasiturinti moteriškė. Kiek vėliau čia atsiranda dar Evodija ir Sintikė, kurios savo tarpe turėjo kažkokią nesantaiką ir Povilui jas relkėjo taikinti: „Aš prašau Evodiją ir meldžiu Sintikę būti vienokios nuomonės Viešpatyje. Taip pat prašau ir tave, ištikimasis drauge, padėk jom; nes jiedvi su manim darbavosi Evangelijai drau-

ge su Klemensu ir kitais mano padėjėjais, kurių vardai yra gyvenimo knygoje" (Pilyp. 4, 2 — 3).

Ne tik Lidija, bet ir visi jos namai pasidaro krikščioniškojo gyvenimo židinys. „Kaip ji su savo namais buvo pakrikštyta, ji meldė mus, sakydama: Jei laikote mane ištikima Viešpačiui, įeikite į mano namus ir pasilikite. Ir taip jis mus privertė" (Apd. 16, 15). Lidijos namuose, be abejo, geriausia vieta buvo ir pamaldoms laikyti. Čia buvo vietos susirinkti ir kitiems tikintiesiems — tikinčiosoims. Tuo būdu Lidija labai daug prisideda prie bažnyčios įkūrimo Pilypuose. Ir kai Povilas po kiek laiko pilypiečiams rašo: „Aš labai apsidžiaugiau Viešpatyje, kad galų gale jūs vėl pražydote rūpesčiu apie mane, taip kaip ir visuomet rūpinotės, tik buvote aplinkybių sutrukdyti. Nes ir į Tesaloniką jūs atsiuntėte kartą ir kitą mano reikalams" (Pilyp. 4, 10. 16), be abejo, prieš akis turi pirmoje vietoje Lidiją.

Pilypų bendruomenė jau buvo visai suorganizuota.

Pilypuose tuo metu buvo viena isteriška mergaitė. Su ja įvyko nuotykis, kuris Povilą privertė iš Pilypų iškeliauti. Povilo gydytojas Lukas visą tą įvykį taip aprašinėja: „Einant mums į maldos vietą, pasitaikė, kad mus sutiko viena mergina, turėjusi savyje žyniavimo dvasią. Žyniavimu ji duodavo didelio pelno savo valdovams. Sekdama Povilą ir mus, ji šaukė, sakydama: Šitie žmonės Augščiausiojo Dievo tarnai; jie skel-

bia jums išganymo kelią. Taip ji darė daug dienų. Nebepakęsdamas Povilas atsigręžė ir tarė dvasiai: Įsakau tau Jėzaus Kristaus vardu išeiti iš jos. Ji tą pačią valandą išėjo. Jos valdovai, matydami, kad jų pelno viltis dingo, nutvėrė Povilą ir Silą ir nuvedė į miesto aikštę pas vyresniuosius. Atiduodami juos viršininkams, jie sakė: Šitie žmonės, būdami žydai, ardo ramybę mūsų mieste ir skelbia įpročius, kurių mums nedera priimti, nė laikytis, nes esame romėnai. Prieš juos susibėgo minia. Miesto viršininkai, perplėšę jų jupas, liepė plakti juos rykštėmis. Padarę jiems daug žaizdų, įmetė juos į kalėjimą, įsakydami sargui rūpestingai juos sergėti. Gavęs tokį įsakymą, jis įmetė juos į vidujinį kalėjimą ir įrakino jų kojas į šiekštą. Vidunaktį Povilas ir Silas melsdamies garbino Dievą; juos girdėjo buvusieji kalėjime. Ūmai pasidarė didelis žemės drebėjimas, taip kad pasijudino kalėjimo pamatai. Tuojau atsidarė visos durys, ir visų pančiai atsirišo. Pabudęs kalėjimo sargas ir pamatęs atviras kalėjimo duris, išsitraukė iš makšties kalaviją ir norėjo nusižudyti, nes manė, kad kaliniai pabėgę. Bet Povilas sušuko dideliu balsu, sakydamas: Nedaryk sau nieko pikta, nes mes visi čia esame. Pareikalavęs šviesos, jis įėjo, drebėdamas parpuolė prie Povilo ir Silo kojų ir, išvedęs juodu laukan, tarė: Tamstos, ką aš turiu daryti, kad būčiau išganytas? Juodu atsakė: Tikėk į Viešpatį Jėzų ir būsi išganytas tu

ir tavo namai. Ir juodu skelbė Viešpaties žodį jam ir visiems buvusiems jo namuose. Tą pačią nakties valandą jis ėmė juodu, apiplovė jų randus ir tuojau apsikrikštydino pats ir visi jo namai. Atsivedęs juodu į savo namus, patiekė jiems valgyti ir džiaugėsi su visais savo namais, kad buvo įtikinėjęs į Dievą. Dienai išaušus, miesto viršininkai atsiuntė sargybinių su įsakymu: Paleisk tuodu žmogu. Kalėjimo sargas paskelbė tuos žodžius Povilui: Miesto viršininkai atsiuntė, kad judu būtumėta paleisti; taigi, dabar išėję eikite ramybėje. Bet Povilas jam atsakė: Mus, Romos piliečius, viešai, be teismo nuplaktus, įmetė kalėjiman, o dabar slapčia išmeta? Nieku būdu; bet teateinie ir tegul patys mus išmeta. Sargybiniai tai pranešė miesto viršininkams. Tie, išgirdę, kad juodu Romos piliečiai, nusigando, atėję atsiprašė juodu ir išvedę prašė išeiti iš miesto. Išėję iš kalėjimo, juodu nuėjo pas Lidiją, pasimatę su broliais, nuramino juos ir išėjo" (Apd. 16, 16-40). Išvykstant, žinoma, gydytojas Lukas apraišiojo žaizdas.

Lukas ir Timotiejus pasiliko Pilypuose.

Iš Pilypų „per Amfipolį ir Apoloniją, jie atėjo į Tesaloniką, kur buvo žydų sinagoga" (Apd. 17, 1). Tesalonika tada buvo Makedonijos sostinė su dideliu prekybos ir susisiekimo uostu. Iš čia buvo palaikomas susisiekimas su Bizantija, Roma ir Azija. Tai buvo pirmas Europos didmiestis, kurį mūsų apaštalams teko sutikti. Čia susi-

rinkdavo daugybė pirklių, turistų, legioninkų ir valdininkų. Laivai iš visur čia suveždavo žinias ir idejas, o iš čia išvežiodavo į daugybę kitų miestų ir į platųjį pasaulį. Vos praėjo metai laiko, o pats Povilas iš Korinto galėjo tesalonikiečiams rašyti: „Nes, pradedant nuo jūsų, Viešpaties žodis pagarsėjo ne tik Makedonijoje ir Akajoje, bet jūsų tikėjimas į Dievą pasidarė žinomas ir visur" (1 Tesal. 1, 8).

Tesalonika buvo laisvas prekybos miestas. Pats miestas turėjo graikišką antspalvį. Čia rezidavo tik Romos vietininkas, kuris prižiūrėjo, kad miestas nenusistatytų prieš Romą. Dorovinių žvilgsniu miesto gyventojai buvo gerokai nusmukę. Prekyboje buvo ne labai sąžiningi, gatvėse per daug gaudė visokias naujienas; moterystėje buvo neištikimi. Povilas prieš tas blogybes tesalonkiečius įspėja: „Broliai, mes prašome jus ir maldaujame Viešpatyje Jėzuje taip elgtis, kaip išmokote iš mūsų, kaip jums reikia elgtis ir patikti Dievui, kad darytumėte daugiau pažangos. Nes jūs žinote, kokiuos įsakymus aš jums daviau Viešpaties Jėzaus vardu. Nes ta yra Dievo valia, kad jūs būtumėte šventi, kad susilaikytumėte nuo paleistuvystės, kad kiekvienas mokėtų laikyti savo indą šventume ir pagarboje, nepasiduodamas gašliam geiduliui, kaip pagonys, kurie nepažįsta Dievo, ir kad nė vienas neskriaustų ir neapgaudinėtų savo brolio reikale; nes Viešpats yra visų tų dalykų keršytojas.

taip kaip mes jau sakėme ir liudijome. Nes Dievas nepašaukė mūsų į susitepimą, bet į šventumą. Taigi, kas tai laiko nieku, ne žmogų niekina, bet Dievą, tą, kurs dargi davė į mūsų širdis savo šventąją Dvasią. Apie brolių meilę mums nėra reikalo jums rašyti, nes jūs patys išmokote iš Dievo vienas kitą mylėti. Juk jūs tai ir darote visiems broliams visoje Makedonijoje. Meldžiame gi jus, broliai, padarykite dar daugiau pažangos ir stengkitės gyventi tyliai, atlikti savus reikalus ir darbuotis savo rankomis, taip kaip jums įsakėme, elgtis padoriai, atsižvelgiant į tuos, kurie yra lauke, ir nieko iš ko nors negeisti" (1 Tesal. 4, 1-12).

Tesalonikoje buvo labai išsiplėtusi divonų ir padangtėms medžiagų gamyba. Čia prekybos ir gamybos reikalais susirinkdavo makedoniečių, graikų, Mažosios Azijos gyventojų, syrų, aigiptiečių, žydų ir romėnų. Tesalonikoje tekstilės fabrikėlį turėjo ir žydas Jazonas. Pas jį mūsų misijonoriai gavo darbo ir duonos.

Tesalonikoje buvo didelė žydų sinagoga. Povilas toje sinagogoje pradžioje ir skelbia Kristaus Evangeliją. Kai sinagogoje nebeliko vietos, darbuojasi už sinagogos ribų. Bet ne ilgai tęsėsi ramus darbas: „Kai kurie iš jų įtikėjo ir prisidėjo prie Povilo ir Silo; taip pat didelė daugybė naujatikių bei pagonių ir ne maža gerbiamų moterų. Bet pavydėdami žydai paėmė iš liaudies kai kuriuos piktus žmones ir, sudarę minią, su-

kurstė miestą. Jie apstojo Jazono namus ir jieškojo jų išvesti tarp liaudies. Neradę jųdviejų, jie traukė Jazoną ir kai kuriuos brolius pas miesto vyresniuosius, šaukdami: Iš čia atėjo tie, kurie daro sumišimo mieste. Juos priėmė Jazonas. Visi šitie daro prieš ciesoriaus nutarimus, sakydami kitą esant karalių, Jėzų. Taip jie suerzino liaudį ir miesto vyresniuosius, kurie tai girdėjo. Paėmę laidą iš Jazono ir iš kitų, jie juos paleido. Broliai gi tuojau nakčia išleido Povilą ir Silą į Berėją" (Apd. 17, 4-10).

Berėjoje Povilas ir Silas rado geresnės širdies žmones ir ramų gyvenimą. Čia Povilas norėjo tik pailsėti, palaukti kol Telasonikos žydai nurims ir vėl atgal grįžti, bet žydų įtužimas ten nesiliovė (1 Tesal. 2, 18). Į Tesaloniką negalėdami sugrįžti, darbuojasi Berėjoje. Čia taip pat buvo žydų kolonija ir turėjo savo sinagogą. Povilas joje skelbia Evangeliją. Berėjoje taip pat susiranda naują uolų bendradarbį, Piro sūnų Sopaterį (Apd. 20, 4).

Kai tylią naktį keleivis mėgina prisiartinti prie kokių nors namų, šunes pradeda loti. Jie loja ne tik vienuose namuose, bet pradeda loti ir visoje apylinkėje. Panašiai buvo ir su Povilu. Kur tik jis pradėdavo darbuotis, tuoj žydai pradėdavo kelti skandalus ir persekioti vykstantį į kitas vietas (Pilyp. 3, 2). Nors žydai Povilą ir persekiojo, norėdami sutrukdyti Evangelijos skelbimą, bet tasai persekiojimas jį tik privertė Evan-

geliją greičiau nešti į naujas vietas. „Žydai Tesalonikoje, patyrę, kad Dievo žodis Povilo skelbiamas ir Berėjoje, atvyko ir čia, kurstydami ir skelbdami sumišimo tarp žmonių. Tuomet broliai išleido Povilą, kad eitų iki jūrai, o Silas ir Timotiejus pasiliko tenai. Lydėjusieji Povilą nuvedė jį iki Atėnų ir grįžo, gavę iš jo įsakymą Silui ir Timotiejui kuo greičiausiai ateiti pas jį" (Apd. 17, 13 — 15).

Iš garbingosios Graikijos savo didybę dar buvo išlaikę Atėnai ir Korintas. Kai Povilas į Atėnus atvyko, Atėnai buvo laisvas Romos imperijos miestas. Povilas čia vienui vienas, be palydovų, laukia, kada atvyks Silas ir Timotiejus.

Subatoje Povilas užeina į sinagogą ir kalba savo tautiečiams. Miesto aikštėje pradeda kalbėtis ir su vietos gyventojais. Bevaikščiodamas po gatves ir gatveles, užtinka šventyklą, kurioje buvo altorius su parašu: „Agnosto Theo" — „nežinomam dievui".

Įvairiose vietose susitikdamas su Atėnų filosofais, su jais pradeda svarstyti religinius klausimus. „Kai kurie epikūrai ir stojikai filosofai ginčijosi su juo; vieni sakė: Ką tas plepys nori pasakyti? Kiti gi: Jis, rodosi, esąs naujų dievų skelbėjas, nes jis skelbė jiems Jėzų ir prisikėlimą. Nutvėrę jie nuvedė jį į Areopogą, sakydami: Ar galime žinoti, koks tas naujas mokslas, kurį tu skelbi? Nes tu dedi į mūsų ausis kažin ką naują. Tai mes norime žinoti, kas tai būtų? (Visi atė-

niečiai ir tenai viešintieji ateiviai nieku kitu ne užsiimdavo, kaip tik sakyti ar išgirsti ką nors nauja). Povilas, atsistojęs Areopago viduryje, tarė: Atėnų vyrai, aš matau, kad jūs visais atžvilgiais esate dievobaimingi. Nes, praeidamas ir žiūrėdamas į jūsų dievų statulas, radau taip pat aukurą su įrašu: NEŽINOMAM DIEVUI. Taigi, ką jūs nežinodami garbinate, tai aš jums skelbiu. Dievas, kurs įkūrė pasaulį ir visa, kas jame yra, būdamas dangaus ir žemės Viešpats, negyvena rankomis padarytose šventyklose, nei žmonių rankomis aptarnaujamas, lyg kad ko nors jam reikėtų, nes jis pats duoda visiems gyvybės, kvapo ir visa. Jis padarė iš vieno visą žmonių giminę, kad apgyventų visą žemės paviršių; jis pažymėjo paskirtus laikus ir jų gyvenimo ribas, kad jie ieškotų Dievo, ar neapčiups jo arba, ar neras, nors jis yra netoli nuo kiekvieno mūsų. Nes jame mes gyvename, judame ir esame, kaip ir kai kurie jūsų poetų yra pasakę: Nes mes esame jo giminės. Taigi, būdami Dievo giminės, neturime manyti, būk Dievybė panaši esanti į auksą, ar sidabrą, ar akmenį, ar dailės ir žmogaus minties padarą. Dievas, nebeatsižvelgdamas į tuos nežinojimo laikus, dabar skelbia žmonėms, kad visi visur darytų atgailą. Nes jis nustatė dieną, kurią teis žemės skritulį teisingai per Vyrą, kurį paskyrė. Jį jis padarė patikimą visiems, prikeldamas jį iš numirusių" (Apd. 17,17-31).

Ta kalba atnešė ir savo vaisių. Areopago (miesto tarybos) narys Dijonyzas įtiki į Povilo skelbiamą mokslą. Dijonyzo pavyzdžiu paseka ir moteriškė, vardu Damaris. Taip pat ir daugiau įtikėjusių atsiranda. Tokiu būdu ir Atėnuose susidarė rkikščionių bendruomenė.

Povilui Atėnuose besidarbuojant, čia atvyko ir Timotiejus su Silu. Patyręs, kad Tesalonikos bažnyčioje atsiranda kai kurių negerovių, Timotiejų pasiunčia stiprinti tesalonikiečių. „Todėl daugiau nebepakęsdami, mes velijome pasilikti vieni Atėnuose ir išsiuntėme mūsų brolį ir Dievo tarną Kristaus Evangelijoje, Timotiejų. Jis turės sustiprinti ir padrąsinti jus tikėjime, kad nė vienas nepasvirtų tuose sielvartuose" (1 Tes. 3, 1-3). Tiespanašu, kad tuo pat laiku Silą pasiuntė į Makedoniją, o pats iškeliavo į Korintą.

Povilo laikais Atėnai — mokslo miestas; Korintas — susisiekimo ir prekybos miestas. Aplink Korinto uostą stovėjo daugybė namelių. Į uostą atplaukusieji svetimšaliai, kareiviai, matrosai ir pirkliai už pinigus tuose nameliuose (prostitucijos namuose) pasismagindavo ir korintiškąją (veneriškąją) ligą išnešiodavo į visą pasaulį. To laiko terminologijoje „Korinto mergaitė" reiškė tą pat, ką mūsų dienomis reiškia „prostitutė - paleistuvė". Povilui Atėnuose teko susidurti daugiau su dvasios ligomis sergančiais, o Korinte — kūno ligomis sergančiais.

Atvygęs į Korintą, pirmiausia apsirūpina pragyvenimą. „Čia jis rado vieną žydą, vardu Akvilą, gimimu iš Ponto, ką tik atvykusį iš Italijos, ir jo žmoną Priskilę (nes Klaudijus buvo įsakęs visiems žydams išeiti iš Romos), ir nuėjo pas juos. Kadangi jų amatas buvo toks pat, jis pas juos pasiliko ir dirbo. (Jų gi amatas buvo dirbti padangtes). Kiekvieną subatą jis kalbėjo sinagogoje, minėjo Viešpaties Jėzaus vardą ir įtikinėjo žydus ir graikus" (Apd. 18,1-4).

Draugystė su Akvilu ir Priskile Povilui buvo keleriopai naudinga. Jis jau seniai galvojo apie Romą. Akvilas ir Priskilė Romoje buvo gyvenę ir Povilą supažindino su Roma. Povilas juodviejų namuose turėjo progos pats savo rankomis užsidirbti duoną ir galėjo neapsunkinti korintiečių.

Korinte buvo ir gana didelė žydų kolonija. Tarp tų žydų ir stabmeldžių besidarbuojant, iš Makedonijos atvyko ir Silas su Timotiejum. Juodu iš Tesalonikos Povilui atnešė pinigų pragyvenimui ir gerų žinių apie tenykštį krikščionių gyvenimą. Kai nereikėjo uždarbiauti pragyvenimui, Povilas galėjo daugiau atsiduoti Evangelijos skelbimui. „Atvykus iš Makedonijos Silui ir Timotiejui, Povilas užsiėmė vien pamokslais ir liudijo žydams, kad Jėzus yra Kristus" (Apd. 18, 5). Pirmasis laimėjimas įvyksta Stepono šeimoje (1 Kor. 16,15).

Kai Povilui pradėjo sektis, sinagoga pradėjo šiaustis. „Jiems prieštaraujant ir piktžodžiau-

jant, jis nudulkino savo drabužius ir jiems tarė: Jūsų kraujas ant jūsų galvos; aš nesuteptas; nuo šio meto aš eisiu pas pagonis" (Apd. 18, 6).

Kaip manoma, šiuo laiku Povilas parašęs pirmąjį savo laišką. Rašė tesalonikiečiams: „Povilas, Silvanas (Silas) ir Timotiejus tesalonikiečių bažnyčiai Dievuje Tėvuje ir Viešpatyje Jėzuje Kristuje. Malonė jums ir ramybė! Mes visuomet dėkojame Dievui už jus visus atsimindami jus savo maldose. Mes nuolat atsimename Dievo ir mūsų Tėvo akivaizdoje jūsų tikėjimo darbą, vargą, meilę ir ištvermę viltyje mūsų Viešpačiu Jėzumi Kristumi, žinodami, Dievo mylimieji broliai, jūsų išrinkimą, nes mūsų Evangelija atėjo pas jus ne tik žodžiais, bet ir su jėga, su šventąja Dvasia ir pilnu įsitikinimu. Jūs juk žinote, kokie mes buvome jūsų tarpe dėl jūsų. Jūs pasidarėte mūsų ir Viešpaties sekėjai, priimdami žodį dideliame sielvarte šventosios Dvasios džiaugsmu. Taip jūs pasidarėte pavyzdys visiems tikintiems Makedonijoje ir Akajoje. Nes, pradedant nuo jūsų, Viešpaties žodis pagarsėjo ne tik Makedonijoje ir Akoje, bet jūsų tikėjimas į Dievą pasidarė žinomas ir visur, taip kad mums nėra reikalo ką nors apie tai kalbėti. Nes jie patys pasakoja apie mus, koks buvo mūsų pas jus atėjimas ir kaip jūs gręžėtės nuo stabų į Dievą, kad tarnautumėte gyvajam ir tikrajam Dievui ir lauktumėte iš dangaus jo Sūnaus Jėzaus (kurį jis prikėlė iš numirusiųjų), kurs mus

išgelbėjo nuo ateinančios rūstybės. Jūs patys, broliai, žinote, kad mūsų atėjimas pas jus nebuvo tuščias. Pirm to nukentėję ir išniekinti (kaip žinote) Pilypuose, mes, pasitikėdami Dievu, turėjome drąsos skelbti jums dideliu rūpestingumu Dievo Evangeliją. Nes mūsų skelbimas nesiremia paklydimu, nei nešvariu tikslu, nei apgaule; bet kaip mes esame Dievo pripažinti verti, kad mums būtų patikėta Evangelija, taip mes kalbame, ne kad žmonėms įtiktumėm, bet Dievui, kurs tyrinėja mūsų širdis" (1 Tesal. 10; 2,1-4).

Vos praėjo trys mėnesiai po pirmojo laiško, o Povilas vėl išgirdo negerų žinių apie Tesalonikos bažnyčią. Daug kas klaidingai suprato pirmąjį laišką. Todėl Povilas tesalonikiečiams rašo antrąjį laišką: „Povilas, Silvanas (Silas) ir Timotiejus tesalonikiečių bažnyčiai Dievuje mūsų Tėvuje ir Viešpatyje Jėzuje Kristuje. Malonė jums ir ramybė nuo Dievo mūsų Tėvo ir Viešpaties Dievo už jus ,broliai, taip kaip verta; nes jūsų tikėjimas labai didėja ir visų jūsų meilė vienų kitiems daugėja. Todėl ir mes patys giriamės jumis Dievo bažnyčioms dėl jūsų kantrybės ir tikėjimo visuose jūsų persekiojimuose ir sielvartuose, kuriuos kenčiate. Tai yra įrodymas teisingo Dievo teismo: nes turite būti rasti verti Dievo karalystės, dėl kurios ir kenčiate. Juk ir teisinga pas Dievą atsilyginti varginimu tiems, kurie jus vargina, o jums, varginamiesiems, atilsiu drauge su mumis. Tai įvyks, kuomet Viešpats Jėzus

apsireikš iš dangaus su savo jėgos angelais ugnies liepsnoje. Jis atkeršys tiems, kurie nepažįsta Dievo ir neklauso mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Evengelijos. Jie kentės kančias amžinoje prapultyje, atstumti nuo Viešpaties veido ir nuo jo galybės garbės, kuomet jis ateis, kad būtų tą dieną pašlovintas savo šventuosiuose ir apsireikštų stebėtinas visuose, kurie bus įtikėję. Juk mūsų jums duotasis liudijimas rado tikėjimo. Todėl mes ir meldžiamės visuomet už jus, kad mūsų Dievas padarytų jus vertus savo pašaukimo ir įvykdytų garbingai visą gerą valią ir tikėjimo darbą; kad taip būtų pašlovintas mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus vardas jumyse ir jūs jame pagal mūsų Dievo ir Viešpaties Jėzaus Kristaus malonę. Jūs gi, broliai, nesiliaukite gerai darę. O jei kas neklauso mūsų žodžio laišku, tą pasižymėkite ir neturėkite su juo draugystės, kad būtų sugėdintas. Nelaikykite tačiau jo nepriešeliu, bet sudrauskite kaip brolį" (2 Tesal. 1.3,13-15).

Maža krikščionių bendruomenė nuolat didėjo. „Bet sinagogos viršininkas Krispas įtikėjo su visais savo namais į Viešpatį. Daug taip pat korintiečių klausydamies įtikėjo ir krikštijosi" (Apd. 18,8). Žydai dėl to nerimo ir nėrėsi iš kailio. „Galijonui esant Akajos prokonsulu, žydai vienmin-čiai sukilo prieš Povilą, atvedė jį į teismo vietą ir čia skundė: Šitas įkalbinėja žmonėms garbinti Dievą įstatymui priešingu būdu. Kai Povilas

jau norėjo atverti burną, Galijonas tarė žydams: Jei būtų kalbama apie kokią neteisybę, ar didelį nusikaltimą, aš palaikyčiau jus, žydai, tinkamai. Bet, kadangi keliama ginčų apie mokslą, vardus ir jūsų įstatymą, tai jūs patys žinokitės; aš nenoriu būti tų dalykų teisėjas. Ir jis pavarė juos iš teismo. Tuomet visi nutvėrė sinagogos viršininką Sosteną ir mušė jį teismo akyse. Galijonas gi visai tuo nesirūpino" (Apd. 18, 12-17). Povilas vėl galėjo ramiai darbuotis. (Apd. 18,18).

Korinte Povilas jau išgyveno virš 18 mėnesių. Jo dvasia pradėjo nerimti. Norėjo aplankyti anksčiau įkurtas bažnyčias. Galimas daiktas, kad tada, kai pas Galijoną išsigelbėjo iš žydų, padarė taip vadinamą naziriečių įžadą. Šį įžadą darydami, pasižadėdavo negerti svaiginančių gėralų ir nepaliesti lavonų. Šį įžadą darydavo norėdami išgyti iš sunkios ligos ar norėdami išsigelbėti iš kokių nors nelaimių. Įžadai tęsdavosi 30-100 dienų. Per šį laiką nekirpdavo plaukų. Baigiantis įžadų laikui, turėdavo padaryti auką, nusikirpti plaukus ir juos sudeginti. Iškilmingas įžadų užbaigimas turėdavo įvykti Jeruzalėje. Povilui nutarus iš Korinto išvykti, su juo kartu vyksta taip pat Priskilė ir Akvilas. Iš to reikia daryti išvadą, kad juodviejų pramonė Korinte blogai vyko ir kad Povilas čia gyveno neturtingai. Kartu vyksta Silas ir Timotiejus.

Visa keliauninkų grupė apleidžia Korintą ir atvyksta į Efezą. Efeze žydai turėjo gerai stovin-

čią savo koloniją ir gana laisvai patys tvarkėsi. Su krikščionybe jie buvo šiek tiek susipažinę. Dabar iš Povilo apie krikščionybę norėjo daugiau išgirsti. Kadangi Povilas skubėjo į Jeruzalę, tai šį kartą šiek tiek pakalbėjęs, pažadėjo į Efezą vėl sugrįžti.

Jeruzalėje Povilas buvo gana šaltai priimtas. Čia prieš jį buvo susidariusi didelė opozicija. Antiochijoje buvo visai kita nuotaika. Čia, išrodo, Povilas susitiko ir su Petru, Jonu, Morkum ir, galimas daiktas, su Barnabu. Šitokioje draugystėje Povilas Syrijos Antiochijoje praleidžia žiemą.

VI. TREČIOJI APAŠTALIŠKOJI KELIONĖ (54-58)

Silas, regis, Antiochijoje pasilieka su Petru (1 Petro 5,12). 54 metų pavasarį Povilas su Titu leidžiasi į trečiąją kelionę. Pirmiausia aplanko Galatijos bažnyčias ir jas sustiprina dvasioje: „Jis leidosi kelionėn, ėjo iš eilės per Galatijos kraštą ir Prigiją, stiprindamas visus mokytinius" (Apd. 18,23). Pagaliau atvyksta į Efezą ir čia darbuojasi daugiau kaip dvejus metus.

Efezas Povilo laikais buvo turtingas ir garbingas miestas. Manoma, kad ir šv. Jonas Evangelistas savo apreiškime (Apr. 18, 15-24) kalba apie Efezą: „Tų daiktų pirkliai, kurie pralobo, stovės atstu iš baimės jos kankinimų, verkdami, gedėdami ir sakydami: Vargas, vargas! tasai didysis miestas, kuris buvo apvilktas plona drobe, purpuru ir škarlatu ir papuoštas auksu, brangiais akmenėliais ir perlais, štai viena valanda žuvo taip dideli turtai! Visi vairininkai ir visi, kurie jūroje plauko, jūrininkai ir kurie jūroje darbuojasi, stovėjo atstu, šaukė, matydami jo gaisro vietą, ir sakė: Koks miestas buvo panašus į šitą didįjį miestą? Jie bėrė dulkes ant savo gal-

vų, šaukė verkdami ir dejuodami, ir sakė: Vargas, vargas! Tasai didysis miestas, kuriame visi turėjusieji laivų jūroje pralobo jo brangenybėmis, štai viena valanda sunaikintas! Džiaugkis dėl jo, dangau, ir jūs, šventieji apaštalai ir pranašai, nes Dievas už jus padarė jam teismą. Tuomet vienas galingas angelas pakėlė didelį, kaip girnų, akmenį ir metė į jūrą, tardamas: Tokiuo smarkumu bus numestas anas didysis miestas Babelė ir jau nebebus daugiau atrastas. Arpininkų, giesmininkų ir vamzdininkų balso ir trimito nebebus tavyje daugiau girdėta; joks dailininkas, koks nors būtų jo menas, nebebus daugiau tavyje rastas; girnų ūžimo daugiau tavyje nebesigirdės; žiburio šviesos nebebus daugiau tavyje; jaunikio ir sužieduotinės balso nebebus tavyje girdima; nes tavo pirkliai buvo žemės kunigaikščiai, nes tavo žavėjimais buvo suvedžiotos visos tautos. Jame buvo rasta kraujo pranašų ir šventųjų, ir visų, kurie yra nužudyti žemėje".

57 met. gegužės mėnesį Efeze turėjo vykti didelė Artimedės šventė Iš visų kraštų žmonės plaukė į Efezą deivei atiduoti pagarbą ir gerai pasilinksminti. Ir Povilas šią progą panaudoo savo propagandai. Povilo paveikti (Apd. 19, 18-19), žavėtojai sudegino daugybę knygų ir po to, žinoma, panašių knygų pirkliai pajuto, kad šiais metais knygų pirkimas žymiai sumažėjo. Kadangi visoje Mažojoje Azijoje jau buvo išsiplėtęs bažnyčių tinklas, tai ir į Artemi-

dės šventes šiais metais daug mažiau žmonių susirinko. Tai ypatingai pajuto sidabrakaliai ir auksakaliai. Maldininkai, grįždami iš Efezo, čia pirkdavo paauksuotą ar pasidabruotą Artemidės šventyklos atvaizdą ir nešdavosi jį namo, kuris turėdavo apsaugoti nuo visokių nelaimių. Tokiu būdu deivė daugeliui darbininkų čia suteikdavo darbo ir duonos. Šiais metais atvaizdų pareikalavimas labai sumažėjo. Visi auksakaliai ir sidabrakaliai žinojo, kad tai įvyko dėl Povilo pamokslų. Auksakalis Demetrijus visus savo bendrininkus pastato ant kojų. Į šventyklą ir aplinkui susirenka daugybė žmonių. Demetrijus jiems pasako kalbą. Visi užsidega ir šaukdami puola į teatrą ir išlieja savo pyktį. Povilas išliko gyvas tik dėl to, kad tuo metu nebuvo namuose. Kai Demetrijus kurstė minią ir kėlė maištą, Povilas savo išnuomotoje salėje skelbė Evangeliją. Kai išgirdo apie teatre įvykusį sumišimą ir jo draugus ištikusią nelaimę, norėjo ten tuoj vykti ir juos gelbėti. Bet buvo įkalbėtas savo gyvybę į pavojų nestatyti. Ir žydai mėgino tą proga išnaudoti prieš Povilą, bet jiems tai nepavyko.

Miesto raštininkas leidžia miniai išsirėkti. Minia rėkia dvi valandas. Kai jau visi privargo, raštininkas (pirmasis miesto valdininkas) ją nutildo ir pareiškia, kad jie čia susirinko visai neteisėtai. Jeigu turį prieš ką nors skundų, tam esamas teismas, o ne ši vieta. Po tokios raštininko kalbos minia susigėsta. Raštininkas minią

visai parbloškia primindamas, kad šitas susirinkimas yra neteisėtas ir kad dėl to susirinkusieji gali būti apskųsti. Minia, netekusi energijos, skirstosi.

Efezas stabmeldžiams buvo šventas miestas. Efezo Dianos šventykla — tai gyventojų šventenybė. Povilo palydovas Lukas šiuos įvykius taip aprašinėja:

Povilas, „vaikščiodamas į sinagogą, su pasitikėjimu kalbėjo tris mėnesius apie Dievo karalystę, mokydamas ir įtikinėdamas. Kadangi kai kurie buvo sukietėję ir netikėjo, net piktžodžiavo Viešpaties mokslui daugybės akyvaizdoje, jis pasitraukė nuo jų, atskyrė mokytinius ir turėjo kasdien pasikalbėjimą vieno žmogaus, vardu Tirano, mokykloje. Tai buvo daroma per dvejus metus, taip kad visi Azijos gyventojai, žydai ir pagonys, išgirdo Viešpaties žodį. Ir Dievas darė nepaprastų stebuklų Povilo rankomis; net skepetos ir juostos nuo jo kūno buvo nešamos ligoniams, ir nuo jų atstodavo ligos, ir piktosios dvasios išeidavo. Mėgino ir kai kurie besibastantys žydai egzorcistai šaukti ant turėjusiųjų piktas dvasias Viešpaties Jėzaus vardą, sakydami: prisiektinai įsakau jums per Jėzų, kurį skelbia Povilas. Taip darė septyni vieno vyresniojo žydų kunigo Skvero sūnūs. Bet piktoji dvasia, atsakydama jiems, tarė: Pažįstu Jėzų ir žinau Povilą, bet kas jūs esate? Tas žmogus, kuriame buvo piktoji dvasia, šoko ant jų ir, nugalėjęs du iš jų,

parodė prieš juos smarkumą, kad jie pliki ir sužeisti pabėgo iš tų namų. Tai pasidarė žinoma visiems žydams ir pagonims, gyvenusiems Efeze. Juos visus apėmė baimė, o Viešpaties Jėzaus vardas buvo šlovinamas. Daug tikinčiųjų ateidavo, išpažindavo ir pasisakydavo, ką buvo darę. Daug kitų, kurie užsiimdavo žavėjimais, sunešė savo knygas ir sudegino visų akyvaizdoje. Apskaičius jų kainą, rasta, kad jos buvo vertos penkias dešimtis tūkstančių denarų. Taip garbingai augo ir stiprėjo Viešpaties žodis. Tai atlikęs, Povilas nutarė Dvasioje keliauti per Makedoniją ir Akają į Jeruzalę, sakydamas: Kuomet būsiu ten buvęs, turiu pamatyti ir Romą. Išsiuntęs į Makedoniją du iš jam tarnavusiųjų, Timotiejų ir Erastą, pats laikinai pasiliko Azijoje. Anuo metu įvyko nemažas sumišimas dėl Viešpaties mokslo. Būtent, vienas auksakalis, vardu Demetrijus, kurs dirbdindavo sidabrines Dijanos šventyklėles, duodavo amatininkams nemaža pelno. Sušaukęs juos ir tuos, kurie buvo tokie pat darbininkai, jis kalbėjo: Vyrai, jūs žinote, kad iš to amato yra mums pelno. Jūs matote ir girdite, kad tas Povilas ne tik Efeze, bet ir kone visoje Azijoje atkalbinėjimais atitraukė didelę minią, sakydamas: Tie neesą dievai, kurie rankomis daromi. Ne tiktai yra pavojaus, kad ta mūsų amato šaka nenueitų niekais, bet ir didžiosios Dijanos šventykla bus niekinama, taip pat ir didenybė tos, kurią garbina visa Azija ir pasaulis, pradės mažėti. Tai išgir-

dę, jie labai supyko ir ėmė šaukti, sakydami: Didi efeziečių Dijana! Miestas pasidarė pilnas sumišimo. Jie viena mintimi įpuolė į teatrą, nutvėrę Povilo bendrakeleivius, makedoniečius Gajį ir Aristarką. Kuomet Povilas norėjo eiti tarp žmonių, mokytiniai neleido. Taip pat kai kurie Azijarkai, kurie buvo jo prieteliai, siuntė pas jį, prašydami neeiti į teatrą. Tenai vieni šaukė tą, kiti ką kitą. Nes susirinkimas buvo sumišęs, ir daugelis nežinojo, ko jie buvo susiėję. Iš minios ištrauktą Aleksandrą, kurį žydai stūmė priešakin. Aleksandras, ranka pamojęs nutilti, norėjo žmonėms aiškinti. Bet, pažinus jį esant žydą, kilo visų vienas balsas, ir apie dvi valandi jie šaukė: Didi efeziečių Dijana! Pagaliau, miesto raštininkas, nutildęs minias, tarė: Efezo piliečiai, ir kur yra toks žmogus, kurs nežinotų, kad Efezo miestas yra garbintojas Dijanos ir jos iš dangaus nukritusios statulos? Kadangi tam negalima prieštarauti, tai reikia jums nurimti ir nieko ūmai nedaryti. Nes jūs atvedėte tuos žmones, kurie nėra šventvagiai ir nepiktžodžiauja jūsų deivei. Jeigu Demetrijus ir su juo esantieji turi prieš ką norint skundą, tai juk daromi teismo posėdžiai ir yra prokonsulų; tegul vieni kitus skundžia. Jei jūs ieškote kokio nors kito dalyko, tai gali būti nutarta teisėtame susirinkime. Yra dargi pavojus, kad nebūtumėm apskųsti dėl šios dienos sumišimo, nes nėra jokios priežasties, kuria galėtumėm pateisinti tą susirinkimą" (Apd. 19, 8-40).

Povilas tris mėnesius darbavosi žydų sinagogoje. Kai su žydais negalėjo susikalbėti, eina į stabmeldžius. Tada Povilas, pavyzdžiu stabmeldžių kalbėtojų, laiko viešas paskaitas, į kurias gali ateiti, kas tik nori. Žiemai iš Tyrano išsinuomavo salę. Iki pietų užsidirbdavo sau duoną, o po pietų kalbėdavo į susirinkusią minią. Minia gi buvo labai įvairi: vyrai, moters, filosofai, studentai, pirkliai, valdininkai, darbininkai, vergai ir vergės. Povilas apie du metus jiems kalbėjo. Klausytojų ypatingai daug prisirinkdavo gegužės mėnesį, kada į Efezą iš visų pasaulio kraštų prisirinkdavo maldininkų. Kad Povilo žodžiai turėjo įtakos, rodo ir Efezo auksakalių straikas.

Efeze besidarbuodamas, palaikė nuolatinius santykius su Makedonija, Tesalonika, Berėja, Frigija, Pizidija, Antiochija, Ikonium, Galatija, Pilypais ir kitomis bažnyčiomis. Apie save Povilas suburia ištisą štabą bendradarbių, su kuriais aptaria įvairius bažnyčios reikalus.

Iš Galatijos atvyko pasiuntiniai ir pranešė, kad ten iš Jeruzalės esą atvykę kalbėtojų, kurie įrodinėja, kad Povilo mokslas ne kam tikęs. Povilas mielu noru pats būtų vykęs pas galatus, bet nuolatinis rūpestis visomis bažnyčiomis ir sunkus susisiekimas jam tai neleido. Jeruzalės apkrikštytieji žydai Povilo sukurtose bendruomenėse kėlė nerimą. Dėka tų kurstymų: „jūs (ga-

latai) vienas kitą kandžiojate ir ėdate, žiūrėkite, kad nebūtumėte vieni kitų praryti". (Gal. 5, 15).

54 metais Povilas galatams rašo laišką: „Povilas, Apaštalas, pašauktas ne žmonių ir ne žmogui tarpininkaujant, bet Jėzaus Kristaus ir jį prikėlusiojo iš numirusių Dievo Tėvo, ir visi su manim esantieji broliai galatijos bažnyčioms. Malonė jums ir ramybė nuo Dievo Tėvo ir mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus, kurs pats save atidavė už mūsų nuodėmes, kad išgelbėtų mus iš dabartinio netikusio pasaulio, taip kaip buvo Dievo ir mūsų Tėvo valia. Jam garbė per amžių amžius. Amen. Aš stebiuos, kad jūs taip veikiai nukrypstate nuo tos, kuri jus pašaukė į Kristaus malonę, prie kitos Evangelijos. Ji nėra kita; tik yra žmonių, kurie kelia jūsų tarpe neramybę ir nori iškreipti Kristaus Evangeliją. Bet nors mes ar angelas iš dangaus skelbtų jums kitą evangeliją, ne kaip mes jums skelbėme, tebūnie atskirtas! Kaip pirma sakėme, taip ir dabar vėl sakau: Jei kas jums skelbtų evangeliją ne tą, kurią priėmėte, tebūnie atskirtas! Nes ar aš dabar jieškau žmonių palankumo, ar Dievo? Ar aš stengiuos įtikti žmonėms? Jei dar norėčiau įtikti žmonėms, aš nebūčiau Kristaus tarnas. Taigi, aš sakau jums, broliai, kad mano paskelbtoji Evangelija ne žmonių mokslas; nes ne iš žmogaus aš ją gavau ir neišmokau, bet Jėzaus Kristaus apreiškimu. Jūs juk girdėjote apie mano elgesį kitados žydijoje: aš perdaug didžiai perse-

kiojau Dievo Bažnyčią ir kovojau prieš ją. Žydijoje aš perviršijau daugelį mano amžiaus savo tautoje, rodydamas daugiau uolumo dėl mano tėvų padavimo. Kuomet gi tam, kurs išskyrė mane nuo pat mano motinos įsčios ir pašaukė savo malone, patiko apreikšti manyje savo Sūnų, kad aš jį skelbčiau pagonyse, aš nesikreipiau tuojau prie kūno ir kraujo neėjau į Jeruzalę pas tuos, kurie pirm manęs buvo apaštalai, bet nuvykau į Arabiją ir vėl sugrįžau į Damaską. Paskui po trejų metų nuėjau į Jeruzalę Petro pamatyti ir pasilikau pas jį penkiolika dienų. Kitų apaštalų aš nemačiau nė vieno, tik Viešpaties brolį Jokūbą. O ką aš jums rašau, štai Dievas mato, kad nemeluoju. Paskui aš ėjau į Sirijos ir Kilikijos šalis. Veidu aš buvau nepažįstamas Judiejos bažnyčioms, kurios yra Kristuje. Jos buvo tik girdėjusios: Tasai, kurs mus kitados persekiojo, dabar skelbia tikėjimą, prieš kurį kitados kovojo. Todėl jos garbino dėl manęs Dievą" (Gal. 1).

„Paskui, keturiolikai metų praslinkus, aš vėl nuvykau į Jeruzalę drauge su Barnabu, pasiėmęs taip pat ir Titą. Atvykau gi dėl apreiškimo ir išdėsčiau jiems Evangeliją, kurią skelbiu tarp pagonių, ypačiai gi tiems, kurie buvo žymesni, kad kartais nebėgčiau veltui, arba nebūčiau bėgęs. Bet nė buvusis su manim Titas, nors buvo pagonis, nebuvo priverstas apipjaustyti; ir tai dėl vyliumi įėjusių netikrų brolių, įlin-

dusių tykoti mūsų laisvės, kurią mes turime Kristuje Jėzuje, kad mus padarytų vergus; tiems mes nė valandai nesutikome pasiduoti, kad Evangelijos tiesa pasiliktų pas jus. Tie, kurie rodėsi esą žymesni, (kokie jie yra buvę kitados, man visai nesvarbu; Dievas nežiūri žmogaus asmens), tie, sakau, kurie rodėsi esą žymesni, nemokė manęs nieko nauja. Priešingai; pamatę, kad man yra patikėtas Evangelijos skelbimas neapipjaustytiesiems, lygiai kaip Petrui apipjaustytųjų tarpe, (nes tas ,kurs veikė su Petru apipjaustytųjų apaštalavime, veikė su manim tarp pagonių), ir pažinę man suteiktąją malonę, Jokūbas, Kefas ir Jonas, kurie buvo laikomi šulais, padavė man ir Barnabui dešines, kaip draugystės ženklą, kad mes kreptumės į pagonis, o jie į apipjaustytuosius" (Gal. 2, 1 — 9).

Priminęs dar kai kuriuos savo san tykius su apaštalais, toliau galatams paaiškina daugelį tikėjimo tiesų.

Sužinojęs, kad ir Korinte ne viskas tvarkoj, ir korintiečiams parašo laišką. „Povilas, Dievo valia pašauktasis Jėzaus Kristaus Apaštalas, ir brolis Sostenas. Dievo bažnyčiai Korinte, pašvęstiesiems Jėzuje Kristuje, pašauktiesiems šventiesiems drauge su visais, kurie šaukiasi į mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus vardą kiekvienoje jų ir mūsų vietoje. Malonė jums ir ramybė nuo Dievo, mūsų Tėvo, ir nuo Viešpaties Jėzaus Kristaus! Aš maldauju jūs, broliai, mūsų Vieš-

paties Jėzaus Kristaus vardu, kad jūs visi vienaip kalbėtumėte ir kad nebūtų jumyse pasidalinimų, kad verčiau būtumėte tobuli tais pačiais jausmais ir ta pačia nuomone. Nes apie jus, mano broliai, man pranešta Kloės namiškių, kad jūsų tarpe esą ginčų" (1 Kor. 1, 1 — 3. 10 — 11).

„Visur tenka girdėti apie paleistuvystę jūsų tarpe ir tai tokią paleistuvystę, kokios nėra ir tarp paganių, taip kad vienas gyvena su savo tėvo žmona. Ir jūs esate pasipūtę ir nė maž nenuliūdote, kad tas, kurs tą dalyką padarė, būtų pašalintas iš jūsų tarpo. Aš, tiesa, nebūdamas pas jus kūnu, bet būdamas dvasia, jau nuteisiau taip padariusį, lyg kad čia pat būčiau: Mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus vardu, susirinkus jums ir mano dvasiai su mūsų Viešpaties Jėzaus galia, paduoti tokį šėtonui, kad kūnas žūtų, kad dvasia būtų išgelbėta mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus dieną" (1 Kor. 5, 1 — 5).

„Sveikina jus Azijos bažnyčios. Labai sveikina jus Viešpatyje Akvilas ir Priskilė su savo namų bažnyčia, pas kuriuodu ir aš viešiu. Sveikina jus visi broliai. Pasveikinkite vieni kitus šventu pabučiavimu. Pasveikinimas mano, Povilo, ranka. Jei kas nemyli mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus, tas tebūnie atskirtas. Maran atha! Mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus malonė teesie su jumis visais Kristuje Jėzuje. Amen." (1 Kor. 16, 19 — 24).

Prieš išsiųsdamas laišką, pirma siunčia į Korintą Timotiejų, kad tas paruoštų laiškui dirvą.

57 met. tarp Velykų ir Sekminių iš Korinto į Efezą sugrįžo Timotiejus ir atnešė žinių, kuriomis nebuvo galima pasidžiaugti. Nors laiškas tikintiesiems ir didelį įspūdį padaręs, bet Povilo priešai nesnaudė. Tai sužinojęs, Povilas į Korintą siunčia Titą su pilnais įgaliojimais korintiečius tvarkyti. Bet tuo laiku Povilui Efeze gyvenimas pasidaro nebepakenčiamas ir jis su savo draugais nukeliauja į Troą. Čia neilgai pabuvęs keliauja į Makedoniją ir Pilypuose vėl susitinka su Luku. Į Pilypus iš Korinto atvyksta ir Titas. Jis praneša, kad korintiečiai jį sutikę su baime ir drebėjimu. Negerumai iš korintiečių tarpo pradeda išnykti. Norėdamas jiems dar stipresnį įspūdį padaryti, rašo antrą laišką: „Povilas, Dievo valia Jėzaus Kristaus apaštalas, ir brolis Timotiejus Dievo bažnyčiai Korinte su visais Šventaisiais, kurie yra visoje Akajoje. Malonė jums ir ramybė nuo Dievo, mūsų Tėvo, ir Viešpaties Jėzaus Kristaus" (2 Kor. 1, 1 — 2).

„Aš, Povilas, pats maldauju jus Kristaus romumu ir maloningumu, aš, kurs akyse, tiesa, esu žemas jūsų tarpe, o kitur būdamas drąsus prieš jus. Prašau gi jus, kad, pas atėjus, man nereikėtų būti drąsiam su tuo pasitikėjimu, kurs man duoda drąsos prieš kai kuriuos, kuriems rodosi, būk mes elgiamės, tarsi kūno klausydami. Nes nors gyvename kūne, tačiau mes nekovojame kū-

niškai. Mūsų kovos ginklai ne kūniški, bet galingi Dievu ir tvirtovėms griauti. Mes griaunam sumanymus ir kiekvieną aukštį, kurs keliasi prieš Dievo pažinimą, ir pavergiame nelaisvėn kiekvieną protą, kad būtų klusnus Kristui. Mes esame nuolat pasirįžę atkeršyti kiekvienam neklusnumui, kai tik jūsų klusnumas bus pilnas. Žiūrėkite, kas yra ties akimis! Jei kas savimi pasitiki, kad jis esąs Kristaus, teapsvarsto vėl ir tai pats sau, kad, kaip jis yra Kristaus, taip ir mes. Nes jei aš truputį daugiau giriuos mūsų valdžia, kurią yra mums davęs Viešpats statyti, ne jūsų griauti, tai aš nebūsiu sugėdintas. O kad kas nemanytų, būk aš norįs pagąsdinti jus laiškais, — nes laiškai, sako jie, yra rimti ir smarkūs, pats gi atvykęs turi silpną kūną ir niekintintą kalbą, — teapsvarsto, kas yra tokios nuomonės, kad, kokie mes esame žodžiu laiškuose kitur būdami, tokie ir čia pat atsiradę darbu" (2 Kor. 10, 1 — 11).

„Jūs gal seniai manote, kad mes teisinamės prieš jus? Dievo akyvaizdoje, Kristuje mes kalbame; visa gi, mylimiausieji, darome jums gerinti. Nes aš bijau, kad kartais nerasčiau jūsų tokių, kokių noriu, ir kad nebūčiau jūsų rastas toks, kokio nenorite; kad kartais nebūtų jūsų tarpe barnių, pavydų, pykčių, vaidų, gero vardo plėšimų, apkalbėjimų, pasipūtimų, maištų, kad kuomet ateisiu, vėl Dievas nenužemintų manęs pas jus, ir aš neturėčiau raudoti daugelio tų,

kurie yra anksčiau nusidėję ir nedarė atgailos dėl susitepimo, paleistuvystės ir begėdystės, kurią yra darę" (2 Kor. 12, 19 — 21).

„Štai dabar aš trečią sykį ateinu pas jus. Dviejų ar trijų liūdytojų pasakymu bus nutartas kiekvienas dalykas. Pirma sakiau ir iš anksto sakau, kaip pas jus būdamas, taip ir dabar nebūdamas, tiems, kurie anksčiau nusidėjo, ir visiems kitiems, kad vėl atėjęs nepasigailėčiau. Ar jūs norite išmėginti Kristų, kurs kalba manyje, kursai nėra jums silpnas, bet yra galingas jūsų tarpe? Nes nors jis ir buvo prikaltas ant kryžiaus, žiūrint silpnumo, bet yra gyvas Dievo jėga. Nes ir mes esame silpni jame, bet būsime gyvi Dievo jėga jūsų tarpe. Patys save išmėginkite, ar jūs esate tikėjime; patys save ištirkite. Arba, ar jūs nepažįstate patys savęs, kad Jėzus Kristus yra jumyse? Jei tik kartais neesate atmestini. Mes maldaujame Dievą, kad jūs nedarytumėte nieko pikta: ne kad mes pasirodytumėm pripažinti, bet kad jūs darytumėte, kas gera, o mes būtumėm lyg atmestini. Nes mes nieko negalime prieš tiesą, tik už tiesą. Mes juk džiaugiamės, kad esame silpni, o jūs galingi; to ir meldžiame, kad jūs būtumėte tobuli. Todėl aš tai rašau toli būdamas, kad atėjęs neturėčiau elgtis kiečiau ta valdžia, kurią Viešpats yra man davęs statyti, ne griauti. Pagaliau, broliai, džiaukitės, būkite tobuli, padrąsinkite vieni kitus, būkite vienos nuomonės, laikykite ramybę,

o ramybės ir meilės Dievas bus su jumis. Pasveikinkite vieni kitus šventu pabučiavimu. Visi šventieji jus sveikina. Mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus malonė ir Dievo meilė ir šventosios dvasios draugystė teesie su jumis visais. Amen." (2 Kor. 13).

Pilypuose kiek atsigaivinęs ir pailsėjęs, aplanko Makedonijos ir Ilyrijos bažnyčias. 57 — 58 metų žiemą atvyksta į Korintą ir apsigyvena Gajaus namuose (Rom. 16, 23). Žiemos metu stiprina Korinto krikščionių bendruomenės gyvenimą. Bet čia ramiau begyvendamas, vis labiau ir labiau pradeda pasiilgti Romos. Kad ten nuvykus darbas būtų vaisingesnis, iš anksto rašo romėnams laišką: „Povilas, Jėzaus Kristaus tarnas, pašaukimu apaštalas, — paskirtas Dievo Evangeliui, kurią jis pirma buvo žadėjęs per savo pranašus šventuosiuose Raštuose apie savo Sūnų, kurs kūnu yra jam kilęs iš Dovydo giminės, o šventumo dvasia buvo per prisikėlimą iš numirusiųjų galingai apreikštas kaip Dievo sūnus, apie Jėzų Kristų, mūsų Viešpatį, per kurį gavome malonę ir apaštalystę, kad dėl jo vardo padarytumėm klusnias tikėjimui visas tautas, kurių tarpe esate ir jūs, Jėzaus Kristaus pašauktieji, — visiems Romoje esantiems, Dievo mylimiesiems, pašauktiesiems šventiesiems. Malonė jums ir ramybė nuo Dievo, mūsų Tėvo, ir nuo Viešpaties Jėzaus Kristaus. Visų pirma aš dėkoju mano Dievui per Jėzų Kristų už jus visus,

nes jūsų tikėjimas giriamas visame pasaulyje. Dievas, kuriam aš tarnauju savo dvasia per jo Sūnaus Evangeliją, man liudytojas, kad nuolat atsimenu jus. Visuomet savo maldose aš maldauju, kad kaip nors galų gale laimingai man pasisektų Dievo valia ateiti pas jus. Nes aš trokštu jus matyti, kad jums suteikčiau šiek tiek dvasinės malonės jums sutvirtinti, tai yra, kad daruge su jumis pasigėrėtumėm tuo tikėjimu, kurs yra bendars, jūsų ir mano. Aš nenoriu, broliai, kad jūs nežinotumėte, jog aš dažnai sumanydavau eiti pas jus (ir dar iki šioliai esu sutrukdytas), kad ir jumyse turėčiau šiek tiek nuopelno, kaip ir kitose tautose. Graikams ir barbarams, išmintingiems ir neišmintingiems aš esu skolingas. Taip (kiek nuo manęs pareina) aš esu pasiryžęs ir jums, Romoje esantiems, skelbti Evangeliją" (Rom. 1, 1 — 15).

„Aš sakau tiesą Kristuje, nemeluoju, liudijant man mano sąžinei šventoje Dvasioje, kad aš turiu didelio nuliūdimo ir nuolatinio skausmo savo širdyje. Aš pats velyčiau būti atskirtas nuo Kristaus už savo brolius, kurie yra kūnu mano gentys, kurie yra izraėlitai, kuriems priklauso įsūnystė, ir garbė, ir sandora, ir įstatymdavystė, ir tarnavimas Dievui, ir pažadai, kuriems priklausė tėvai ir iš kurių kūnu yra kilęs Kristus, kuris yra viso Dievas, palaimintas per amžius! Amen." (Rom. 9, 1 — 5).

Žiema Korinte jau praėjo. Povilas pasirengia vykti į Jeruzalę, o iš Jeruzalės į Romą. „Taigi, dabar aš keliausiu į Jeruzalę šventiesiems tarnauti. Nes Makedonija ir Akaja yra nutarusios sudėti mezliavų beturčiams Jeruzalės šventųjų tarpe. Taigi jie nutarė; jie juk anų skolininkai. Nes jei pagonys pasidarė jų dvasinių gėrybių dalininkai, tai turi jiems tarnauti kūno dalykais. Taigi, tai pabaigęs ir atidavęs jims tą naudą, keliausiu pro jus į Ispaniją. Aš žinau, kad, ateidamas pas jus, ateisiu su Kristaus Evangelijos palaiminimo pilnybe. Taigi, aš maldauju jus, broliai, per mūsų Viešpatį Jėzų Kristų ir per šventosios Dvasios meilę padėti man jūsų maldomis už mane pas Dievą, kad aš būčiau išlaisvintas nuo netikinčiųjų Judiejoje ir kad mano patarnavimo atnaša patiktų šventiesiems Jeruzalėje, kad aš Dievo valia ateičiau su džiaugsmu pas jus ir su jumis atsigaivinčiau" (Rom. 15, 25 — 32).

Uolieji žydai Mesijo laukė kaip To, Kuris padarys juos pasaulio viešpačiais ir stabmeldžius privers žydams tarnauti. Ir nepritarė jie nė vienam asmeniui, kuris kitaip manė. Ir šventėms, kada Povilas vyko į Jeruzalę, daug kitų vyko ir su šitokiais nusistatymais. Povilas, jų akimis žiūrint, buvo išsigimėlis. Iš Korinto per Kenchreą Povilas norėjo laivu plaukti į Syriją, bet sužinojęs, kad uolieji žydai tykoja jį nužudyti, pasirinko saugesnį kelią sausuma. Sumanytąją kelio-

nę Velykų šventėms į Jeruzalę teko visai atidėti. Velykoms nuvyksta Pilypus. Po švenčių per Neapolio uostą vyksta į Troadą ir užtrunka septynias dienas. Troadoje „mums susirinkus pirmą savaitės dieną duonos laužti, Povilas, norėdamas kitą dieną iškeliauti, kalbėjosi su jais ir nutęsė šneką iki vidunakčiui. Aukštutiniame kambaryje, kur buvo susirinkę, buvo daug žiburių. Vienas jaunikaitis, vardu Eutikas, sėdėjo lange. Povilui ilgai besikalbant, jis giliai įmigo, miego nugalėtas, nukrito nuo trečiojo aukšto žemyn ir buvo pakeltas nebegyvas. Nuėjęs pas jį Povilas, užsigulė ant jo ir, apkabinęs jį, tarė: Nenusigąskite, nes jo siela yra jame. Užėjęs vėl augštyn, jis laužė duoną ir valgė. Po to kalbėjo dar gana ilgai iki auštant ir taip iškeliavo. Jaunikaitį gi atvesta gyvą ir nemaža džiaugtasi" (Apd. 20, 7-12).

Tolimesnę kelionę Lukas taip aprašinėja: „Mes, sėdę į laivą, išplaukėme į Asą. Iš čia turėjome paimti Povilą, nes taip jis buvo įsakęs, pats norėdamas eiti pėsčias. Kada jis susitiko su mumis Ase, paėmėme jį ir atvykome į Mitilėną. Iš ten išplaukę, kitą dieną atvykome į Miletą. Nes Povilas buvo nutaręs praplaukti pro Ezefą, kad nesugaištų Azijoje. Jis skubėjo, kad, jei bus galima, švęstų Sekmines Jeruzalėje.

„Iš Mileto jis nusiuntė į Ezefą ir pasivadino pas save bažnyčios vyresniuosius. Kuomet jie pas jį atėjo ir drauge buvo, jis jiems tarė: Jūs žinote, kaip aš nuo pirmosios dienos, kurią atvy-

kau į Aziją, buvau su jumis per visą laiką. Aš tarnavau Viešpačiui visu nuolankumu ašarose ir bandymuose, kurių man atsitiko dėl žydų tykojimų. Aš neapleidžiau nieko naudingo, ko nebūčiau jums skelbęs ir mokęs jūsų viešai ir namie, liudydamas žydams ir pagonims apie reikalingumą gręžtis atgailą į Dievą ir tikėti į mūsų Viešpatį Jėzų Kristų. Štai, dabar aš, dvasios verčiamas, eina į Jeruzalę. Aš nežinau, kas man joje atsitiks; tiktai šventoji Dvasia man liudija visuose miestuose, sakydama, kad Jeruzalėje manęs laukia pančiai ir suspaudimas. Bet aš nieko to nebijau ir nebranginu savo gyvybės labiau kaip savęs, kad tik pabaigčiau savo kelią ir žodžio tarnystę, kurią aš gavau iš Viešpaties Jėzaus liudyti apie Dievo malonės Evangeliją. Štai dabar aš žinau, kad jūs visi, per kuriuos perėjau, skelbdamas Dievo karalystę, daugiau nebematysite mano veido. Todėl liudiju jums šiandieną, kad aš neesu suteptas nė vieno krauju. Nes aš nevengiau skelbti jums visos Dievo valios. Žiūrėkite patys savęs ir viso būrio, kuriame Šventoji Dvasia pastatė jus vyskupais valdyti Dievo Bažnyčios, kurią jis yra įsigijęs savo krauju. Aš žinau, kad, man išėjus, ateis pas jus plėšrių vilkų, kurie nesigailės būrio. Ir iš jūsų pačių kils žmonių, kurie kalbės iškraipytus dalykus ,kad nuvestų paskui save mokytinių. Todėl budėkite, atsimindami, kad aš per trejus metus naktį ir dieną nesilioviau su ašaromis raginęs kiekvie-

ną iš jūsų. Dabar aš pavedu jus Dievui ir jo malonės žodžiui, kurs galingas statyti ir duoti tėvonystę tarp visų pašvęstųjų. Aš negeidžiau nė kieno sidabro, aukso ar drabužio, kaip jūs patys žinote: mano ir tų, kurie su manim yra, reikmenei tarnavo šitos rankos. Visame aš jums rodžiau, kad, taip dirbant, reikia šelpti silpnesnieji ir atsiminti Viešpaties Jėzaus žodis; nes jis pasakė: Laimingesnis dalykas duoti, kaip imti. Tai pasakęs, jis atsiklaupė ir meldėsi su jais visais. Puldami Povilui ant kaklo, jie bučiavo jį, labiausia nuliūdę dėl žodžio, kurį buvo pasakęs, kad jie nebematysią daugiau jo veido. Po to jie palydėjo jį į laivą" (Apd. 20,13-38).

„Persiskyrę su jais ir išplaukę, tiesiu keliu atvykome į Koą, kitą dieną į Rodą ir iš ten į Patarą. Radę laivą, plaukiantį į Penikiją, įsėdome ir išplaukėme. Matėme iš tolo Kiprą, bet palikome jį kairėje ir plaukėme į Siriją. Išsėdome Tire, nes čia turėjo iškrauti iš laivo važtą. Radę mokytinių, pasilikome tenai septynias dienas. J ie, Dvasios įkvėpti, sakė Povilui, kad neeitų į Jeruzalę. Dienoms pasibaigus, leidomės kelionėn. Jie visi su žmonomis ir vaikais lydėjo mus iki už miesto. Atsiklaupę krante, mes pasimeldėme. Atsisveikinę vieni su kitais, įėjome į laivą, o jie sugrįžo namo. Baigdami jūros kelionę, nuo Tiro mes atplaukėme į Ptolemajidą. Tenai mes pasveikinome brolius ir pasilikome pas juos vieną dieną. Rytojaus dieną iškeliavome ir atvykome

į Kesariją. Įėję į namus evangelisto Pilypo, kurs buvo vienas iš septynių, pasilikome pas jį. Jis turėjo keturias dukteris, mergaites pranešes. Mums užtrukus keletą dienų, atvyko iš Judiejos vienas pranašas, vardu Agabas. Atėjęs pas mus, jis ėmė Povilo juostą ir, surišęs sau kojas ir rankas, tarė: Štai, ką sako Šventoji Dvasia: žmogų, kurio šita juosta, žydai taip suriš Jeruzalėje ir paduos į pagonių rankas. Tai išgirdę, mes ir vietiniai gyventojai prašėme neeiti į Jeruzalę. Tuomet Povilas atsakydamas tarė: Ką darote, verkdami ir sunkindami man širdį? Nes aš esu pasiryžęs ne tik būti surištas, bet ir mirti Jeruzalėje dėl Viešpaties Jėzaus vardo. Negalėdami jo perkalbėti, liovėmės, sakydami: Tebūnie Viešpaties valia. Po tų dienų prisirengę iškeliavome į Jeruzalę. Su mumis ėjo ir mokytinių iš Kesarijos, vesdami su savim vieną kiprietį Mnazoną, seną mokytinį, pas kurį turėjome apsistoti" (Apd. 21,1-16).

VII NELAISVĖ

Povilas paskutinį kartą savo gyvenime atvyko į Jeruzalę. Žydų įnirtimas prieš jį čia buvo labai didelis. Ir dalis apkrikštytųjų žydų buvo nusistatę prieš Povilą. Jiems mat labai nepatiko, kad Povilas iš apkrikštytųjų žydų nereikalavo apipjaustymo ir kitų žydiškų tradicijų. Žinia apie Povilo atvykimą po Jeruzalę labai greitai pasklido. Pavojus jo gyvybei nuolatos didėjo.

Sekančią dieną po atvykimo į Jeruzalę Povilas nuvyksta į vyresniųjų tarybą ir duoda apyskaitą iš savo nuveiktų darbų. Visi pripažįsta, kad tai buvo atlikti dideli darbai. „Jie, tai išgirdę, garbino Dievą" (Apd. 21,20). Bet vyresniems buvo žinoma, kad žydiškoji naujatikių liaudis, prisirišusi prie žydiškųjų tradicijų, Povilo darbų nesupranta. Ta liaudis žinojo apie dabartinį Povilo atvykimą į Jeruzalę. Ji greitai susirinks ir pradės prieš Povilą triukšmauti. Liaudies nuraminimui, vyresnieji pataria: „Taigi, tu padaryk, ką mes tau sakome, yra pas mus keturi vyrai, kurie turi padarę apžadą. Juos pasiėmęs, pašventink save drauge su jais ir užmokėk už juos,

kad jie nusiskustų sau galvas. Tuomet visi žinos, kad tai yra netiesa, ką yra apie tave girdėję, ir kad tu savo pasielgime laikais įstatymo" (Apd. 21,23-24). Povilas per septynias dienas turėjo stovėti bažnyčios prieangyje su keturiais vyrais, už juos ir už save turėjo paaukoti penkiolika pintinių duonos, tam tikrą saiką alyvos ir vyno. Per tas dienas Povilas turėjo tuos keturis vyrus išlaikyti. „Povilas, ėmęs anuos vyrus, rytojaus dieną pasišventino drauge su jais, įėjo į šventyklą ir paskelbė, kad pasišventinimo dienos baigiasi, kaip tik už kiekvieną iš jų bus paaukota auka" (Apd. 21,16).

Per Velykų ir Sekminių šventes Jeruzalėje Romos valdininkų nervai būdavo labai įtempti. Čia suplaukdavo visokio neramaus elemento ir keldavo riaušes. Todėl šventėms iš Cezarėjos į Jeruzalę būdavo atkeliama daugiau kariuomenės.

Sekminių sekmadienį Povilas kartu su keturiais vyrais, apžadus padariusiais ir Tropimu iš Ezefo nuvyko į šventyklą. „Žydai, kurie buvo iš Azijos, pamatę jį šventykloje, sukurstė visus žmones ir nutvėrė jį, šaukdami: Izraėlio žmonės, gelbėkite! Štai žmogus, kurs visur visiems skelbia mokslą prieš tautą, įstatymą ir šitą vietą; be to, jis ir pagonis įvedė į šventyklą ir sutepė tą šventą vietą. Jie, mat, buvo matę drauge su juo ezefietį Tropimą ir manė, būk Povilas jį įsivedęs į šventyklą. Visas miestas sujudo ir pasidarė žmonių subėgimas. Nutvėrę Povilą, jie vilko jį laukan tš šven-

tyklos, ir vartai buvo tuojau uždaryti. Kaip jie norėjo jį užmušti buvo duota žinia kareivių kuopos pulkininkui, kad visoje Jeruzalėje kilęs sumišimas. Tasai tuojau, pasiėmęs kareivių ir šimtininkų atbėgo pas juos. Pamatę pulkininką ir kareivius, jie liovėsi mušę Povilą. Tuomet pulkininkas priėjo artyn, nutvėrė jį ir liepė jį surišti dviem grandinėm; paskui klausė, kas jis ir ką padaręs. Minioje vieni šaukė viena, kiti ką kita. Negalėdamas dėl ūžimo sužinoti nieko tikra, liepė vesti jį į kareivių stovyklą. Priėjus jam prie laiptų, atsitiko, kad dėl žmonių veržimosi kareiviai turėjo jį nešti. Nes žmonių daugybė sakė, šaukdama: Šalin jį. Povilas jau turėjo būti įvestas į stovyklą, kai jis tarė pulkininkui: Ar man valia tau šį tą pasakyti? atsakė: Ar moki graikaškai? Tai tu ne tas egiptietis, kurs pirma šių dienų pakurstei kelti maištą ir išvežei į tyrus keturis tūkstančius vyrų galvažudžių! Povilas jam atsakė: Aš žydas iš Kilikijos Tarso, ne nežinomo miesto pilietis. Prašau gi tave, leisk man kalbėti žmonėms. Anam leidus, Povilas, stovėdamas ant laiptų, pamojo ranka žmonėms ir, pasidarius didelei tylai, kalbėjo jiems žydų kalba tokius žodžius:" (Apd. 21,27-40).

„Vyrai, brolini ir tėvai, pasiklausykite pasiteisinimo, kokį aš dabar jum duodu. Išgirdę, kad jis jiems kalba ebraiškai, jie dar labiau nutilo. Jis sakė: Aš esu žydas, gimęs Kilikijos Tarse, bet išauklėtas šitame mieste; prie Gemalėlio kojų iš-

mokytas tėvų įstatymo griežtumo, buvau uolus įstatymo mylėtojas, kaip ir visi šiandien esate. Aš persekiojau tą mokslą iki bausmės mirtimi: aš surišdavau ir atiduodavau į kalėjimus vyrus ir moteris. Tai gali man paliūdyti vyriausis gunigas ir visi vyresnieji. Iš jų aš net ėmiau laiškus į brolius ir keliavau į Damaską, kad atveščiau iš ten apkaltus į Jeruzalę nubausti. Bet, man keliaujant ir artinantis į Damaską, atsitiko, kad vidudienį ūmai apšvietė mane gausi šviesa iš dangaus. Aš sukniubau ant žemės ir girdėjau balsą, kurs man sakė: Sauliau, Sauliau, kam mane persekioji? Aš atsakiau: Kas esi, Viešpatie? Jis man tarė: Aš esu Jėzus Nazarėnas, kurį tu persekioji. Buvusieji su manim šviesą, tiesa, matė, bet negirdėjo balso to, kurs su manim kalbėjo. Aš tariau: Ką turiu daryti, Viešpatie? Viešpats man atsakė: Kelkis ir eik į Damaską; tenai tau bus pasakyta visa, kas tau reikia daryti. Kadangi dėl tos šviesos skaistumo neregėjau, aš įėjau į Damaską, bendrakeleivių vedamas už rankų. Čia buvo vienas žmogus, Anamijas, toks, kaip reikalavo įstatymas, apie kurį gerai liudijo visi draugе gyvenusieji žydai. Jis atėjo pas mus ir, prisiartinęs prie manęs, tarė: Broli, Sauliau, pažvelgk, Aš tą pačią valandą pažvelgiau į jį. Jis sakė: Mūsų tėvų Dievas iš anksto paskyrė tave pažinti jo valios, matyti Teisiojo ir girdėti balsą iš jo burnos. Nes tu būsi jo liudytojas visiems žmonėms tų

dalykų, kuriuos matei ir girdėjai. Ir dabar ko gaišti? Kelkis, krikštydinkis ir nuplauk savo nuodėmes, šaukdamos į jo vardą. Man sugrįžus į Jeruzalę ir besimeldžiant šventykloje, atsitiko, kad aš buvau dvasios pagavime ir mačiau jį, kaip man sakė: Skubėk ir išeik veikiai iš Jeruzalės, nes jie nepriims tavo liudijimo apie mane. Aš atsakiau: Viešpatie, jie žino, kad aš uždarinėdavau į kalėjimą ir plakdavau sinagogose tuos, kurie įtikėjo į tave. Ir kuomet buvo liejamas tavo liudytojo Stepono kraujas, aš ten stovėjau, pritariau ir saugojau jo užmušėjų drabužius. Jis man tarė: Eik, nes aš tave siųsiu toli tarp pagonių. Jie klausė jo iki tam žodžiui; čia jie pakėlė savo balsą, sakydami: Šalin tą nuo žemės, nes jam nevalia gyventi. Jiems šaukiant, blaškant savo rūbus ir mėtant į orą dulkes, pulkininkas įsakė įvesti jį į kareivių stovyklą, plakti ir kankinti jį, kad patirtų, dėl kokios priežasties jie taip prieš jį šaukė. Kuomet Povilą pririšo diržais, jis tarė greta savęs stovėjusiam šimtininkui: Ar jums valia plakti Romos pilietį ir be teismo? Tai išgirdęs, šimtininkas prisiartino prie pulkininko ir jam pranešė, sakydamas: Ką manai daryti? Nes šitas žmogus Romos pilietis. Tuomet pulkininkas priėjęs jam tarė: Pasakyk man, ar tu esi Romos pilietis? Jis atsakė: Taip. Pulkininkas tarė: Aš įsigijau tas piliečio teises už didelius pinigus. Povilas pasakė: O aš jas turiu nuo pat gimimo. Tie, kurie turėjo jį kankin-

ti, tuojau atstojo nuo jo. Taip pat pulkininkas turėjo baimės, kaip tik patyrė, kad tai buvo Romos pilietis ir kad buvo jį surišdinęs. Kitą dieną, norėdamas tiksliau žinoti, dėl kokios priežasties buvo žydų kaltinamas, nuėmė jam pančius, liepė susieiti kunigams ir visai tarybai ir, išvedęs Povilą, pastatė tarp jų" (Apd. 22).

„Povilas, žiūrėdamas į tarybą, tarė: Vyrai, broliai, aš iki šiai dienai visai gera sąžine elgiaus Dievo akyvaizdoje. Vyriausis kunigas Ananijas liepė greta savęs stovėjusiems mušti jį per burną. Tuomet Povilas jam tarė: Dievas ištiks tave, tu pabaltinta siena. Tu sėdi, kad teistumei mane pagal įstatymą ir priešingai įstatymui liepi mane mušti? Čia pat stovėjusieji atsiliepė: Tu piktžodžiauji vyriausiam Dievo kunigui? Povilas atsakė: Broliai, aš nežinojau, kad jis vyriausis kunigas. Nes yra parašyta: Savo tautos vyriausiajam nepiktžodžiausi. Povilas, žinodamas, kad viena jų dalis buvo sadukiejai, kita — parisiejai, sušuko taryboje: Vyrai broliai, aš parisiejus, parisiejų sūnus. Aš teisiamas dėl vilties ir numirusiųjų prisikėlimo. Jam tai pasakius, kilo nesutikimo tarp parisiejų ir sadukiejų; taip pat minia persiskyrė. Nes sadukiejai sako, neesą nei prisikėlimo, nei angelo, nei dvasios, o parisiejai vieną ir kitą pripažįsta. Pakilo didelis šauksmas. Kai kurie parisiejai atsikėlę ginčijosi ir sakė: Mes nerandame nieko pikta šitame žmoguje. Ir ką gi, jei jam kalbėjo tokia dvasia, ar angelas? Pa-

sidarius dideliam nesutikimui, pulkininkas, bijodamas, kad jie Povilo nesudraskytų, liepė kareiviams eiti, ištraukti jį iš jų tarpo ir nuvesti jį į sidarius dideliam nesutikimui, pulkininkas, bijokareivių stovyklą. Kitą naktį Viešpats atsistojo prie jo ir tarė: Turėk drsos! nes, kaip liudijai apie mane Jeruzalėje, taip reikia tau ir Romoje liudyti.

„Dienai išaušus, susirinko kai kurie žydai ir padarė apžadą nevalgyti ir negerti, iki užmušią Povilą. Buvo gi daugiau, kaip keturios dešimtys vyrų, kurie buvo susirišę tokia priesaika. Jie atėjo pas vyriausius kunigus ir vyresniuosius ir sakė: Mes prisiektinai apsižadėjome nieko neragauti, iki užmušime Povilą. Taigi, dabar jūs drauge su taryba duokite žinią pulkininkui, kad atvestų jį pas jus, lyg kad jūs norėtumėte tikriau ištirti jo bylą, o mes pirma, nekaip jis prisiartins, esame pasiryžę užmušti jį. Išgirdęs apie tą tykojimą, Povilo sesers sūnus atėjo ir, įėjęs į kareivių stovyklą, pranešė Povilui. Tuomet Povilas pašaukė pas save vieną iš šimtininkų ir tarė: Nuvesk šitą jaunikaitį pas pulkininką, nes jis turi jam šį tą pasakyti. Tasai, ėmęs jį, nuvedė pas pulkininką ir tarė: Kalinys Povilas prašė mane atvesti pas tave šitą jaunikaitį; jis turi ką tau pasakyti. Pulkininkas paėmė jį už rankos, nuėjo su juo į šalį ir klausė jį: Kas tat yra, ką tu man praneši? Jis atsakė: Žydai susitarė prašyti tave, kad rytoj atvestumei Povilą į tarybą,

būk jie norį tikriau ištirti jo bylą. Bet tu netikėk jiems, nes jo tykoja daugiau, kaip keturios dešimtys vyrų, kurie apsižadėjo nevalgyti ir negerti, kolei jo neužmušią; dabar jie jau prisirengę, laukdami tavo pažadėjimo. Po to pulkininkas paledo jaunikaitį, liepdamas niekam nesakyti, kad buvo jam davęs apie tai žinią.

„Pasišaukęs du šimtininku, jis jiems tarė: Nuo trečios nakties valandos laikykite prirengę kelionei į Kesariją du šimtu kareivių, septyniasdešimtis raitelių ir du šimtu jietininkų, prirenkite taip pat gyvulių, kad, užsodinę Povilą, nugabentų sveiką pas valdovą Peliksą. (Jis, mat, bijojo, kad kartais žydai jo nenutvertų ir neužmuštų, ir pats paskui nebūtų įtartas, būk norėjęs gauti pinigų). Jis parašė tokio turinio laišką: Klaudijus Lizijas gerbiamiausiam valdovui Peliksui sveikinimą. Šitą žmogų žydai buvo sugavę ir būtų užmušę jį. Atėjęs su kariuomene, aš atėmiau, nes patyriau, kad jis romėnas. Norėdamas patirti, koki galėjo būti jo kaltė, aš nuvedžiau jį į jų tarybą. Radau, kad jį kaltina dėl ginčijamų jų įstatymo klausimų, bet kad jis neturi jokios kaltės, kuri būtų verta mirties ar kalėjimo. Kadangi man pranešta apie tykojimus, kurių jam prirengė, aš išsiunčiau jį pas tave, davęs žinią taip pat skundėjams, kad skųstų tau. Būk sveikas. Kareiviai, kaip jiems buvo įsakyta, ėmė Povilą ir nugabeno jį nakčia į Antipatridą. Kitą dieną, palikę keliauti su juo raitelius, patys sugrįžo į stovyklą.

Tie, atėję į Kesariją ir atidavę valdovui laišką, pastatė prieš jį ir Povilą. Perskaitęs, jis paklausė, iš kurios esąs šalies; patyręs gi, kad iš Kilikijos, tarė: Klausinėsiu tave, kai ateis tavo skundėjai, ir liepė sergėti jį Erodo teismo namuose" (Apd. 23).

„Penkioms dienoms praslinkus, atėjo vyriausis kunigas Ananijas su keliais vyresniaisiais ir su vienu kalbėtoju, Tertulu. Jis kreipėsi į valdovą prieš Povilą. Kai Povilas buvo pašauktas, Tertulas pradėjo skųsti, sakydamas: Kad mes per tave gyvename didžioje ramybėje, ir kad daug dalykų pagerinama tavo priveizdėjimu, tai visuomet ir visur priimame, gerbiamasis Pelikse, su visu dėkingumu. Bet kad ilgai tavęs negaišinčiau, meldžiu, paklausyk savo įprastu maloningumu mus trumpai. Mes radome, kad šitas kenksmingas žmogus kelia maištą tarp visų žydų visame pasaulyje ir yra maištingas nezarėnų atskalos vadas. Jis net mėgino sutepti šventyklą. Sugavę jį , mes norėjome teisti savo įstatymu. Bet, užėjęs pulkininkas Lizijas, išveržė jį didele prievarta iš mūsų rankų, liepdamas jo skundėjams eiti pas tave. Apie visa tai, dėl ko mes jį skundžiame, pats, jį klausinėdamas, galėsi iš jo patirti. Taip pat žydai patvirtino, sakydami visa taip esant. Povilas (valdovui davus jam ženklą kalbėti), atsakė: Žinodamas, kad tu daug metų esi šitos tautos teisėjas, aš teisinsiuos su pasitikėjimu. Tu gali sužinoti, kad praslinko ne daugiau, kaip

dvylika dienų, kaip aš atvykau į Jeruzalę Dievo pagarbinti. Jie nerado manęs nei šventykloje su kuo nors besiginčijant, ar minią renkant, nei sinagogoje, nei mieste. Jie ir negali tau įrodyti, dėl ko dabar mane skundžia. Tai tačiau tau išpažįstu: pagal mokslą, kurį jie vadina atskala, aš taip pat tarnauju mano Tėvui ir Dievui, jog tikiu visa, kas parašyta įstatyme ir pranašuose; todėl Dievuje turiu vilties, kurios ir jie patys laukia, būsiant teisiųjų ir neteisiųjų prisikėlimą iš numirusiųjų. Todėl aš pats rūpinuosi turėti visuomet nesuteptą sąžinę Dievo ir žmonių akivaizdoje. Daugeliui metų praslinkus, aš atvykau, norėdamas atiduoti mano tautai išmaldas, daryti atnašas ir apžadus. Prie tos progos rado mane pasišventinusį šventykloje, be minios ir be sumišimo. Tačiau tai buvo kai kurie žydai iš Azijos. Jiems reiktų čia būti tavo akivaizdoje ir skųsti, jei ką turėtų prieš mane. Arba šitie patys tepasako, kokią rado manyje neteisybę, kuomet stovėjau tarybos akivaizdoje. Gal tai yra tas vienas žodis, kurį garsiai ištariau, jų tarpe stovėdamas: Dėl prisikėlimo iš numirusiųjų aš esu šiandien jūsų teisiamas. Peliksas, labai gerai žinodamas apie tą jų mokslą, atidėjo jų bylą. Jis pasakė: Kuomet pulkininkas Lizijas atvyks, aš svarstysiu jūsų dalyką. Šimtininkui jis liepė saugoti jį, tačiau jo nevaržyti ir niekam iš jo artimųjų neginti jam tarnauti. Po kelių dienų Peliksas, atėjęs su savo žmona Druzile, kuri buvo

žydė, pasišaukė Povilą ir klausėsi jo apie tikėjimą į Jėzų Kristų. Bet, jam kalbant apie teisybę, nekaltybę ir būsimąjį teismą, Peliksas nusigandęs atsiliepė: Tam kartui eik sau; patogiu laiku aš pasivadinsiu tave. Be to, jis turėjo vilties, kad Povilas duosiąs jam pinigų. Todėl, dažnai jį pasišaukdamas, jis kalbėjo su juo. Dvejiem metam praslinkus, pastojo į Pelikso vietą Porcijus Festas. Norėdamas suteikti žydams malonės, Peliksas paliko Povilą kalėjime" (Apd. 24).

„Festas, atvykęs į tą šalį, trims dienoms praslinkus, iškeliavo iš Kesarijos į Jeruzalę. Jį priėjo vyriausieji kunigai ir žydų pirmieji su skundu ant Povilo ir meldė jį, reikalaudami prieš aną, kaip malonės, liepti jį atvesti į Jeruzalę, o patys tykojo užmušti jį kelyje. Festas atsakė, kad Povilas laikomas Kesarijos kalėjime, ir jis pats ne po ilgo išvažiuosiąs. Todėl (sakė jis), kurie tarp jūsų turi galios, tegul drauge su manim važiuoja ir, jei tame žmoguje yra koki kaltybė, teskundžia jį. Pabuvęs tarp jų nedaugiau, kaip aštuonias ar dešimtį dienų, pagrįžo į Kesariją. Rytojaus dieną jis sėdosi į teismo kėdę ir liepė atvesti Povilą. Kuomet jis buvo atvestas, atvykusieji iš Jeruzalės žydai apstojo jį ir prikaišiojo jam daug didelių kalčių, kurių negalėjo įrodyti, nes Povilas teisindamos sakė: Nieku nenusidėjau nei žydų įstatymui nei šventyklai, nei ciesoriui. Tačiau Festas, norėdamas padaryti žydams malonumą, atsiliepė į Povilą ir tarė: Ar nori eiti į

Jeruzalę ir tenai būti teisiamas mano akivaizdoje? Povilas atsakė: Ciesoriaus teisme stoviu, tenai aš turiu būti teisiamas. Žydams skriaudos nepadariau, kaip tu pats gerai žinai. Jei aš neteisiai elgiaus, ar padariau ką nors mirties verta, neatsisakau mirti. Bet, jei visai nėra tiesos tame, dėl ko jie mane skundžia, niekam nevalia manęs jiems padovanoti. Aš šaukiuos į ciesorių. Tuomet Festas, pasikalbėjęs su savo patarėjais, atsakė: Tu šaukeis į ciesorių. Eisi pas ciesorių.

„Kelioms dienoms praslinkus, į Kesariją atvyko karalius Agripas ir Bernikė Festo pasveikinti. Jiems tenai daug dienų pasiliekant, Festas pranešė karaliui apie Povilą. Jis sakė: Yra Pelikso paliktas vienas kalinys, dėl kurio, kai buvau Jeruzalėje, buvo mane priėję vyriausieji kunigai ir žydų vyresnieji ir reikalavo pasmerkti jį. Aš jiems atsakiau, kad pas romėnus nėra papročio pasmerkti ką nors pirma, nekaip įskųstasis pamato prieš save skundėjus ir gauna progos gintis nuo kaltinimų. Taigi, jiems čia susirinkus, be jokio gaiščio rytojaus dieną atsisėdau į teismo kėdę ir liepiau atvesti žmogų. Atsistoję prieš jį, skundėjai neįrodinėjo nė jokios sunkios jo kaltės, kokios aš laukiau, tik turėjo prieš jį kai kuriuos klausimus apie savo tikėjimą ir apie kokį ten mirusį Jėzų, apie kurį Povilas tvirtino, kad jis esąs gyvas. Turėdamas dėl tokių dalykų tyrinėjimo abejonių, aš paklausiau, ar jis ne-

norėtų eiti į Jeruzalę ir ten būti dėl tų dalykų teisiamas. Kadangi tačiau Povilas šaukėsi į ciesorių ir reikalavo, kad būtų laikomas kalėjime iki jo ištyrimui, tai aš liepiau jį laikyti, iki nusiųsiu pas ciesorių. Agripas tarė Festui: Norėčiau ir aš tą žmogų išgirsti. Anas atsakė: Rytoj išgirsi jį. Kitą dieną, kuomet Agrippas ir Bernikė atėjo su didele iškilme ir įėjo į teismo rūmus su pulkininkais ir vyresniaisiais miesto vyrais, Festui paliepus, buvo atvestas Povilas. Festas tarė: Karaliau Agripe ir visi vyrai, kurie čia su mumis drauge esate, matote tą, dėl kurio žydų daugybė kreipėsi į mane Jeruzalėje, prašydami ir šaukdami, kad jam nedera ilgiau gyvam būti. Aš patyriau, kad jis nėra padaręs nieko mirties verta. Bet, jam pačiam atsišaukus į ciesorių, nutariau jį siųsti. Aš tačiau neturiu nieko tikra, ką apie jį parašyčiau valdovui. Todėl pastačiau jį jūsų akivaizdon, labiausiai gi tavo, karaliau Agripe, kad, padarius tardymą, turėčiau ką parašyti. Nes man regisi neišmintinga siųsti kalinį ir nepažymėti daromų jam kaltinimų" (Apd. 25).

„Tuomet Agripas pasakė Povilui: Leidžiama tau pačiam kalbėti už save. Povilas, ištiesęs ranką, pradėjo teisintis: Laikau save laimingu, karaliau Agripe, kad tavo akyse galiu šiandien save ginti dėl visų kaltinimų, dėl kurių esu žydų įskųstas, ypač, kad tu žinai visus įpročius ir ginčijamus klausimus. Todėl meldžiu kantriai ma-

nęs paklausyti. Mano gyvenimą nuo pat mano jaunystės, koks jis buvo nuo pradžios tarp mano vientaučių Jeruzalėje, žino visi žydai. Jie seniai pažįsta mane (jei tik norėtų liudyti), kad aš gyvenau, kaip parisiejus, laikydamos griežčiausios mūsų religijos srovės. Ir dabar aš stoviu paduotas teisman dėl vilties pažado, kurs buvo Dievo duotas mūsų tėvams. Jį tikisi pasiekti dvylika mūsų giminių, naktį ir dieną tarnaudami Dievui. Dėl tos vilties esu žydų įskųstas, o karaliau! Kodėl jūs laikote netikėtinu dalyku, kad Dievas prikelia mirusius? Ir man, tiesa, rodėsi, kad aš turiu daryti daug priešinga Jėzaus Nazarėno vardui .Tai ir dariau Jeruzalėje; daug šventųjų aš uždariau į kalėjimus, gavęs valdžios iš vyresniųjų kunigų; kad juos turėjo užmušti, aš pritariau savo balsu. Visose sinagogose aš, juos plakdamas, dažnai versdavau piktžodžiauti; ir vis labiau prieš juos siusdamas, persekiojau net iki svetimų miestų. Eidamas tokiu pat tikslu į Damaską su valdžia ir vyresniųjų kunigų leidimu, vidudienyje kelyje aš pamačiau, o karaliau, šviesą iš dangaus, skaistesnę už saulės skaistumą, kuri apšvietė mane ir drauge su manim buvusius. Mums visiems parpuolus ant žemės, aš išgirdau balsą, kurs man sakė hebrajų kalba: Sauliau, Sauliau, kam mane persekioji? sunku tau spardytis prieš akstiną. Aš atsiliepiau: Kas esi: Višpatie? Viešpats gi tarė: Aš esu Jėzus, kurį tu persekioji. Bet kelkis ir stokis stačias;

nes tam aš tau pasirodžiau, kad tave skirčiau tarnu ir liudytoju tų dalykų, kuriuos matai ir kuriuos tau apreikšiu, gelbėdamas tave iš tautos ir iš pagonių, į kurių tarpą dabar tave siunčiu. Tu turi atverti jų akis, kad gręžtųsi nuo tamsybių į šviesą, ir nuo šėtono valdžios į Dievą, kad gautų nuodėmių atleidimą ir dalį tarp šventųjų per tikėjimą į mane. Todėl, karaliau Agripe, aš nebuvau neklusnus regėjimui iš Dangaus, bet skelbiau visų pirma damaskiečiams, jeruzalimiečiams ir visame Judiejos krašte, paskui pagonimis, kad darytų atgailą ir gręžtųsi į Dievą, darydami atgailos vertus darbus. Ta yra priežastis, dėl kurios žydai, sugavę mane šventykloje, mėgino užmušti. Dievo pagalbos padedamas aš stoviu iki šiai dienai ir liudiju mažiems ir dideliems, nieko daugiau nesakydamas, kaip tik tai, ką sakė įvyksiant pranašai ir Mozė, kad Kristus kentėsiąs, kad jis, kaip pirmasis, atsikelsiąs iš numirusių ir skelbsiąs šviesą tautai ir pagonims. Tai jam save pasiteisinimui pasakius, Festas tarė dideliu balsu: Povilai, tu eini iš proto; didelis mokslas veda tave į beprotybę. Povilas atsakė: aš neeinu iš proto, gerbiamiausis Feste; aš kalbu tiesos ir išminties žodžius. Tuos dalykus žino karalius , kuriam aš drąsiai kalbu, nes manau, kad jam nieko iš jų nėra paslėpta; juk nė vienas iš jų neįvyko užkampyje. Tiki, karaliau Agripe, pranašams? Aš žinau, kad tu tiki. Bet Agripas tarė Povilui: Tu trumpu laiku nori man įkal-

bėti būti krikščionimi. Povilas atsakė: Prašau Dievą, kad, ar maž ar daug reiktų, ne tiktai tu, bet ir visi tie, kurie šiandien klausosi, būtumėte tokie, koks aš esu, tik be šitų grandinių. Po to atsikėlė karalius, valdovas, Bernikė ir drauge su jais sėdėjusieji. Pasitraukę, jie kalbėjosi tarp savęs ir sakė: Tas žmogus nėra nieko padaręs, kas būtų verta mirties ar kalėjimo. O Agripas tarė Festui: Tasai žmogus galėjo būti paleistas, kad nebūtų atsišaukęs į ciesorių" (Apd. 26).

VII. Į ROMĄ

Į Romą kartu keliavo ir gydytojas Lukas. Kelionę Lukas taip aprašinėja: „Nutarus, kad Povilas turi plaukti į Italiją ir būti atiduotas draugе su kitais kaliniais ciesoriaus kuopos šimtininkui, vardu Julijui, mes įsėdome į Adramatijos laivą, kurs turėjo plaukti išilgai Azijos krantų, ir leidomės kelionėn. Su mumis buvo makedonietis Aristarkas iš Tesalonikos. Rytojaus dieną atvykome į Sidoną. Julijus, žmoniškai apsieidamas su Povilu, leido jam nueiti pas prietelius ir save aprūpinti. Atsistūmę iš ten, plaukėme aplinkui Kiprą, nes vėjai buvo priešingi. Praplaukę jūromis pro Kilikiją ir Pampaliją, atvykome į Mitrą Likijoje. Tenai šimtininkas rado laivą iš Aleksandrijos, plaukiantį į Italiją, ir į jį mus persodino. Daug dienų pamažu plaukdami, tik vargu atvykome ties Gnidu. Kadangi vėjas nebeleido, mes plaukėme Kretos link išilgai Salmonės. Vargingai praplaukę pro šalį, atvykome į vieną vietą, kuri vadinama Gerasis uostas arti kurios buvo miestas Talasa. Kadangi daug laiko buvo praslinkę, ir plaukimas buvo

jau pavojingas, nes ir pasninkas buvo jau praėjęs, Povilas juos įspėjo, jiems sakydamas: Vyrai, matau, kad plaukimas žada būti su nepatogumu ir dideliu nuostoliu ne tiktai važtos ir laivo, bet ir mūsų gyvybių". Bet šimtininkas labiau tikėjo vairininku ir laivininku, kaip Povilo žodžiams. Neesant patogaus uosto žiemavimui, dauguma nutarė plaukti iš ten ir, jei kaip nors pavyktų pasiekti, žiemauti Penikse. Yra tai Kretos uostas, uždengtas nuo pietvakario ir šiaurvakario vėjo. Lengvai papūtus pietų vėjui, jie tikėjosi galėsią įvykdyti savo sumanymą ir, pakėlę inkarus, plaukė visai arti Kretos kranto. Bet neilgai trukus, puolė laivą viesulas, vadinamas šiaurrytis vėjas. Laivas buvo pagautas ir negalėjo atsigręžti prieš vėją. Paleidę laivą pavėjui, buvome tolyn nešami. Plaukdami pro vieną salą, kuri vadinama Kauda, vos galėjome sulaikyti valtį. Ją įkėlė, jūrininkai pritaikė paspirtis ir perrišo laivą. Bijodami patekti ant seklumos, nuleido bures, ir taip buvo nešami. Kadangi mes buvome smarkios audros mėtomi, tai rytojaus dieną jie išmetė važtą, trečią dieną išmetė savo rankomis laivo rakandus. Nei saulei, nei žvaigždėms daug dienų nesirodant ir nemažai audrai mus varginant, jau buvo žuvusi visa išsigelbėjimo viltis. Kadangi jie buvo taip ilgai pasilikę be valgio, tai Povilas, atsistojęs tarp jų, tarė: Reikėjo, vyrai, paklausyti manęs ir nesileisti nuo Kretos; taip būtų buvę išvengta to ne-

patogumo ir nuostolio. Dabar tačiau patariu jums nenusiminti; nes nė vieno jūsų gyvybė nežus, tiktai laivas. Nes šią naktį atsistojo prie manęs Dievo, kurio aš esu ir kuriam tarnauju, angelas ir tarė: Nebijok, Povilai, tau reikia stoti ciesoriaus akyvaizdon; ir štai Dievas tau podovanojo visus, kurie su tavim plaukia. Todėl, vyrai, turėkite drąsos; nes aš tikiu Dievui, kad taip bus, kaip man pasakyta. Mes turime priplaukti prie vienos salos.

„Atėjus keturioliktai nakčiai, mums beplaukiant Adrija, apie vidunaktį jūrinkai tarėsi prisiartiną į kažin kokią sausumą. Jie nuleido virvę su švinu ir rado dvidešimt sieksnių gilumos; netoli nuo ten nuplaukę, rado penkiolika sieksnių. Bijodami, kad nepatektumėm ant uolingos vietos, jie nuleido nuo laivo užpakalio keturis inkarus ir labai laukė, kad išaušty. Jūrininkams tykojant pabėgti nuo laivo ir pradėjus leisti valtį į jūrą, būk jie norį leisti inkarus ir iš priešakio, Povilas tarė šimtininkui ir kareiviams: Jei šitie nepasiliks laive, jūs negalėsite išsigelbėti. Tuomet kareiviai nukirto valties virves ir leido jai nukristi. Pradėjus švisti, Povilas ragino visus valgyti, sakydamas: Šiandien keturiolikta diena, kaip beplaukdami pasiliekate nevalgę, nieko neragaudami. Todėl prašau jus imti valgį. Tai pravers jums išsigelbėti; nes nė vieno jūsų plaukas nuo galvos nepražus. Tai pasakęs, jis ėmė duonos, padėkojo Dievui visų

akivaizdoje ir perlaužęs pradėjo valgyti. Tuomet nusiramino visi ir taip pat valgė. Laive visų mūsų buvo du šimtu septynios dešimtys šeši žmonės. Pasisotinę valgiu, jie palengvino laivą, išmesdami javus į jūrą. Dienai išaušus, jie nepažino tos žemės, bet pamatė vieną įlanką su žemu krantu; prie jos jie panorėjo, jei bus galima, privaryti laivą. Jie pakėlė inkarus ir pasidavė jūrai; drauge paleido vairų ryšius ir, pakėlę priešakines būres, pavėjui leidosi prie kranto. Mes patekome į vietą, turinčią iš abiejų pusių jūrą; laivas įsitrenkė, taip kad priešakis laikėsi įsmigęs nejudamai, o galas pradėjo irti dėl jūros smarkumo. Kareiviai buvo sumanę užmušti kalinius, kad kas išplaukęs nepabėgtų. Bet šimtininkas, norėdamas išgelbėti Povilą, jiems neleido tai daryti ir liepė tiems, kurie mokėjo plaukti,pirmiems šokti į jūrą, plaukti ir išeiti į sausumą; likusius jie išnešė vienus ant lentų, kitus ant laivo likučių. Taip atsitiko, kad visi žmonės išsigelbėjo į sausumą" (Apd. 27).

„Tik išsigelbėję patyrėme, kad salos vardas buvo Melita (Malta). Barbarai parodė mums nemaža žmoniškumo. Nes, sukūrę ugnį dėl užėjuso lietaus ir šalčio, atgaivino mus. Kai Povilas surinko nemažą sausų šakų krūvą ir padėjo ant ugnies, išlindus nuo karščio gyvatė įsikando į jo ranką. Barbarai, pamatę kirmėlę, kabančią prie jo rankos, kalbėjosi tarp savęs: Tikrai tas žmogus galvažudis. Nors jis išsigelbėjo iš jūros, ta-

čiau kerštas neleidžia jam gyvam būti. Bet jis nukratė kirmėlę į ugnį, ir jam nieko pikta neatsitiko. Jie gi laukė jį sutinsiant, ūmai parpulsiant ir mirsiant. Ilgai laukę ir matydami, kad jam nieko pikta neatsitiko, ėmė kitaip manyti ir sakė, jis esąs dievas. Tose vietose buvo salos vyresniojo, vardu Publijaus, laukai. Jis mus priėmė ir tris dienas meilingai išlaikė. Atsitiko, kad Publijaus tėvas gulėjo, sirgdamas drugiu ir kruvinąja. Povilas nuėjo pas jį, pasimeldė, padėjo ant jo rankas ir jį pagydė. Po to atsitikimo kiti salos gyventojai, kurie sirgo, ėjo pas jį ir buvo pagydyti. Be to jie parodė mums daug pagarbos ir išplaukiantiems įkrovė, kas buvo reikalinga" (Apd. 28, 1 — 10).

Jau pireš dešimts metų Povilas norėjo atvykti į Romą, bet vis buvo įvairių kliūčių sutrukdytas. Pagaliau nugali visas kliūtis ir savo tikslą pasiekia. 61 metų pavasarį Julius belaisvius susodina ir jų laivą ir iš Maltos išplaukia. Pirmutinis uostas, kurį šioje kelionvje pasiekė, buvo Sirakūza. Čia laivas stovi tris dienas ir Povilas turi progos bent kiek Evangelijos sėklų palikti. Po to vyksta į Puteolius. Į šį uostą laivas atvežė javų Italijai; atvežė duonos jų kūnui, o Povilas jiems atvežė išganymo žodžius. Povilas čia atvežė lasvės mokslą, bet pats buvo sukaustytas grandinėmis.

Puteoliuose tada jau buvo krikščionių. Jie apie Povilo atvykimą pranešė Romos krikščio-

nims. Iš Puteolių į Romą yra 208 kilometrai. Šį kelią ėjo pėsti. Nors kelionė ir sunki buvo, bet jo-je Povilui teko patirti ir nemaža džiaugsmo. Romos krikščionys, sužinoję apie Povilo atvykimą, siunčia dvi delegacijas jo pasitikti. Pirmoji delegacija Povilą pasitinka prie 43 mylios akmens. Greičiausia, čia Povilą pasitiko Akvilas ir Priskėlė. „Pamatęs juos, Povilas dėkojo Dievui ir įgijo pasitikėjimo" (Apd. 28, 15). Matyt, kad tuo metu Povilo dvasia buvo labai pirslėgta. Kiek arčiau Romos Povilą pasitinka antroji delegacija.

IX. ROMOJE.

Romoje Povilas nebuvo priskaitytas prie didelių nusikaltėlių ir jam buvo pritaikyta pati lengviausioji arešto forma. Povilui buvo leista pačiam išsinuomuoti butą. Romos bažnyčia pasirūpino, kad jų apaštalas turėtų kur gyventi. Tik visada prie savęs turėjo turėti kareivį.

Nors ir labai daug nuo savo tautiešių buvo iškentėjęs, bet ir Romoje mėgina Evangeliją skelbti žydams .„Trims dienoms praslinkus, jis suvadino žydų vyresniuosius. Kada jie susiėjo, jis jiems kalbėjo: Vyrai broliai, nors aš nieko neesu padaręs prieš tautą, nei prieš tėvų papročius, tačiau esu išduotas iš Jeruzalės, kaip kalinys, į romėnų rankas. Tie, perklausinėję mane, norėjo mane paleisti, nes nebuvo manyje jokios mirties vertos kaltės. Dėl žydų prieštaravimo buvau priverstas šauktis į ciesorių, bet ne tam, kad turėčiau dėl ko nors skųsti savo tautą. Taigi, todėl jus pakviečiau, kad su jumis pasimatyčiau ir kalbėčiau. Nes dėl Izraelio vilties esu apkaltas ta grandine. Jie jam atsakė: Mes negavome apie tave nei laiško iš Judiejos, nei kas

nors iš brolių atėjęs nepranešė ir nekalbėjo apie tave ką pikta. Taigi, mes norime išgirsti iš tavęs, ką manai. Nes apie tą atskalą mes žinome, kad jai visur prieštaraujama. Todėl jie paskyrė jam dieną, ir daugybė atėjo pas jį į namus. Jis jiems aiškino ir liudijo apie Dievo karalystę ir nuo ryto iki vakaro stengėsi iš Mozės įstatymo ir pranašų įtikinti apie Jėzų. Vieni tikėjo tam, kas buvo sakoma, o kiti netikėjo. Nesutikdami tarp savęs, jie išėjo, Povilui pasakius tą vieną žodį: Gerai šventoji Dvasia pasakė per pranašą Izaiją mūsų tėvams, tardama: Eik pas tuos žmones ir jiems sakyk: Jūs klausysite ausimi ir neišmanysite, akimi regėsite ir neišvysite. Nes šitos tautos širdis nutuko, jie sunkiai girdėjo ausimis ir užmerkė savo akis, kad kartais neišvystų akimis ir neišgirstų ausimis, neišmanytų širdžia, nesigręžtų, ir aš jų nepagydyčiau. Taigi, žinokite, kad tas Dievo išganymas siųstas pagonimis, ir jie klausys. Jam tai pasakius, žydai išėjo nuo jo, turėdami tarp savęs didelį ginčą" (Apd. 28, 17 — 29).

Povilas laisvai galėjo vaikščioti, kur tik norėjo. Bet kai tik kur nors vykdavo iš namų, grandinė būdavo prirakinamas prie kareivio ir taip tegalėdavo kurs nors išeiti. Niekada ir niekur negalėdavo pasilikti vienas. Kada tik kokiais nors reikaliais pas jį atvykdavo bažnyčių atstovai, visur pasikalbėjimus klausydavo šalia Povilo sėdįs kareivis. O kareiviai kartais

pasitaikydavo labai žiaurūs. Blogiausia gi būdavo, kad sargybiniai kasdien keisdavosi. Bet iš to buvo ir nemaža naudos. Kareivius supažindindavo su Kristaus mokslu. Sargybos pakeitimui kartais nueidavo į kareivines ir ten su kareiviais pasikalbėdavo. O papasakoti Povilas jiems turėdavo ką. Ir pats Povilas prisipažįsta, kad šitoks gyvenimas davęs ir ne maža naudos: „Aš noriu, kad jūs, broliai, žinotumėte, jog tai, kas man atsitiko, labai pravertė Evangelijai plisti, taip kad mano apkalimas dėl Kristaus pasidarė žinomas visoje pretorijoje (pretorija, tai kareivių stovykla. Jos kareiviai buvo skiriami sergėti apkaltą apaštalą) ir visur kitur, ir daug brolių, įgavę pasitikėjimo Viešpačiu dėl mano apkalimo, vis labiau drįsta skelbti be baimės Dievo žodį" (Pilyp. 1, 12 — 14). Iš kur Romos kariuomenėje tiek krikščionių atsirado? Daug nuopelnų čia turi Povilas. Romos kareiviai dažnai buvo kilojami iš vietos į vietą. Tokiu būdu Povilo pasėtoi Evangelijos sėkla per kareivius nukeliavo į Galiją, Britaniją, Ispaniją ir kitus kraštus.

Povilas Romoje visą laiką buvo apsuptas ir savo draugų. Petro, rodos, tuo laiku Romoje nebuvo, bet buvo jo pavaduotojas Morkus. Su Povilu kartu buvo ir jo gydytojas Lukas. Povilas, Lukas ir Morkus dažnai tardavosi, dažnai ištisas valandas praleisdavo besimelsdami. Čia jį dažnai aplankydavo įvairių bažnyčių atsto-

vai. Kartais prie Povilo susidarydavo tarsi nuolatinės įvairių bažnyčių atstovybės. Su tomis bažnyčioms palaikydams santykius, joms rašo laiškus, duodamas įvairių įspėjimų ir tikėjimo tiesų paaiškinimų. Štai kai kurie pavyzdžiai iš laiškų, parašytų nelaisvės metu:

Laiškas efeziečiams. „Povilas, Dievo valia Jėzaus Kristaus apaštalas, visiems šventiesiems Efeze ir tikintiesiems Kristue Jėzuje. Malonė jums ir ramybė nuo Dievo, mūsų tėvo, ir Viešpaties Jėzaus Kristaus.

„Palaimintas teesie Dievas ir mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Tėvas, kurs mus palaimino Kristuje visokiu dvasiniu palaiminimu danguje. Jis mus išrinko jame pirm pasaulio įkūrimo, kad būtumėm jo akivaizdoje šventi ir nesutepti meilėje. Jis iš anksto paskyrė mus, kad būtumėm jam įsūniai per Jėzų Kristų, taip kaip buvo jo valios sumanyta, kad girtumėm jo garbingą malonę, kuria jis apdovanojo mus savo mylimajame Sūnuje. Jame mes turime atpirkimą jojo krauju, nuodėmių atleidimą pagal turtus jo malonės, kuri apsčiai apsireiškė mumyse visokia išmintimi ir išmone. Dievas davė mums pažinti savo valios paslaptį, taip kaip jam patiko; kaip jis buvo savyje nutaręs, laiko pilnybei įvykus, atnaujinti Kristuje visa, kas yra Danguje ir kas yra žemėje. Jame taip pat ir mes esame pašaukti į tėvonystę, iš anksto nutarimu to, kurs visa daro pagal savo valios nusistatymą, kad būtumėm jo

Kristuje. Jame ir jūs, išgirdę tiesos žodį (jūsų išgarbės gyrius mes, kurie pirma turėjome vilties ganymo Evangeliją) ir į jį įtikėję, esate pažymėti šventąja pažadėjimo Dvasia, kuri yra mūsų tėvonystės laidas jo nuosavybei atpirkti, jo garbei girti" (Efez. 1, 1 — 14).

„Taigi, aš, kalynys Viešpatyje, maldauju jus elgtis, kaip verta to pašaukinmo, į kurį jūs esate pašaukti, visu nuolankumu ir romumu, kantrybe, meile pakenčiant kits kitą, rūpestingai palaikant ramybės ryšiu dvasios vienybę. Vienas kūnas ir viena dvasia, taip kaip jūs ir esate pašaukti į vieną jūsų pašaukimo viltį. Vienas Viešpats, vienas tikėjimas, vienas krikštas,. Vienas Dievas ir visų Tėvas, kurs stovi aukščiau už visus, visuose veikia ir yra visuose mumyse" (Efez. 4, 1 — 6).

„Pagaliau, broliai, stiprėkite Viešpatyje ir jo stiprumo jėga. Apsivilkite Dievo šarvais, kad galėtumėte drąsiai stoti prieš velnio žabangas. Nes mūsų kova yra ne prieš kūną ir kraują, bet prieš kunigaikščius ir valdžias, prieš šių tamsybių pasaulio valdovus, prieš piktumo dvasias padangėse. Todėl imkite Dievo šarvus, kad galėtumėte priešintis piktąją dieną ir visame tobulai stovėti. Taigi, stovėkite susijuosę savo strėnas tiesa, apsivilkę teisybės šarvu ir kojas apsiavę ramybės Evangelijos pasiryžimu, prie viso to imdami tikėjimo skydą, kuriuo galėtumėte užgesyti visas ugningas pikčiausio-

jo vilyčias. Pasiimkite ir išganymo šalmą ir Dvasios kalaviją (tai yra Dievo žodį) ; melsdamies visą laiką dvasioje visokia malda ir prašymu, ir be to budėdami visa ištverme ir maldavime už visus šventuosius ir už mane, kad, man burną atveriant, būtų man duota žodžių skelbti drąsiai paslaptį Evangelijos, kuriai aš esu pasiuntinys grandinėse, taip kad aš kalbėčiau apie ją drąsiai, kaip man reikia.

„Kad ir jūs žinotumėte, kaip man yra, ką darau, visa praneš jums mylimiausias brolis ir ištikimas tarnas Viešpatyje, Tikikas, kurį aš išsiunčiau pas jus tuo pačiu tikslu, kad jūs patirtumėte, kaip man yra, ir kad jis nuramintų jūsų širdis. Ramybė teesie broliams ir meilė su tikėjimu nuo Dievo Tėvo ir Viešpaties Jėzaus Kristaus. Malonė tebūnie su visais, kurie myli mūsų Viešpatį Jėzų Kristų nepaliautinai. Amen." (Efez. 6, 10 — 24).

Laiškas kolosiečiams. „Povilas, Dievo valia Jėzaus Kristaus apaštalas, ir Timotiejus, brolis, tiems, kurie yra Kolosuose, šventiesiems ir ištikimiesiems broliams Kristuje Jėzuje: Malonė jums ir ramybė nuo Dievo, mūsų Tėvo, ir Viešpaties Jėzaus Krisatus.

„Mes dėkojame Dievui ir mūsų Viešpaties Jėzaus Tėvui, melzdamies už jus visuomet, nes mes girdėjome apie jūsų tikėjimą į Jėzų Kristų ir apie meilę, kurią turite visiems šventiesiems dėl vil-

ties, kuri jums atidėta danguje ir apie kurią išgirdote iš Evangelijos tiesos žodžių. Ji atėjo pas jus, taip kaip ji yra ir visame pasaulyje, duoda vaisių ir tarpsta, taip pat kaip ir jūsų tarpe nuo tos dienos, kurią jūs girdėjote ir tikrai pažinote Dievo malonę. Taip jūs išmokote iš mūsų mylimiausiojo tarnystės draugo Epafro, kurs yra ištikimas dėl jūsų Jėzaus Kristaus tarnas. Jis taip pat davė mums žinią apie dvasinę jūsų meilę.

„Todėl ir mes nuo tos dienos, kurią išgirdome, nesiliaujame meldęsi už jus ir prašę, kad jūs būtumėte pilni jo valios pažinimo visokia dvasine išmintimi ir išmone, kad elgtumėtės taip, kaip verta Dievo, jam visakuo patikdami ir nešdami vaisiaus kiekviename gerame darbe ir tarpdami Dievo pažinimu, sustiprinti visokia stiprybe pagal jo garbės galią parodyti su džiaugsmu visokiai ištvermei ir kantrumui, dėkodami Dievui Tėvui, kurs padarė mus vertus dalyvauti šventųjų tėvonystės šviesoje, kurs išgelbėjo mus iš tamsybės valdžios ir perkėlė į savo Sūnaus karalystę. Jame turime atpirkimą jojo krauju, nuodėmių atleidimą.

„Jis yra neregimojo Dievo paveikslas, pirmgimis pirm viso sutvėrimo; nes per jį sutverta visa Danguje ir žemėje, matomi ir nematomi dalykai, ar tai sostai, ar viešpatystės ar kunigaikštystės, ar valdžios; visa sutverta per jį ir jam; jis yra pirm visų, ir visa juo laikosi. Jis yra Bažnyčios kūno galva, jis, kurs yra pradžia, pirmgimis

numirusiųjų tarpe, kad visame jis turėtų pirmininkystę. Nes visai Dievo pilnybei patiko apsigyventi jame ir per jį suderinti visa su savimi, ar kas yra žemėje, ar danguje, darant jo kryžiaus krauju taiką.

„Taip pat ir jus, kurie buvote kitados svetimi ir neprietelingai nusistatę piktais darbais, jis dabar suderino jo žmogiškojo kūno mirtimi, kad pastatytų jus savo akivazdon šventus, nesuteptus ir nepeiktinus; jei tačiau jūs tebesilaikote tikėjimo, tvirtai stovėdami ir ištvermingai nepakrutinami viltyje tos Evangelijos, kurią girdėjote. Ji yra paskelbta visam sutvėrimui po dangumi, ir jos tarnas pasidariau taip pat aš, Povilas.

„Dabar aš džiaugiuos kentėjimais už jus, ir, ko Kristaus kančioms netenka, tai aš papildau savo kūne jo kūnui, tai yra Bažnyčiai. Jos tarnas aš pasidariau Dievo man duotuoju dėl jūsų paskyrimu, kad pilnai paskelbčiau Dievo žodį, tą paslaptį, kuri buvo uždengta amžiais ir kartų kartomis, o dabar apreikšta jo šventiesiems. Jiems Dievas norėjo padaryti žinoma, kokie yra tos paslapties garbės turtai pagonių tarpe, tai yra Kristaus, jumyse garbės viltis. Ją mes skelbiame įspėdami kiekvieną žmogų visokios išminties, kad padarytumėm kiekvieną žmogų tobulą Kristuje Jėzuje. Tam aš ir darbuojuos, kovodamas jo jėga, kuri veikia manyje galingai" (Kolos. 1).

Laiškas Pilemonui. Pilemonas, turtingas Kolosos pirklys, turėjo jauną vergą Onezimą. Onezimas apsivogė ir atbėgo į Romą, kur susirinkdavo visokios padugnės. Bet Onezimas atsiminė Pilemono namų svečią Povilą ir jį aplankė. O likimas Onezimo buvo tikrai liūdnas. Už pabėgimą vergai būdavo įkaitinta geležimi paženklinami raide F (Fugitivus — pabėgėlis). Už vagystę grėsė plakimas rykštėmis iki mirties.

Povilas Onezimą siunčia atgal pos Pilemoną. Bet kad šis jaunikaičio nebaustų, jam įteikia sekančio turinio laišką: „Povilas, Kristaus Jėzaus kalinys, ir brolis Timotiejus mylimajam ir mūsų padėjėjui Pilemonui, mylimiausiai seseriai Apijai ir mūsų bendrakareiviui Arkipui, taip pat tavo namuose esančiai bažnyčiai. Malonė jums ir ramybė nuo Dievo mūsų Tėvo ir Viešpaties Jėzaus Kristaus. Aš dėkoju mano Dievui, visuomet atsimindamas tave savo maldose, nes girdžiu apie tavo meilę ir tikėjimą, kurį turi į Višpatį Jėzų ir visiems šventiesiems, kad tavo tikėjimo bendrumas apsireikštų pripažinimu kiekvieno gero darbo, kurs pas jus Kristuje Jėzuje. Nes man buvo daug džiaugsmo ir paguodos dėl tavo meilės, kad šventųjų širdys buvo tavo, broli, atgaivintos.

„Todėl, nors Kristuje Jėzuje aš turiu daug pasitikėjimo liepti tau, kas pridera, tačiau dėl meilės verčiau maldauju, nes tu esi toksai, kaip Povilas senis, o dabar ir kalinys Jėzuje Kristuje.

Aš prašau tave už mano sūnų, kurį pagrindžiau, būdamas apkaltas, už Onezimą. Jis buvo kitados tau nenaudingas, o dabar yra ir man ir tau naudingas. Aš siunčiu tau jį atgal. Tu priimk jį, kaip mano širdį. Aš buvau norėjęs laikyti jį pas save, kad jis už tave tarnautų man grandinėse dėl Evangelijos; bet nenorėjau nieko daryti be tavo pritarimo, kad tavo geradarystė įvyktų, ne lyg kad prievarta, bet gera valia. Nes gal dėl to jis atstojo nuo tavęs valandai, kad atsiimtumei jį amžinai, jau nebe kaip vergą, bet vietoje vergo mylimiausį brolį, ypač man, o juo dar labiau tau, žiūrint ir kūno ir Viešpaties! Taigi, jei tu laikai mane draugu, priimk jį kaip mane. O jei jis padarė tau kokią skriaudą, ar yra ką skolingas, tai paskaityk man. Aš, Povilas, tai rašau savo ranka: aš atiduosiu, kad tau nesakyčiau, jog tu pats save esi man skolingas. Taip, broli, aš norėčiau pasinaudoti tavim Viešpatyje; atgaivink mano širdį Viešpatyje. Pasitikėdamas tavo klusnumu, aš tau rašau, nes žinau tave padarysiant ir daugiau, kaip sakau.

„Podraug prirengk man užeigą; aš turiu vilties, kad jūsų maldomis būsiu jums padovanotas. Sveikina tave mano kalėjimo draugas Kristuje Jėzuje Epafras, Morkus, Aristarkas, Demas ir Lukas, mano padėjėjai. Mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus malonė teesie su jūsų dvasia. Amen." (Filem.)

Laiškas Pilypiečiams. „Povilas ir Timotiejus, Jėzaus Kristaus tarnudu, visiems šventiesiems Kristuje Jėzuje, esantiems Pilypuose, drauge su vyskupais ir dijakonais. Malonė jums ir ramybė nuo Dievo, mūsų Tėvo, ir Viešpaties Jėzaus Kristaus. Aš dėkoju mano Dievui kiekviename atsiminime apie jus, melsdamos su džiaugsmu visuomet visose savo maldose už jus visus, dėl jūsų dalyvavimo Kristaus dienai. Taip man ir teisinga apie jus visus manyti, nes aš turiu jus širdyje, jus, kurie visi ir mano kalėjime ir Evangelijos gynime ir patvitinime esate džiaugsmo draugai. Nes Dievas yra man liudytojas, kaip aš jūsų visų trokštu giliausioje Jėzaus Kristaus meilėje. To aš ir meldžiu, kad jūsų meilė labiau ir labiau gausėtų žinojimu ir visokiu išmanymu, kad jūs brangintumėte geresniuosius dalykus, kad būtumėte nesutepti ir nepeiktini Kristaus dienai, pilni teisybės vaisiaus per Jėzų Kristų Dievo garbei ir gyriui" (Pilyp. 1,1-11).

„Tik jūs elgkitės taip, kaip verta Kristaus Evangelijos, kad aš, ar atėjęs ir pamatęs jus, ar kitur būdamas, išgirsčiau apie jus, jog jūs stovite vienoje dvasioje, vienširdžiai kovodami už Evangelijos tikėjimą, ir nesiduodate nieku nugąsdinti savęs priešams; tai yra jiems žuvimo, o jums išganymo priežastis ir tai nuo Dievo; nes jums suteikta malonė dėl Kristaus, kad ne tiktai į jį tikėtumėte, bet kad ir kentėtumėte už jį, turė-

dami tą pačią kovą, kokią matėte manyje ir dabar girdite apie mane" (Pilyp. 1,27-30).

„Taigi, jei yra koks padrąsinimas Kristuje, jei yra meilės paguoda, jei yra dvasios draugystė, jei yra koks širdingas pasigailėjimas, tai padarykite mano džiaugsmą tobulą, vienaip manydami, turėdami tokią pat meilę, tokią pat širdį, tokius pat jausmus, nieko nedarydami dėl vaido nė dėl tuščios garbės, bet dėl nuolankumo laikydami vienas kitą viršesniu už save, žiūrėdami kiekvienas ne to, kas jam naudinga, bet kas kitiems. Turėkite savyje tokius jausmus, kokius turėjo Kristus Jėzus. Jis, esme būdamas Dievas, nelaikė pasisavinimu būti lygiam su Dievu; bet jis pats save sunaikino, prisiimdamas tarno pavidalą, pasidaręs panašus į žmones ir viršujine išvaizda rastas kaip žmogus. Jis pats save pasižemino, pasidaręs klusnus iki mirčiai, mirčiai gi kryžiaus. Todėl ir Dievas išaugštino jį ir dovanojo jam vardą, viršesnį už visus vardus, kad Jėzaus vardu priklauptų visoks kelias danguje, žemėje ir po žeme, ir kad kiekvienas liežuvis išpažintų, jog Viešpats Jėzus Kristus yra Dievo Tėvo garbei" (Pilyp. 2,1-11).

X. GYVENIMO VAKARAS

63 metais Povilas atgavo laisvę. Apie tai liudija Klemensas iš Romos laiške korintiečiams, 160 met. Muratorio fragmentas ir to laiko įvairūs rašytojai.

Laisvę atgavęs, 63—64 metų žiemą, praleidžia Romoje ir parašo laišką žydams — naujatikiams: „Dievas, daug sykių ir toleriopu būdu kalbėjęs kitados tėvams per pranašus, paskiausiai, šiomis dienomis kalbėjo mums per Sūnų, kurį pastatė visų dalykų tėvoniu, per kurį padarė ir pasaulį; kuris būdamas jo garbės atšvaista ir jo esmės paveikslas ir nešdamas visa savo jėgos žodžiu, apvalęs mus nuo nuodėmių, sėdosi didenybės dešinėje augštybėse, pasidaręs tiek kilnesnis už angelus, kiek žymesnį kaip jų jis paveldėjo vardą. Nes kuriam kada nors angelui yra Dievas pasakęs: Tu mano Sūnus, aš šiandien pagimdžiau tave? Ir vėl: Aš būsiu jam Tėvas, o jis bus man Sūnus? Ir įvesdamas antrą kartą Pirmgimį į pasaulį, sako: Jį turės pagarbinti visi Dievo angelai! Apie angelus jis sako: Vėjus jis daro sau pasiuntinius ir ugnies liepsną sau

tarnus; Sūnui gi: Tavo, o Dieve, sostas per amžių amžius; tavo karaliavimo lazda — teisybės lazda. Tu mylėjai teisybę ir nekentei neteisybės: todėl tavo Dievas patepė tave, o Dieve, džiaugsmo aliejumi, labiau kaip tavo draugininkus. Ir: Tu, Viešpatie, pradžioje įkūrei žemę, ir dangus yra tavo rankų darbas. Jie pražus, o tu pasiliksi; jie visi pasens, kaip apdaras, ir tu pakeisi juos, kaip apsiaustą, ir bus pakeisti. Bet tu esi tas pats, ir tavo metams nebus galo. Kuriam gi kada nors angelui jis yra sakęs: Sėskis mano dešinėje, kolei aš nepadarysiu iš tavo neprietelių tau pakojo? Argi ne visi jie yra tarnaujančios dvasios, išsiųstos tarnauti dėl tų, kurie turi gauti išganymo tėvonystę?" (Žyd. 1).

64 metų pavasarį vėl atlieka misijų kelionę į vakarus — Ispaniją. Iš Ispanijos grįždamas aplanko Kretą, Ezefą ir Makedoniją, o 65—66 metų žiemą praleidžia Nikopolyje. Tuo metu parašo pirmąjį laišką Timotiejui ir Titui.

Timotiejui rašo: „Povilas, Jėzaus Kristaus apaštalas Dievo mūsų Išganytojo ir Kristaus Jėzaus, mūsų vilties, paliepimu mylimajam sūnui tikėjime Timotiejui. Malonė, pasigailėjimas ir ramybė nuo Dievo Tėvo ir Kristaus Jėzaus, mūsų Viešpaties.

„Eidamas į Makedoniją, aš meldžiau tave pasilikti Ezefe, kad įsakytumei kai kuriems nemokyti kitaip, ir neužsiimti pasakomis ir begalinėmis giminystės eiliomis,[1]) kurios greičiau iškelia

ginčijamų klausimų, kaip pridera Dievo statybai, kuri remiasi tikėjimu. Įsakymo tikslas yra meilė iš nesuteptos širdies, geros sąžinės ir neveidmainingumo tikėjime. Nuo tų dalykų kai kurie nuklydo ir pasidavė tuščioms kalboms, norėdami būti įstatymo mokytojais, tačiau nesuprasdami, nei ką kalba, nei to, ką įrodinėja. Mes žinome, kad įstatymas yra geras, jei kas naudojasi juo teisėtai, tai žinodamas, kad įstatymas ne teisiajam, bet neteisiems ir neklusniems, bedieviams ir nusidėjėliams, piktadariams ir suteptiems, tėvažudžiams ir motinažudžiams, galvažudžiams, paleistuviams, vaikų darkytojams, žmones vagiantiems, melagiams ir prisiekiantiems netiesą ir jei yra dar kas kita priešinga sveikam mokslui, kurs atitinka man pavestąją palaimintojo Dievo garbės Evangeliją. Aš dėkoju patvirtinusiam mane mūsų Viešpačiui Kristui Jėzui, kad laikė mane ištikimu, paimdamas į tarnystę, mane, kurs pirma buvau piktžodžiautojas, persekiotojas ir prispaudėjas; bet aš radau Dievo pasigailėjimo, nes dariau nežinodamas, netikėjime. Mūsų gi Viešpaties malonė pasirodė pervirš gausinga drauge su tikėjimu ir meile Kristuje Jėzuje. Tikras yra žodis ir vertas visokio priėmimo, kad Jėzus Kristus atėjo į šį pasaulį išganyti nusidėjėlių, kurių pirmas aš esu. Bet todėl

---

[1]). t. y. pasakojimas apie įsivaizduotas giminystes būtybių, esančių tarp Dievo ir regimojo pasalio.

aš gavau pasigailėjimo, kad manyje pirmame Kristus Jėzus parodytų visą kantrybę pamokyti tiems, kurie turi įtikėti į jį amžinąjam gyvenimui. Amžių karaliui, nemariąjam, neregimam vienam Dievui gyrius ir garbė per amžių amžius. Amen.

„Tą įsakymą aš pavedu tau, sūnau Timotiejau, einant pirma duotomis apie tave pranašystėmis, kad kovotumei pagal jas gerą kvotą, turėdamas tikėjimą ir gerą sąžinę, kurią atstūmę sudaužė savo tikėjimo laivą. Jų tarpe yra Imesniejus ir Aleksandras, kuriuodu aš padaviau šetonui, kad išmoktų nepiktžodžiauti" (1 Timot. 1).

Laiškas Titui. „Povilas, Dievo tarnas ir Jėzaus Kristus apaštalas, kad Dievo išrinktieji tikėtų ir pažintų pamaldumą liečiančią tiesą, kad turėtų viltį amžinojo gyvenimo, kurį nemeluojąs Dievas yra pažadėjęs prieš amžius, savu gi metu jis apreiškė savo žodį skelbimu, kurs man pavestas, mūsų Išganytojo Dievo įsakymu, Titui, mylimajam sūnui bendru tikėjimu. Malonė ir ramybė nuo Dievo Tėvo ir mūsų Išganytojo Kristaus Jėzaus.

„Tuo tikslu aš palikau tave Kretoje, kad pataisytumei, ko netenka, ir įstatytumuei miestuose vyresniuosius, kaip aš tau daviau nurodymų: jei kas yra be kaltės, vienos moters vyras, turįs tikinčius vaikus, nekaltinamus ištvirkimu, nė neklusnus. Nes reikia, kad vyskupas būtų be kaltės kaip Dievo užvaizdas; nepuikus, nerūstus, ne girtuoklis, ne mušeika, ne godus bjauraus pelno,

bet svetingas, maloningas, blaivus, teisus, šventas, susilaikąs, tvirtai laikąs tikrą mokslą atitinkantį žodį, kad galėtų paraginti sveiku mokslu ir sudrausti prieštaraujančius.

„Nes yra daug neklusnių, tuščiakalbių ir suvedžiotojų, ypač tarp tų, kurie yra iš apipjaustymo; tiems reikia užkimšti burna, nes jie griauna ištisus namus, mokydami, kas nereikia, dėl bjauraus pelno. Vienas jų tarpe, jų pačių pranašas, yra pasakęs: Kretiečiai visuomet melagiai, pikti gyvuliai, tingūs pilvai. Tas liūdijimas yra tiesa. Todėl bark juos kietai, kad būtų sveiki tikėjimu ir nesiklausytų žydiškų pasakų ir nuo tiesos nukrypstančių žmonių įsakymų. Nesuteptiems visa yra nesutepta, o suteptiems ir netikintiems nėra nieko nesutepta; yra sutepta jųjų protas ir sąžinė. Jie sakosi pažįstą Dievą , bet darbais išs-i gina; nes jie verti pasibjaurėjimo, neklauso tikėjimo ir netinka nė vienam geram darbui.

„Tu kalbėk, kas atitinka sveiką mokslą: seniems, kad būtų blaivūs, padorūs, sveiki tikėjimu, meile, kantrybe; taip pat senelėms, kad jos laikytųsi kaip šventos, kad nebūtų piktakalbės, pasidavusios girtuokliavimui, kad gerai mokytų jaunąsias išmintingumo, mylėti savo vyrus ir savo vaikus, būti išmintingas, skaisčias, blaivias, geras šeimininkes, maloningas, pasidavusias savo vyrams, kad nebūtų piktžodžiaujama Dievo žodžiui. Taip pat raginк jaunikaičius, kad būtų blaivūs. Visuose dalykuose pats pasirodyk esąs

gerų darbų pavyzdys, mokslu, nesugedimu, rimtumu. Tavo žodis tebūna sveikas, nepeiktinas, kad priešininkas gėdytųsi, neturėdamas nieko pikta pasakyti apie mus...

„Kuomet aš atsiųsiu pas tave Artemą ar Tikiką, pasiskubink ateiti pas mane į Nikopolį, nes ten aš nutariau praleisti žiemą. Įstatymo žinovą Zeną ir Apolį išsiųsk, pirma gerai aprūpinęs, kad juodviem nieko netrūktų. Tesimoko ir mūsiškiai daryti gerus darbus tikriems reikalams patenkinti, kad jie nebūtų be vaisių. Sveikina tave visi, kurie yra su manim. Pasveikink tuos, kurie myli mus tikėjime. Dievo malonė teesie su jumis visais. Amen."

66 metų pavasarį Povilas vyksta į Troadą (2 Timot. 4,13), Miletą ir Korintą (2 Timot. 4,20). Vasarą grįžta į Romą, antrą kartą pakliūva į nelaisvę, kuri tęsiasi ilgoką laiką. 66 metų žiemą parašo *antrą laišką Timotiejui*. „Povilas, Jėzaus Kristaus apaštalas Dievo valia, einant pažadėjimu gyvenimo Kristuje Jėzuje, mylimiausiam sūnui Timotiejui. Malonė, gailestingumas, ramybė nuo Dievo Tėvo ir mūsų Viešpaties Kristaus Jėzaus.

„Aš dėkoju Dievui, kuriam tarnauju nuo proseneliių tyra sąžine, kaip aš nesiliauju minėjęs tave savo maldose naktį ir dieną, trokšdamas matyti tave, atsimindamas tavo ašaras, kad būčiau pilnas džiaugsmo, primindamas sau tą tavyje esantį neveidmainingą tikėjimą, kurs pirma

gyveno tavo senelėje Loidėje ir tavo motinoje Eunikėje, esu gi tikras, kad ir tavyje.

„Dėl tos priežasties aš tau primenu atgaivinti Dievo malonę, esančią tavyje mano rankų uždėjimu. Nes Dievas davė mums ne baimės dvasią, bet jėgos, meilės ir blaivumo. Taigi, nesigėdyk mūsų Viešpaties liudijimo, nė manęs, jo kalinio; bet drauge kentėk dėl Evangelijos Dievo jėga, kurs išgelbėjo mus ir pašaukė savo šventu pašaukimu, ne dėl mūsų darbų, bet savo nutarimu ir malone, kuri buvo mums suteikta Kristuje Jėzuje pirm amžinųjų laikų; dabar ji apreiškta pasirodymu mūsų Išganytojo Jėzaus Kristaus, kurs sunaikino mirtį, iškėlė šviesos gyvenimą ir negedimą ta Evangelija, kuriai aš esu paskirtas skelbėjas, apaštalas ir pagonių mokytojas. Dėl tos taip pat priežasties aš tai kenčiu, bet nesigėdžiu, nes aš žinau, kuo pasitikėjau, ir esu tikras, kad jis gali išlaikyti tai, kas man pavesta iki anai dienai. Sveiki žodžiai, kuriuos girdėjai iš manęs, tebūna tau pavyzdys tikėjime ir meilėje Kristuje Jėzuje. Sergėk gražią tau pavestą gėrybę šventąja Dvasia, kuri gyvena mumyse.

„Tu žinai, kad nuo manęs nusigręžė visi, kurie yra Azijoje, jų tarpe Pigelas ir Ermogenas. Viešpats tesuteikia pasigailėjimo Onesiforo namams, nes jis dažnai gaivino mane ir nesigėdijo mano grandinės; bet atėjęs Romon, jis rūpestingai jieškojo manęs ir rado. Viešpats teduodie jam rasti pasigailėjimo pas Viešpatį aną dieną.

Ir kaip daug jis man patarnavo Ezefe, tu geriau žinai.

„Taigi, tu, mano sūnau, sustiprėk malonėje, kuri yra Kristuje Jėzuje, ir ką tik tu esi girdėjęs iš manęs prie daugelio liudytojų, tai pavesk ištikimiems žmonėms, kurie bus tinkami ir kitus mokyti. Kentėk, kaip geras Kristaus Jėzaus kareivis. Nė vienas, kurs kareiviauja Dievui, nesipainioja į žemiškus reikalus, kad patiktų tam, kuriam apsiėmė. Nes ir tas, kurs kovoja imtynėse, nevainikuojamas, jei nekovoja taisyklingai. Vargstąs artojas turi pirmas gauti vaisių. Suprask, ką sakau, nes Viešpats duos tau išmanymo visuose dalykuose.

„Atsimink Viešpatį Jėzų Kristų iš Dovido ainijos, kad jis prisikėlė iš numirusiųjų, anot mano evangelijos, dėl kurios aš kenčiu iki grandinių lyg piktadaris; tačiau Dievo žodis nėra surištas. Todėl aš pakenčiu visa dėl išrinktųjų, kad ir jie laimėtų išganymą, kurs yra Kristuje Jėzuje, drauge su dangaus garbe. Tikras yra žodis; nes: jei drauge mirėme, drauge būsime ir gyvi; jei drauge kentėsime, drauge viešpatausime; jei mes išsiginsime, ir jis išsigins mūsų; jei mes esame neištikimi, jis pasilieka ištikimas; jis juk negali savęs išsiginti.

„Tai priimk, imdamas Viešpatį liudytoju, nekovoti žodžiais, nes tai niekam nenaudinga, tik klausytojams žudyti. Uoliai rūpinkis pasirodyti Dievui ištirtas, neprivaląs gėdytis darbininkas,

tinkamai pasielgiąs su tiesos žodžiu. Nešventų ir tuščių kalbų saugokis; nes jie vis labiau žengia į bedievystę, ir jų kalba plečiasi, kaip vėžio liga. Jų tarpe yra Imeniejus ir Piletas, kurie atpuolė nuo tiesos, sakydami, prisikėlimas jau įvykęs, ir taip jie sugriovė kai kurių tikėjimą... Bėgk šalin nuo jaunystės geidulių, o stengkis pasiekti teisybę, tikėjimą, viltį, meilę ir ramybę su tais, kurie šaukiasi į Viešpatį nesutepta širdimi. Paikų ir neišmintingų klausimų vengk, žinodamas, kad jie gamina barnių. Viešpaties tarnas neturi vaidytis, bet būti romus visiems, tinkąs mokyti, kantrus, maloningai sudraudžiąs tuos, kurie priešinasi tiesiai, beneduos jiems Dievas atgailos tiesiai pažinti, ir beneatsipeikės jie iš velnio žabangų, kurio laikomi sugauti jojo valiai.

„Tai žinok, kad paskutinėmis dienomis ateis pavojingų laikų; nes žmonės bus savimeiliai, godūs, saugyros, puikūs, piktžodžiautojai, neklusnūs gimdytojams, nedėkingi, nusikaltėliai, be meilės, netaikūs, nesusilaikantys, kietaširdžiai, nemaloningi, išdavikai, akiplėšos, pasiutę ir labiau mėgstą gėrius, kaip Dievą, turį, tiesa, pamaldumo išvaizdą, bet neigią jo galią. Ir tokių tu venkg, nes jų tarpe yra tie, kurie landžioja po namus ir ima nelaisvėn nuodėmėmis apsunkintas ir visokių pageidimų vedamas moterėles, kurios visuomet mokosi ir niekuomet nepasiekia tiesos pažinimo. Kaip Jannas ir Mambras priešinasi tiesiai: žmonės sugedusio proto, atmestini

tikėjimo atžvilgiu. Bet jie toliau nežengs, nes jų paikumas bus žinomas visiems, kaip kad ir anųjų buvo...

„Taip pat visi, kurie nori gyventi pamaldžiai Kristuje Jėzuje, kentės persekiojimą. Pikti gi žmonės ir suvedžiotojai eis piktyn, klysdami ir kitus klaidindami. Tu tačiau pasilik prie to, ko išmokai ir kas tau pavesta, žinodamas, iš ko išmokai, ir kaip nuo pat kūdikystės žinai iš šventųjų Raštų, kurie gali pamokyti tave išganymui tikėjimu į Kristų Jėzų. Kiekvienas Dievo įkvėptas Raštas yra naudingas mokyti, sudrausti, pataisyti, auklėti teisybėje, kad Dievo žmogus būtų tobulas, tinkamas kiekvienam geram darbui.

„Aš prašau prisiektinai akivaizdoje Dievo ir Jėzaus Kristaus, kurs teis gyvus ir mirusius, jo atėjimu ir jo karalyste, skelbk žodį; nesiliauk laiku ir nelaiku; įrodinėk, ragink, bark visu kantrumu ir mokymu. Nes ateis laikas, kad jie nepakęs sveiko mokslo, bet, eidami savo troškimais, surinks sau mokytojų krūvą, kaip jiems ausyse niežti, ir nugręš ausis nuo tiesos, o grįšis prie pasakų. Bet tu būk blaivus.

„Nes aš jau esu aukojamas, ir mano atsiskyrimo laikas yra čia pat. Aš kovoju gerą kovą, dieną Viešpats, teisusis Teisėjas; ne tik man, bet ir tiems, kurie myli jo atėjimą.

„Skubinkis veikiai ateiti pas mane. Nes Demas, mylėdamas šį pasaulį, apleido mane ir išatidėtas teisybės vainikas, kurį duos man anq

pabaigiau bėgti, išlaikiau tikėjimą. Gale man tas — į Dalmatiją. Su manim bėra vienas Lukas. ėjo į Tesaloniką, Krescensas — į Graikiją, Ti- Pasiimk Morkų ir atsivesk su savim; nes jis yra man naudingas tarnauti. Tikiką aš išsiunčiau į Efezą. Skraistę, kurią aš palikau Troadoje pas Karpą, atvykdamas, atsinešk su savim, taip pat knygas, o ypač pergaminus.

„Šaltkalvis Aleksandras padarė man daug pikta: Viešpats atsilygins jam pagal jo darbus. Ir tu jo saugokis, nes jis labai priešinosi mūsų žodžiams. Mano pirmame apsigynime nebuvo su manim nė vieno, bet visi mane apleido; tebūnie tai jiems paskaityta! Bet Viešpats buvo su manim ir pastiprino mane, kad skelbimas būtų mano įvykdytas ir kad visi pagonys išgirstų; ir aš buvau išgelbėtas iš liūto nasrų. Viešpats išgelbėjo mane nuo visokio pikto darbo ir gelbės į dangiškąją savo karalystę. Jam garbė per amžių amžius. Amen."

Iš šio laiško paaiškėja, kad dabartinę nelaisvę negalima suplakti į vieną su 61 — 63 metų nelaisve. Pirmosios nelaisvės metu turėjo daug bendradarbių, o dabar teturi vieną Luką. Seniau kalbėjo apie greitą išsilaisvinimą, o dabar — greit įvyksiančią mirtį. Seniausios tradicijos liudijimu ši Povilo nelaisvė mirtimi ir užsibaigusi. 67 metais buvęs kardu nukirstas dar Neronui viešpataujant. Apaštalo kūnas buvęs palaidotas toje vietoje, kur dabar yra šv. Povilo bažnyčia.

XI. POVILO ASMENYBĖ.

Povilas savo gyvenime yra atlikęs tris didelius darbus: pralaužė kelią Krikščionybei į stabmeldžių kraštus; pramynė kelią jaunutei Bažnyčiai skirtis nuo sinagogos; jis yra sukūręs krikščionišką teologiją.

Savo išorine išvaizda Povilas nebuvęs imponuojąs žmogus. Jo pirmasis pasirodymas darydavęs blogo įspūdžio (1 Kor. 2,3;2 Kor 10,10); jo kūnas kentėjęs nuolatnius negalavimus (2 Kor. 12,9: Galat. 4,13;2 Kor. 12,7). Bet tame silpname kūne gyveno ugninga dvasia, kuri Dievo reikaluose yra labai daug nuveikusi. Jo valia buvo pilna nesulaužomos energijos. Dar keliaujant į Damaską jo širdis buvo pilna neapykantos, bet vėliau dar didesnė meilės pilnuma tą neapykantą sunaikino. Jo orientacija buvo praplėsta to laiko klasinių mokslų. Jis buvo susipažinęs su eleniška kultūra, jam buvo žinomas pagonių dvasios pasaulis. Jeruzalėje, Gamalielio mokykloje, įsigilino į Senąjį Testamentą . Pažino jis to laiko žydų partijų rietenas ir matė tą skirtumą, kuris reiškėsi tarp teoretiškojo ir praktiškojo gyvenimo. Kai

pamatė naują tautos skaldymą Krikščionybės formoje, pasirįžta tą judėjimą žiauriausiomis prieminėmis nuslopinti. Kai, vykdamas į Damaską, susitinka su Kristumi, savo darbuotės linkmę pakreipia priešinga vaga. Buvęs karštas Bažnyčios persekiotojas, dabar pasidaro didžiausias tos Bažnyčios apaštalas ir statytojas. Kiti apaštalai daugiau apsiriboja savo tautiečiais. Povilas nori apimti visą pasaulį.

Povilas Kristų skelbia ne tik žodžiu ir raštu, bet gal dar daugiau savo gyvu pavyzdžiu. Bedirbdamas kitiems, jis neužmiršo ir savęs: „Aš taip bėgu, ne kaip į nežinias; taip kaujuos, ne kaip orą plakdamas. Aš baudžiu savo kūną ir stengiuos pavergti, kad kartais, kitiems apsakojęs, pats nepasidaryčiau peiktinas" (1 Kor. 9, 26 — 27). Dar 62 — 63 metais rašė: „Ne kad aš jau būčiau gavęs, ar jau būčiau tobulas, bet aš stengiuos kokiu nors būdu tai pagauti, kaip aš esu Jėzaus Kristaus pagautas. Broliai, aš nemanau, kad jau būčiau pagavęs. Viena tedarau: aš užmirštu, kas yra mano užpakalyje, tiesiu gi save prie to, kas yra priešais; aš bėgu į paskirtą tikslą, į nugalėtojų užmokestį, į kurį Dievas iš aukštybių pašaukė Kristuje Jėzuje" (Pilyp. 3, 12 — 14). Kaip sielų ganytojas. jis galėjo sakyti: „Taigi, aš meldžiu jus, būkite mano sekėjai, kaip ir aš Kristaus"(1 Kor. 4, 16).

Povilas nuo daug ko susilaikė (1 Kor. 9, 25), kad niekeno nekliudomas galėtų susirišti su Kris-

tumi. Ką seniau jis laikė nauda, dabar tai laikąs nuostoliu (Pilyp. 3, 7). Per Kristų jis pasidaręs pasauliui nukryžiuotas, o pasaulis jam (Gal. 6, 14). Jis išsižadėjo moterystės, norėdamas daugiau patikti Viešpačiui, nes „kas vedęs, tas rūpinasi pasaulio dalykais, kaip jis įtiktų pačiai ir yra pasidalinęs" (1 Kor. 7, 33).

Misijose stengėsi nieko nieku neapsunkinti. Savo rankų darbu užsidirbo duoną (2 Tesal. 3, 8; 1 Kor. 4, 12). Bevelijo kentėti trūkumus, kaip kad ką nors apsunkinti (1 Kor. 4, 11; 9; Apd. 20, 33).

Visiškas atsidavimas savo pašaukimui davė Povilui jėgos su atsidavimu skelbti Dievo žodį. Dėl to nesibijojo persekiojimų ir mirties. Daug veikti jį skatino Kristaus meilė: „Nes Kristaus meilė verčia mus, kurie taip manome" (2 Kor. 5, 14). Dėl Kristaus ir tikinčiųjų jis buvo pasiryžęs pralieti kraują: „Aš gi mieliausiu noru duosiu ir pats save atiduosiu už jūsų sielas, nors vis labiau jus mylėdamas, pats būčiau mažiau mylimas" (2Kor. 12, 15). „Bet jei aš būčiau aukojamas prie jūsų tikėjimo atnašos ir tarnavimo, aš džiaugiuos ir linksminuos draug su jumis visais" (Pilyp. 2, 17).

Tik visiškas savęs išsižadėjimas ir dangiškojo atlyginimo viltis apaštalui davė nepaprastos jėgos" (2 Kor. 18; 11, 23 — 29).

„Todėl mes nenustojame drąsos; nes nors viršujinis mūsų žmogus genda, tačiau vidujinis at-

sinaujina iš dienos į dieną. Nes mūsų dabartinis vargas, kurs yra trumpas ir lengvas, gamina mumyse kilniausią, amžiną, visa perviršijančią garbę, mums, kurie nežiūrime į tai, kas matoma, bet kas nematoma; nes matomi dalykai yra laikini, nematomi gi amžini" (2 Kor. 4, 16 — 18).

Povilas pats prisipažįsta, kad kai kurie vargai jam buvę labai sunkūs (2 Kor. 2, 4...; Pilyp. 3, 18, 2. Timot. 1, 15). Bet, nepaisant visų tų sunkenybių, jo siela džiaugiasi. Jo pasitaikomi kentėjimai jam buvo dalyvavimas Kristaus kentėjimuose (2 Kor. 1, 5; Pilyp. 3, 11...)

Povilas kentėjęs už tuos žmones, dėl kurių jis darbavosi (Gal. 4, 19). Tesalonikiečiams rašo: „Nors mes galėjome būti jums apsunkinimas, kaip Kristaus apaštalai, tačiau mes pasidarėme mažutėliai jūsų tarpe, kaip kad žindytoja rūpinasi savo vaikais. Taip mylėdami jus, mes geidėme nuoširdžiai duoti jums ne tik Dievo Evangeliją, bet ir mūsų sielas, nes pasidarėte mums mylimiausieji" (1 Tesal. 2, 7 — 8). Jis rūpinasi ir savo bendradarbių meterialiniais reikalais (Pilyp. 2, 20; 1 Timot. 4, 17). Tos nuoširdžios meilės, to bendro jautimo su artimais pagrindas buvo pasižeminimas. Nors jis galėjęs girtis daugiau dirbęs už kitus (1 Kor. 15, 10), buvo matęs dangiškų dalykų: „Jei reikia girtis (tiesa, nepridera), aš eisiu prie Viešpaties regėjimų ir apreiškimų. Aš žinau žmogų Kristuje, kurs pirm keturiolikos metų, — ar kūne, nežinau, ar be kūno, nežinau,

Dievas žino, — buvo paimtas net į trečiąjį dangų. Ir žinau, kad tas žmogus, — ar kūne, ar be kūno, nežinau, Dievas žino, — buvo pagautas į rojų ir girdėjo slaptingus žodžius, kurių nė vienam žmogui nevalia sakyti. Tokiuo aš giriuos, o savimi nė kiek nesigiriu, tiktai savo silpnybėmis" (2 Kor. 12, 1 — 4). Koks jis buvęs, tai ne iš savęs toks buvęs, bet iš Dievo malonės (1 Kor. 15, 10).

Povilo drabo sritis — dirbti ten, kur dar niekas nedirba. Savo darbui pasirenka didžiausius miestus, pasirenka tas vietas, kur yra didesni susisiekimo centrai. Tose vietose jo pasėtas grūdas turi nebūti vienoje vietoje, bet plisti į visas puses. Kai nuvykdavo kur į miestą, pirmiausia Dievo žodį skelbdavo savo tautiečiams, jeigu jų ten būdavo. Paskum eidavo į stabmeldžius. Kai įkurdavo bažnyčią ir ją suorganizuodavo, savo uždavinį laikydavo atliktą i rvykdavo kitur. Dėl to 58 metais galėjo romėnams rašyti, kad Syrijoje, Mažojoje Azijoje, Makedonijoje ir Graikijoje jau nebeturįs darbo ir manąs vykti į vakarus — link Ispanijos (Rom. 15, 23). Norėdamas daugiau sielų laimėti Kristui, stengiasi kiek galėdamas prie jų prisitaikinti: „Nes nors buvau liuosas prieš visus, aš padariau iš savęs visų tarną, kad laimėčiau didesnį skaičių. Žydams aš buvau kaip žydas, kad laimėčiau žydus; tiems, kurie yra po įstatymu, lyg kad ir aš būčiau po įstatymu, (nors aš nebuvau po įstatymu), kad laimėčiau tuos, kurie buvo po įstatymu;

(nors nebuvau be Dievo įstatymo, nes buvau po Kristaus įstatymu), kad laimėčiau tuos, kurie buvo be įstatymo. Pasidariau silpniems silpnas, kad laimėčiau silpnuosius; visiems visa pasidariau, kad visus išgelbėčiau" (1 Kor. 9, 19 — 22).

Povilas didesniuose darbuose gerai suprato pagelbininkų reikšmę. Kur pats negalėjo nuvykti, kurs negalėjo pats aplankyti įkurtųjų bažnyčių, ten siuntė pasiuntinius (1 Tesal. 3, 1...) Jeigu pats kur darbus pilnai nepabaigdavo, palikdavo palydovus (Apd. 17, 15), padarydavo juos vyskupus: Kretoje Titą, Efeze Timotiejų.

Į bendradarbiavimą priima ir moteris.

Povilo misijų tikslas yra grynai religinis. Jis nori, kad iš dangaus atnešioji šviesa šviestų žemei. Dėl to Pivilas sako pamokslus, katekizuoja, veda pastoraciją, meldžiasi ir rodo gyvenimo pavyzdį kitiems. Tokį Povilo veikimą Dievas patvirtina daugybe stebuklų. Jo pamoksluose nebuvo daug iškalbos, žmogiškos išminties, bet viskas buvo lydima dvasios jėga. Tai jautė ir pats Povilas (1 Kor. 2, 4...). Jo mokslas susidėjo iš skelbimo Kristaus kilnumo, sielos išganymo per Kristaus įvykintą atpirkimą, Kristuje ir Šventojoje Dvasioje. Į išganymą veda ne įstatymų raidės, bet meilė ir gyvas tikėjimas.

Žmogus, kuris nori gauti išganymą, turi išsivilkti iš senojo nuodėmingojo žmogaus ir pradėti naują gyvenimą Kristuje.

Įvariems neaiškumams išsklaidyti ir žodžiu skelbiamam mokslui pagilinti Povilas į įvairias vietas rašo laiškus. Laiškuose jis neturi tikslo tvarkingai išdėstyti savo skelbiamo mokslo, bet rašo tik reikalui esant ir svarsto tik tokius klausimus, kuriuos laiko ir vietos apystovos iššaukia.

XII. ŠV. POVILO PASTORACIJA.

1. Šv. Povilo sukurtos bendruomenės.

Tiksliai nusakyti Povilo įkurtųjų benduomenių skaičių ir dydį yra sunku. Apskritai Povilo darbo teritorijos laukas siekė nuo Jeruzalės, Mažosios Azijos iki Romos ir Ispanijos. Tai daugiausia stabmeldžių kraštai. Ir jis pats sakosi esąs pašauktas stabmeldžiams apaštalauti.

Povilo kuriamos krikščioniškos bendruomenės — parapijos arba ir vyskupijos yra miestiško pobūdžio. Apie tai, kad šis apaštalas būtų darbavęsis kaimuose ir organizavęs kaimiškas parapijas, netenka kalbėti, nes kaimuose jis, regis, nesidarbavo.

Iš tų davinių, kurie matomi Povilo laiškuose ir Apaštalų Darbuose, išrodo, kad pradžioje parapijos buvo neskaitlingos. Ir apskritai moderniškosios mižiniškos parapijos su dešimtimis tūkstančių pirmykštei Krikščionybei nėra žinomos. Tik Konstantino Didžiojo laikais, kai prasidėjo masinis perėjimas į Bažnyčią, parapijos pasidaro didelės ir sudėtingos.

Kaip ir kiti apaštalai, lygiai taip pat ir Povilas, vos tik kur paskelbia Evangeliją, tuoj organizuoja bendruomenę. Sukurtasis branduolys turi plėstis ir didėti. Povilui Bažnyčia yra mistinis Kristaus kūnas ir visi, kurie tik nori būti išgelbėti, turi būti to kūno nariai. Pavienio gyvenimo nėra. „Patarnavimai yra įvairūs, bet tas pats Viešpats" Kor. 12, 5). Bendruomenės pryšaky stovi prezbiteras — kunigas arba ir vyskupas. Apskritai gi benruomenes savo valdžioje turi apaštalas. „Aš, tiesa, nebūdamas pas jus kūnu, bet būdamas dvasia, jau nuteisiau tai padariusį, lyg kad čia pat būčiau" (1Kor. 5, 3). Moka ir pagrąsinti: „Ko jūs norite? Kad aš ateičiau pas jus su rykšte?" (1 Kor. 4, 21).

2. Bendruomenių sudėtis.

Povilo bendruomenėse-parapijose randame visų sluogsnių žmonių. Apaštalas juos derina , vienija. „Įsižiūrėkite, broliai, į savo pašaukimą, kad nedaug yra išmintingų kūnu, nedaug galingų, nedaug aukštos kilmės; bet Dievas išrinko, kas pasauliui paika, kad sugėdintų išmintinguosius; kas pasauliui silpna išrinko Dievas, kas pasauliui negarbinga, niekintina ir tai, kas yra niekai, kad nieku paverstų tai, kas yra šis tas, kad nė vienas kūnas nesigirtų jo akivaizdoje. Per jį jūs esate Kristuje Jėzuje, kursai mums pasidarė Dievo iš-

mintis, teisumas, pašventinimas ir atpirkimas, kad kaip parašyta, kas giriasi, girtųsi Viešpačiu" (1 Kor. 1, 26 — 31). Iš daromų rinkliavų paaiškėja, kad Jeruzalės bendruomenėje buvo ir bado.

3. Dorovinė bendruomenių būklė.

Yra susidariusi nuomonė pirmuosius krikščionis labai idealizuoti. Bet kai pradedame daugiau įsigilinti į Povilo laiškus, greta idealių ir tikinčiųjų tenka pamatyti ir to idealo nepasiekusių. Iš tono, kuriuo bara ir tvarko kai kuriuos tikinčiuosius, išrodo, kad jie labai idealūs nebuvo. Viena iš didžiausių tų tikinčiųjų silpnybių buvo jų palinkimas atkristi į stabmeldybę. Jų tikėjimas ir dorovingumas buvo dar labai jaunas ir neužgrūdintas. Po Povilo pamokslų ir įrodinėjimų jie krikštą priimdavo, bet pasilikdavo žmonės kaip buvę. Tai, kas per Evangelijos tiesas ir Krikštą būdavo pradedama, laikui slenkant, turėjo stiprėti ir pamažu augti.

Pavojus atkristi į stabmeldybę plaukė iš dviejų šaltinių: 1. Naujatikiai gyveno kartu su stabmeldžiais ir neišsilaikė jų blogai įtakai. 2. Paprastas žmogiškas silpnumas. Daug blogos įtakos darė ir praktiški gyvenimo sumetimai.

4. Paskiros nedorybės.

a. Paleistuvystė. Pagoniškoji aplinkuma, iš kurios daugelis pirmųjų kirkščionių buvo kilę, bu-

vo doroviniu atžvilgiu pasibaisėtina: „Nors Dievo teisybę jie pažino, tačiau nesuprato, kad, kurie tokių dalykų daro, yra verti mirties; ir ne tik tie, kurie tai daro, bet taip pat kurie darantiems pritaria" (Rom. 1, 32). O tokių esą ir Povlio naujatikių parapijose. Korinte vienas net su savo pamote gyvenąs. Kai kurie šią nedorybę pildą slaptai.. „Ištirkite, kas patinka Dievui, ir nedalyvaukite nevaisinguose tamsybės darbuose; velyk juos papeikite. Nes kas jų daroma slapčia, gėda ir sakyti" (Efez. 5, 10 — 12). „Paleistuvystė ir bet koks susitepimas ar godulystė tenebūna nė minima jūsų tarpe, kaip pritinka šventiesiems; nei begėdystė, nei paikos šnekos, nei juokavimai, kas nepritinka, bet velyk dėkojimas. Nes žinokite ir supraskite, kad nė vienas paleistuvis, ar suteptas, ar gobšas, juk tai yra stabmeldystė, neturi Kristaus nei Dievo karalystėje tėvonystės" (Efez. 5,3 — 5).

b. *Turtų troškimas.* Stabmeldžių pasaulyje daugelis nelaikė blogu dalyku savintis svetimą nuosavybę. Tad ir krikščionimis pasidarę likosi su senais palinkimais. Apaštalas tokius įspėja: „Kas vogė, tegul jau nebevagia; teužsiima velyk darbu, dirbdamas savo rankomis, kas gera, kad turėtų ko suteikti kenčiančiam skurdą" (Efez. 4, 28). O kad iš tiesų buvo vagių ir panašių, aiškėja iš laiško Korintiečiams: „Ar jūs nežinote, kad neteisingieji nepaveldės dangaus karalystės? Neklausykite! nei paleistuviai, nei stabų

garbintojai, nei svetimoteriai, nei begėdžiai, nei vaikų darkytojai, nei vagys, nei godūs, nei girtuokliai, nei piktžodžiautojai, nei plėšikai nepaveldės dangaus karalystės. Kai kurie jūsų ir tokie buvote; bet jūs esate pašventinti" (1 Kor. 6, 9 — 11).

Povilas mini ne tik vagis ir plėšikus, bet ir apskritai per daug godžius žemiškųjų turtų. Randa reikalo ir savo mylimąjį mokinį Timotiejų įspėti, kad jis sau pavestiesiems tą dalyką primintų: „Nes mes nieko neatsinešėme į šį pasaulį, abejonės nėra, kad nieko negalime ir išsinešti. Turėdami gi maisto ir apdaro, tuo tenkinkimės. Nes tie, kurie nori pralobti, įpuola į pagundą ir į velnio žabangas, į daugelį nenaudingų ir žalingų pageidimų, paskatinančių žmones į prapultį ir į žuvimą. Nes visų piktumų šaknis yra godulystė. Kai kurie jai pasidavę nuklydo nuo tikėjimo ir įsipainiojo į daugelį skausmų" (1 Timot. 6, 7—10).

c. *Puikybė.* Tai nedorybė, kuri grąsina suskaldyti Bažnyčios vienybę. Kur atsiranda per daug puikybės, ten tikintiesiems ir Kristaus autoritetas aptemsta. Tokie savo tikėjimą pradeda remti žmonėmis, griebiasi žmogiškų autoritetų ir kovoja vieni su kitais. „Nes kuomet vienas sako: Aš esu Povilo, kitas gi: Aš Apolio; argi jūs ne žmonės esate? Tai kas gi yra Apolis? kas Povilas? Yra tarnai tojo, į kurį jūs įtikėjote ir kiekvienas, kaip jam Viešpats yra davęs" (1 Kor. 3, 4 — 5).

d. *Pneumatikai ir charizmatikai.* Tai rūšis tikinčiųjų, su kuriais šiandien netenka susidurti. Povilas juos tvarko: „Todėl kas kalba kalbomis, tegul meldžia aiškinimo dovanos. Nes jei aš melsčiaus kalba, mano dvasia melsis, bet mano protas yra be vaisiaus. Tai kaip gi? Aš melsiuos dvasia, bet melsiuos ir protu, giedosiu dvasia, giedosiu ir protu. Kitaip, jei garbintumei dvasia, kaip gi tas, kurs bemokslio vietoje, pasakys Amen prie to garbinimo? nes jis nežino, ką sakai. Tu, tiesa, gerai dėkoji, bet kitas nėra statomas. Aš sakau ačių mano Dievui, kad kalbu jūsų visų kalbomis; bet bažnyčioje veliju pasakyti penkis žodžius savo protu, kad ir kitus pamokinčiau, kaip dešimtį tūkstančių žodžių kalbomis" (1 Kor. 14, 13 — 19). Iš čia paaiškėja, kaip Povilas savo tikėjimo dalykuose vertina protą.

e. *Stabmeldiškosios (politeizmo) liekanos.* Naujai atsivertusieji tikintieji ne visada iš karto išsižadėdavo savo stabmeldiškųjų įpročių ir praktikų. Stabmeldiškas idėjas jie mėgindavo derinti su krikščioniškomis ir sukurdavo savotišką mišinį. Povilui tenka šioje srityje aiškinti ir nurodymus duoti. įspėti: „Žiūrėkite, kad niekas neapgautų jūsų pasaulio išmintimi ir tuščia apgaule, einant žmonių padavimu, pasaulio pradžiamoksliu, ne Kristumi" (Kolos. 2, 8). Povilas supranta, kad krikščioniškas mokslas yra suderinamas su sveika filosofija, bet su sveiku mokslu, o ne su fantastiškomis spekuliacijomis, „nes Die-

vas, kursai įsakė šviesai prašvisti iš tamsybių, pats apšvietė mūsų širdis, kad mes apšviestumėm pažintį Dievo garbės Kristaus Jėzaus veide" (2 Kor. 4, 6). „Nes nesitariau jūsų tarpe žinąs ką kita, kaip tik Jėzų Kristų ir tą prikaltą ant kryžiaus. Aš buvau pas jus su silpnybe, su baime ir dideliu drebėjimu. Taip pat mano kalba ir mano skelbimas nesusidėjo iš įtikinančių žmonių išminties žodžių, bet iš dvasios ir galybės parodymo, kad jūsų tikėjimas nesiremtų žmonių išmintimi, bet Dievo galybe. Mes, tiesa, skelbiame išmintį tarp tobulųjų, tačiau ne šio pasaulio išmintį, ne šio pasaulio kunigaikščių, kurie sunaikinami. Mes skelbiame pilną paslapčių Dievo išmintį, kuri buvo paslėpta, kurią Dievas yra paskyręs pirm amžių mūsų garbei. Jos nepažino nė vienas šio pasaulio kunigaikštis; nes jei jie būtų pažinę, niekuomet nebūtų garbės Viešpaties prikalę ant kryžiaus. Bet buvo taip, kaip parašyta: Ko akis neregėjo, nei ausis negirdėjo, nei į žmogaus širdį neįėjo, Dievas prirengė tiems, kurie jį myli. Mums gi tai Dievas apreiškė per savo Dvasią. Nes dvasia visa tyrinėja, net ir Dievo galybes. Nes kursai iš žmonių žino, kas yra žmoguje, jei ne jame pačiame esanti žmogaus dvasia? Taip pat ir kas yra Dievo, nė vienas nežino, tik Dievo Dvasia. Taigi, mes gavome ne šio pasaulio dvasią, bet Dvasią, kuri yra iš Dievo, kad žinotumėm, kas mums Dievo suteikta. Tai mes ir kalbame ne mokytais žmonių išmin-

ties žodžiais, bet kaip Dvasia moko, dvasinius dalykus dvasiniais paaiškindami. Žmogus savo prigimtimi nepriima to, kas yra Dievo Dvasios; tai jam yra paikybė, ir jis negali suprasti, nes tai reikia tyrinėti dvasiškai. Bet dvasios žmogus visa išmano, pats gi nė kieno nesuprantamas. Nes kas pažino Viešpaties mintį, kad jį pamokytų? Mes gi turime Kristaus mintį" (1 Kor. 2, 2 — 16).

Stabmeldybė Povilui yra tamsybė ir netikėjimas: „Jei kas kitaip mokina ir nesilaiko sveikų mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus žodžių ir to mokslo, kurs atitinka maldingumui, tas yra puikus, nors jis nieko nežino, bet sarguliuoja ginčinamais klausimais ir žodžių kova, iš kurių kilsta pavydai, barniai, piktžodžiavimai, pikti įtarimai, susirėmimai sugedusio išmanymo ir tiesos nustojusių žmonių, kurie mano, būk maldingumas esąs pasipelnymo būdas" (1 Timot. 6, 3 — 5).

5. Žydžiuojantieji.

Povilo kuriamoms bendruomenėms buvo pavojingi ir žydžiuojantieji asmens. Jie sudarė ypatingą apaštalo kryžių. Šios rūšies apkrikštytiesiems žydams Krikščionybė nesudarė naujos religijos, o buvo tarsi judaizmo (žydiškumo) atnaujinimas, kuriame Kristus ir Mozė sudarą lygiagrečius asmenis.

Su žydžiuojančiais Povilui kovoti buvo ne lengva. Jei mėgintų neigti Senojo Testamento

nuostatų galiojimą, — atsidurtų keblioje būklėje. Jei Senojo Testamento nuostatų neatšaukia, tada reikia skelbti apipjaustymą. Bet čia Povilas surado vidurinį kelią. Krikščionims skelbia laisvę nuo „Įstatymo" varžymų ir jam vergavimo. „Ar vėl mes pradedame patys save užtarti? arba ar mums reikia (kaip kai kuriems) užtariamų laiškų pas jus ar iš jūsų? Jūs esate mūsų laiškas, parašytas mūsų širdyse, visų žmonių žinomas ir skaitomas. Jūs pasirodėte esą Kristaus laiškas, mūsų pagamintas ir parašytas ne rašalu, bet gyvojo Dievo Dvasia; ne akmeninėse lentose, bet kūninėse širdies plokštėse. Tokį pasitikėjimą Dievu mes turime per Kristų, ne kad mes būtumėm savaime tinkami ką nors manyti lyg iš savęs, bet mūsų tinkamumas yra iš Dievo, kurs ir padarė mus tikamus būti naujos Sandoros tarnais ne raide, bet dvasia. Nes raidė užmuša, o dvasia gaivina.

„Jei mirties tarnystė, raidėmis pažymėta akmenyse, buvo tokioje garbėje, kad Izraelio vaikai negalėjo pažvelgti į Mozės veidą dėl jo veido spindėjimo, kurs tačiau turėjo išnykti, kaip gi nebus didesnėje garbėje dvasios tarnystė. Nes kas tenai buvo garbinga, nėra garbinga palyginus su nesulyginamu šitos garbingumu. Nes jei, kas nyksta, turi garbės, tai daug daugiau turi garbės, kas pasilieka.

„Taigi, turėdami tokios vilties, mes elgiamės dideliu pasitikėjimu ir nedarome, kaip Mozė, kurs

dėdavo gaubtę ant savo veido, kad Izraelio vaikai nematytų ant jo veido to, kas turėjo išnykti. Bet jų jausmai yra sukietinti, nes iki šiai dienai ta pati gaubtė, skaitant Senąjį Testamentą, pasilieka neatidengta, (nes ji nuimta Kristuje). Iki šiai dienai, kuomet skaitomas Mozė, gaubtė yra padėta ant jų širdies. Bet kaip tik kas grįšis į Viešpatį, gaubtė bus nuimta. Viešpats yra Dvasia, o kur yra Viešpaties Dvasia, , ten yra laisvė. Ir mes visi žiūrime atidengtu veidu lyg veidrodyje į Viešpaties garbę ir esame keičiami kaip Viešpaties Dvosios į tą patį paveikslą iš skastumo į skaistumą" (2 Kor. 3). „Todėl turėdami tarnystę mums suteiktu gailestingumu, mes nenustojame drąsos, bet atmetame slėptiną drovumą, nesielgdami klastingai ir nekraipydami Dievo žodžio, tiesos gi parodymu patys save užtariame prieš visų žmonių sąžinę Dievo akivaizdoje. O jei ir mūsų Evangelija dar tebėra uždengta, tai ji uždengta tik žūnantiems, netikintiems, kuriems šio pasaulio Dievas apakino protus, kad nežibėtų Kristaus garbės Evangelijos šviesa, kurs yra Dievo paveikslas. Nes mes ne patys save skelbiame, bet mūsų Viešpatį Jėzų Kristų, o save kaip jūsų tarnus dėl Jėzaus; nes Dievas, kurs įsakė šviesai prašvisti iš tamsybių, pats apšvietė mūsų širdis, kad mes apšviestumėm pažintį Dievo garbės Kristaus Jėzaus veide" (2 Kor. 4, 1 — 6).

XIII. BENDRIEJI PASTORACIJOS DARBAI.

Povilo pastoracijoje labai daug reiškia jo paties asmenybė. Išganytojas kartą yra išsitaręs: „Kiekvienas geras medis duoda gerų vaisių" (Mato 7, 17). Panašiai yra ir su Povilu. Jis turi daug gerų įgimtų savumų, yra išėjęs žydų mokyklą, susipažinęs su stabmeldžių mokslu, religiniai išsiauklėjęs, nuostabiu būdu paties Dievo įstatytas į Apaštalavimo kelią, pats sąmoningas savo pašaukime apaštalauti stabmeldžių tarpe. Reikia tik tinkamos dirvos! Ir šios pastarosios Dievas jam nepašykštėjo.

Varydamas savo plačią pastoraciją ypatingai vartoja dvi priemones: p a m o k s l u s ir s a k r a m e n t u s.

1. Pamokslai.

Pirmąja pastoracijos priemone Povilas vartoja pamokslus. Jis supranta, kad pirmiausia žmones reikia pamokyti. „Nes Kristus siuntė mane ne krikštyti, bet Evangelijos skelbti, tačiau ne žodžių išmintingumu, kad Kristaus kryžius nenus-

totų savo galios" (1 Kor. 1, 17). Ir tame pačiame laiške dar kartą: „Nes jei aš skelbiu Evangeliją, nėra man iš to garbės; tai yra mano pareiga, ir bėda man, jei aš neskelbčiau Evangelijos" (1 Kor. 9, 16). Dievo žodį garsinti Povilas laiko savo šventa pareiga. Kitaip jis negalįs elgtis. Bažnyčioje esą daug pareigų. Povilo pareiga — Evangeliją skelbti.

Ne tik jis vienas sako pamokslus, bet ir pagelbininkų turi: „Todėl daugiau nebepakęsdami, mes velijome pasilikti vieni Atėnuose ir išsiuntėme mūsų brolį ir Dievo tarną Kristaus Evangelijoje Timotiejų. Jis turės pastiprinti ir padrąsinti jus tikėjime, kad nė vienas nepasvirtų tuose sielvartuose. Juk jūs patys žinote, kad tam mes esame skirti" (1 Tesal. 3, 1 — 3). O patį Timotiejų įspėja: „Bet tu būk budrus, kentėk visokius vargus, dirbk evangelisto darbą, eik savo tarnystę. Būk blaivus" (2 Timot, 4, 5). Ką mokinąs, pats turįs suprasti: „Tai išdėstydamas broliams, tu būsi geras Kristaus Jėzaus tarnas, maitindamas save žodžiais to tikėjimo ir gero mokslo, kurį tu sekei. Netikusiomis ir senų moterų pasakomis neužsiimk, o pats lavinkis pamaldume. Nes kūno lavinimas maža kam tenaudingas, o pamaldumas yra viskam naudingas, kadangi turi dabartinio ir būsimojo gyvenimo pažadėjimą... Nė vienas teneniekina tavo jaunystės; bet tu būk pavyzdys tikintiesiems žodžiu, pasielgimu, meile, tikėjimu, skaistybe. Iki ateisiu, užsiimk skaitymu, para-

ginimu ir mokymu. Nelaikyk nieku tavyje esančios malonės, kuri tau duota, einant pranašyste, kunigų rankų uždėjimu. Tai mąstyk, tame būk, kad tavo pažanga būtų visiems matoma. Žiūrėk pats savęs ir mokslo; daryk tai atsidėjęs; nes tai darydamas, ir pats save išgelbėsi ir tuos, kurie tavęs klauso" (1 Timot. 4, 6...)

Skelbiamasis mokslas turįs būti grynas. Apie save patį Povilas sako: „Ačiu gi Dievui, kurs visuomet duoda mums apgalėjimą Kristuje Jėzuje ir apreiškia per mus savęs pažinimo kvapą kiekvienoje vietoje; mes juk esame Dievui geras Kristaus kvapas tų tarpe, kurie išganomi, ir tų, kurie žūna: vieniems, tiesa, mirties kvapas mirčiai, kitiems gi gyvenimo kvapas gyvenimui. Ir kas tiems dalykams taip tinka? Nes mes neesame, kaip daugelis, kurie Dievo žodį iškaripo; mes kalbame Kristuje Dievo akviazdoje tikra širdimi, kaip yra iš Dievo" (2 Kor. 2, 14 — 17).

Ir savo mokiniams įsako skelbti sveiką mokslą: „Todėl bark juos kietai, kad būtų sveiki tikėjimu ir nesiklausytų žydiškų pasakų ir nuo tiesos krypstančių žmonių įsakymų" (Tit. 2, 13 — 14). „Sveiki žodžiai, kuriuos girdėjai iš manęs, tebūna tau pavyzdys tikėjime ir meilėje Kristuje Jėzuje. Sergėk gražią tau pavestą gėrybę, per Šventąją Dvasią, kuri gyvena mumyse... Taigi, tu, mano sūnau, sustiprėk malonėje, kuri yra Kristuje Jėzuje, ir ką tu esi girdėjęs iš manęs prie daugelio liūdytojų, tai pavesk ištikimiems žmo-

nėms, kurie bus tinkami ir kitus mokinti" (2 Tim. 1, 13 — 14... 2, 1 — 2).

2. Sakramentai.

Po pamokslų pas Povilą eina sakramentai.

a. Pagrindiniu sakramentu Povilas laiko *Krikštą*. Per šį sakramentą žmogus įeina į mistinį Jėzaus Kristaus kūną. „Ar jūs žinote, kad mes visi, kurie esame krikštu artimiausiai suvienyti su Jėzumi Kristumi, krikštu dalyvaujame jo mirtyje? Nes krikštu, kuriuo dalyvaujame mirtyje, mes esame draug su juo palaidoti, kaip Kristus kėlėsi iš numirusių per Tėvo garbę, taip ir mes gyventumėm nauju gyvenimu" (Rom. 6, 3 — 4). Per krikštą esame pašvenčiami: „Kuomet gi pasirodė mūsų Išgnytojo Dievo maloningumas ir gerumas žmonėms, jis mus išgelbėjo ne dėl teisybės darbų, kuriuos mes būtume buvę padarę, bet sulig savo gailestingumu Šventosios Dvasios atgimdymo ir atnaujinimo apiplovimu" (Tit. 3, 4 — 5). Žr. t. p. Efez. 5, 26.

b. Antrasis vartotiniausias sakramentas yra *Eucharistija*. Korinte buvo įvykusi kai kuri netvarka, liečianti daugiau po Eucharistijos sakramento įvykstančią puotą — agapę, kaip patį Sakramentą. Tai Povilui davė progos apie šį klausimą rašyti: „Nes aš ėmiau iš Viešpaties, ką ir jums padaviau, kad Viešpats Jėzus tą naktį, kurioje buvo išduotas, ėmė duoną ir dėkodamas

laužė ir tarė: Imkite ir valgykite; tai yra mano kūnas, kuris bus už jus išduotas; tai darykite mano atsiminti. Taip pat ir taurę po vakarienės tardamas: Ta taurė yra naujoji sandora mano kraujuje: tai darykite, kiek kartų gersite, man atsiminti' Nes kiek kartų jūs valgysite tą duoną ir gersite tą taurę, jūs skelbsite Viešpaties mirtį, iki jis ateis. Taigi, kas nors valgo tą duoną ir geria Viešpaties taurę nevertai, tas bus kaltas Viešpaties kūnu ir krauju. Todėl teištiria žmogus pats save ir taip tevalgo tos duonos ir tegeria iš tos taurės. Nes kas valgo ir geria nevertai, tas valgo ir geria sau teismą, neatsikirdamas Viešpaties kūno. Todėl daug jūsų tarpe ligonių ir neįgalinčių, ir daugelis užminga. Jei mes patys save teistumėm, mes tikrai nebūtumėm teisiami. Bet kuomet esame teisiami, Viešpats baudžia mus, kad mes nebūtumėm pasmerkti su šiuo pasauliu. Taigi, mano brolai, susiėję valgyti, vienas kito palaukite. Jei kas alkanas, tepavalgo namie, kad nesusieitumėte į teismą"(1 Kor. 11, 23 — 34). „Argi palaiminimo taurė, kurią laiminame, neyra dalyvavimas Kristaus kraujuje? ir ar duona, kurią laužiame, neyra dalyvavimas Viešpaties kūne?" (1 Kor. 10, 16).

c. *Atgaila.* Povilas save ir kitus apaštalus laiko nuodėmingų žmonių taikintojais su Dievu ir mini apaštališkąją **sutaikinimo** tarnybą (2Kor. 5, 18) Bendrai gi atgailos klausimu Povilas kal-

ba gana aštrokai. Jo išsireiškimai bus paskatinę ir į aštrumą viešųjų atgailų. Gyvenusį su savo pamote liepia išskirti iš tikinčiųjų tarpo ir tik po atgalios ir pasitaisymo atgal priima. Panašiai elgiasi ir su Imeniejum ir Aleksandru. (Žr. 1 Timot. 1, 18 — 20). Duoda nurodymų, kaip reikia elgtis su tais, kurie pilni visokių silpnybių (Žr. 2 Tesal. 3, 6; 14, 15; Galat. 6, 1; 1 Timot. 5, 22).

d. *Kunigystė*. Duoda nurodymų, kam gali būti teikiamas kunigystės sakramentas: „Rankų niekam veikiai neuždėk ir nedalyvauk svetimose nuodėmėse" (1 Timot. 5, 22).

e. *Moterystė*. Apaštalo Povilo pamokinimu, krikščionių moterystė yra šventas dalykas, kaip ženklas Kristaus vienybės su savo Bažnyčia (Efez. 5, 22 — 32). Povilas taip pat duoda praktiškų nurodymų, kaip turi užsilaikyti gyveną moterystėje: „Žmogui gera neliesti moteriškės; bet paleistuvystei išvengti tegul kiekvienas turi savo moterį, ir kiekviena tegul turi savo vyrą. Vyras teatiduodie moteriai, ką kaltas, taip pat ir moteris vyrui. Moteriškė neturi valios savo kūnui, bet vyras; taip pat ir vyras neturi valios savo kūnui, bet moteriškė. Nesišalinkite vienas nuo kito, nebent abiem sutinkant iki laikui, kad šėtonas jūsų negundytų jūsų nesusilaikymu" (1 Kor. 7, 1 — 5).

Greta sakramentų vartoja dar ir kitas pašventinimo priemones. Pats meldžiasi ir kitus ragina melstis. (Žr. 1 Tesal. 5, 25; Timot. 4, 12; Tit. 2, 7—8).

XIV. INDIVIDUALI PASTORACIJA.

Povilas užsiima ne tik su masių evangelizavimu, bet ir pavienių asmenų. Savo atsisveikinime Milete kalba: „Todėl budėkite, atsimindami, kad aš per trejus metus naktį ir dieną nesilioviau su ašaromis raginęs kiekvieną iš jūsų" Apd. 20, 31). Ką Kristus pasakė apie gerą ganytoją — „jis įvardžiai šaukia savo avis ir jas išveda" (Jono 10, 3), — tinka ir Povilui. Jis darbavosi ne tik su visa benruomene bendrai, bet pasišvenčia ir paskiroms sieloms. Jis džiaugiasi su besidžiaugiančiais ir liūsta su liūstančiais.

1.Turtuoliai ir beturčiai.

Daugumą pirmųjų tikinčiųjų Povilo parapijose sudarė paprasti žmonės, darbininkai ir vergai. Bet jų tarpe pasitaiko ir pasiturinčių: „nedaug galingų, nedaug aukštos kilmės" (1 Kor. 1, 26). Turtingųjų tarpe įsako daryti rinkliavas: „Dėl mezliavų, daromų šventiesiems, kaip aš įsakiau Galatijos bažnyčioms, ir jūs taip pat darykite.

Kas pirmą savaitės dieną kiekvienas teatideda ir tegul renka, kiek jam tinka, kad mezliavų nereiktų daryti, jau man atėjus. Kuomet gi aš būsiu atėjęs, aš siųsiu nunešti jūsų malones į Jeruzalę su laiškais tuos, kuriuos rasite tinkamus. O jei bus verta man pačiam keliauti, tai jie eis su manim" (1 Kor. 16, 1 — 4). Povilas dėkoja tiems, kurie jį šelpė. O šelpti pataria maloningai: „Tegul kiekvienas duoda, kaip yra paskyręs savo širdyje, ne su nuliūdimu, ar iš prievartos; nes linksmą davėją myli Dievas" (2 Kor. 9, 7).

Povilas konstatuoja, kad turtų ne visi lygiai turi. „Nes ne patogumas kitiems, jums gi vargas, bet turi būti lygybė. Dabartiniu metu jūsų perteklius tesušelpia jų neturtą, kad ir jų perteklius padėtų jūsų neturtui, kaip yra parašyta: Kas daug rinko, neturėjo per daug; kas maža, neturėjo mažiau" (2 Kor. 8, 13 — 15). Iš to negalima daryti išvados, kad Povilas būtų šalininkas socialistiškosios lygybės ir socialistiškųjų metodų. Jis neskelbia prievartos nei turtų nusavinimo; jis skatina tarpusavio savišalpą bei asmeninį duosnumą, paremtą Dievo ir artimo meile. Tinginiams ir savimi nesirūpinantiems kietai atrėžia: „Juk ir pas jus būdami, mes jums tai aiškinome, kad jei kas nenori dirbti, tegul ir nevalgo" (2 Tesal. 3, 10). Užjaučia beturčiams, bet tik tiems, kurie ne dėl savo kaltės toki pasidarė. Nuo darbo neatleidžia ir pats savęs.

Apskritai imant, Povilas nėra šalininkas visiško neturto ir nėra šalininkas per didelių išteklių. Beturčius jis sąžiningai šelpia ir maloniai priima išmaldas.

2. *Moterys.*

Moterys, iš prigimties daugiau linkusios į religingumą, daug yra pasidarbavusios ir Krikščionybę bekuriant. Jau Senojo Testamento laikais randame garbingų ir veiklių moterų. Ir Povilas kai kurias moteris ima kaip „seseris" pagelbininkes. Povilo darbuose pamatome pirmą kartą moterį aktyviai besidarbuojančią misijose.

Bažnyčioje skelbti Evangeliją moterims uždraudžia. „Moterys bažnyčioje tegul tyli; nes joms neleidžiama kalbėti; jos turi būti pasidavusios, kaip ir įstatymas sako. Jei jos nori ko išmokti, tepasiklausia namie savo vyrų, nes nepadoru moteriškei kalbėti bažnyčioje" (1 Kor. 14, 34 — 35). Religijos gi dalykuose apskritai Povilas sako, kad nėsą skirtumo tarp vyro ir moters: „Čia nebėra nei žydo, nei graiko; nebėra nei vergo, nei laisvojo; nebėra nei vyriškio, nei moteriškės; nes jūs visi esate vienas Kristuje Jėzuje" (Galat. 3, 28).

Daug kas Povilą laiko dideliu moterų priešu. O praktiškai gal niekas moterims Bažnyčioje neskyrė tiek daug reikšmės, kiek Povilas. Jau daug ką kalba moterims siunčiami jo pasveiki-

nimai, dėkojimai. Apaštalų Darbuose skaitome apie Tesaloniką: „Kai kurie iš jų įtikėjo ir prisidėjo prie Povilo ir Silo; taip pat ir didelė daugybė naujatikių ir nemaža gerbiamų moterų" (Apd. 17, 4). O apie Iserėją: „Daugelis jų įtikėjo; taip pat ne maža žymių pagonių moterų ir vyrų" (Apd. 17, 12). Pirmutinė moteris iš stabmeldžių, kuri įtikėjo Povilo skelbiamai Evangelijai, regis, buvo Lydija Pilypuose. „Klausėsi ypač viena dievobaiminga moteriškė iš Tiatyros miesto. Viešpats atvėrė jos širdį, kad tėmytų tai, kas buvo Povilo sakoma. Kuomet ji su savo namais buvo pakrikštyta, ji meldė mus, sakydama: Jei laikote mane ištikima Viešpačiui, įeikite į mano namus ir pasilikite. Ir taip ji mus privertė" (Apd. 16, 14 — 15). Atėnuose laimi Damarisą: „Tačiau kai kurie vyrai prisidėjo prie jo ir įtikėjo; tarp jų buvo ir Dionyzas iš Areopago, moteriškė vardu Damaris ir kiti su jais" (Apd. 17, 34). Korinte laimi žydę Priskilę: „Po to, palikęs Atėnus, jis atėjo į Korintą. Čia jis rado vieną žydą, vardu Akvilą... ir jo žmoną Priskilę" (Apd.18, 1 — 2). Priskilė išrodo buvusi ne tik uoli, bet ir teologiškai apsišvietusi moteriškė.

Moterų darbo sritis yra rūpintis svetingumu, globoti sergančius ir vargšus, padėti prie krikšto. Kai kuriais gi atsitikimais Povilas apie moterų bendradarbiavimą išsireiškia bendrais posakiais: „Aš prašau Evodiją ir meldžiu Sintikę būti vienokios nuomonės Viešpatyje. Taip pat

prašau ir tave, ištikimasis drauge, padėk joms; nes jiedvi su manim darbavosi Evangelijai draug su Klemensu ir kitais mano padėjėjais, kurių vardai yra gyvenimo knygoje" (Pilyp. 4, 2 —3). Panašiai Korinte: „Nes apie jus, mano broliai, man pranešta Chloės namiškių, kad jūsų tarpe esą ginčų (1 Kor. 1, 11) ir „Aš pavedu jums mūsų sesrį Febę, kuri yra Kenkrų bažnyčios tarnavime, kad ją priimtumėte Viešpatyje, kaip pridera šventiesiems, ir jai padėtumėme kokiame tik reikale jūsų privalėtų, nes ir ji yra taip pat padėjus daugeliui ir man pačiam... Pasveikinkite Tryfeną ir Tryfozą, kuriedvi darbuojasi Viešpatyje. Pasveikinkite brangiausiąją Persidę, kuri daug darbavosi Viešpatyje. Pasveikinkite išrinktąjį Viešpatyje Rufą, taip pat jo ir mano motiną" (Rom. 16, 1. 2. 12. 13). Timotiejui rašo: „Pasiskubink ateiti pirm žiemos. Sveikina tave Eubulas, Pudensas, Linas, Klaudija, ir visi broliai" (2 Tim. 4, 21).

Specialius nurodymus duoda našlėms: „Našlė tebūnie renkama nemažiau kaip šešių dešimtų metų, kuri buvo vieno vyro žmona, turinti savo gerų darbų liūdijimą, jei ji vaikus išauklėjo, jei svečius priimdavo, jei plaudavo šventųjų kojas, jei šelpdavo kenčiančius sielvartą, jei stengėsi daryti visokius gerus darbus. Jaunesnių našlių venk, nes jos, pasiduodamos gašlumui prieš Kristų, nori ištekėti ir pelnosi sau pasmer-

kimą, nes nieku pavertė pirmąją ištikimybę" (1 Timot. 5, 9 — 12).

3. *Vyrai.*

Vyrus Povilas laiko savo kuriamųjų bendruomenių branduoliu. Vyrams adresuoja savo raštus; juos vadina broliais: „Apie brolį Apolį aš pranešu, kad aš labai jį meldžiau eiti pas jus su brolais; ir nors dabar jis nenorėjo, tačiau ateis, kuomet turės laiko. Budėkite, tvirtai stovėkite tikėjime, elgitės kaip vyrai ir būkite stiprūs" (1 Kor. 16, 12 — 13).

Vyras yra netik šeimos galva, bet ir krikščioniškosios bendruomenės ramstis. „Bet vyras neturi apsidengti sau galvos, nes jis yra Dievo paveikslas ir garbė" (1 Kor. 11, 7...)

4. *Jaunimas.*

Jaunimo auklėjimo pareiga pirklausanti tėvams. Iš vyskupų reikalauja: „Tuo tikslu aš palikau tave Kretoje, kad pataisytumei, ko netenka, ir įstatytumei miestuose vyresniuosius, kaip aš tau ir daviau nurodymų: jei kas yra be kaltės, vienos moters vyras, turįs tikinčius vaikus, nekaltinamus ištvirkimu, nė neklusnius" (Tit. 1, 5 — 6). Iš vaikų reikalauja pasidavimo ir klusnumo, o iš tėvų — autoriteto, drausmės ir malonumo: „Vaikai, klausykite visuose daly-

kuose gimdytojų, nes tai patinka Viešpačiui. Tėvai, neerzinkite savo vaikų, kad jie nenustotų drąsos" (Kolos. 3, 20 — 21; žr. Efez.6, 1 — 4).

5. Bendradarbiai.

Povilas iš prigimties ir išsiauklėjimo nebuvo draugingas: prieš atsivertimą buvo išdidus fariziejus, nenusileidžiąs, nesuvaldomai energingas. Jei po atsivertimo turėjo kantrumo, tai įgijo pratindamasis šioje dorybėje, kurios iš prigimties neturėjo. Retkarčiais vis dėlto dar prasiveržia nekantrumas. Išdrįsta pasipriešinti net pačiam Petrui. Pirmoje apaštališkoje kelionėje išsiskiria su Morkum ir vėliau jo nesutinka su savim imti, tik prieš gyvenimo pabaigą Romoje vėl su šiuo bendradarbiauja. Bet, išskiriant šiuos atsitikimus, Povilas sugeba pritraukti ištisą eilę nuolatinių bendradarbių, kurie nuo apaštalo nesiskiria ir tada, kai jis yra geležiniais pančiais apkaustytas. Artimiausias jo širdžiai, regis, buvo Timotiejus. Paskui Titas. „Kuomet gi aš atėjau į Troadą Kristaus Evangelijos skelbti, ir durys man buvo atviros Viešpatyje, aš neturėjau ramybės savo dvasiai, nes neradau mano brolio Tito; todėl atsisveikinęs su jais, aš keliavau į Makediją" (2 Kor. 2, 12 — 13). Toliau Povilo bendradarbių eilėse matome Silą arba Silvaną, Akvilą, Klemensą, Damazą, Aristarchą, Epafroditą, Urboną, gydytoją Luką, Androniką, Rufą, Junijų, Epaf-

rą ir jau anksčiau minėtas moteris. Povilas juos vadina savo bendradarbiais, bendrakovotojais ir t. t. ir iš jų susilaukia nuoširdžios meilės. „Tai pasakęs, jis atsiklaupė ir meldėsi su jais visais. Kilo didelis visų verksmas. Puldami Povilui ant kaklo, jie bučiavo jį, labiausiai nuliūdę dėl žodžio, kurį buvo pasakęs, kad jie nebematysią daugiau jo veido. Po to palydėjo jį į laivą" (Apd. 20, 36 — 38). Tai ——scena su Efezo bažnyčios vyresniaisiais, atvykusiais į Miletą atsisveikinti su savo brangiuoju apaštalu.

XV. ŠV. POVILO PASTORACINIO DARBO DVASIOS PAGRINDAI IR YPATYBĖS.

Šv. Povilas — tai asmenybė, turėjusi taip didelius užsimojimus, kurie turėjo būti įgyvendinti tik šimtmečiais.

Šv. Povilas pusę savo amžiaus praleido kaip fariziejus, griežtai užlaikąs savo partijos nuostatus. Bet kai apaštalu pasidarė, farizeiškąjį savo gyvenimo laikotarpį skaito žuvusiu laiku, palaiko kvailybe. Tą prarastąjį laiką prisimindamas dažnai save skatina į dedesnį uolumą.

Dabar, nesileisdami į kitas Šv. Povilo gyvenimo smulkmenas, susipažinkime su tais jo būdo bruožais, kurie liečia jo veikimą.

1. Sąmoningumas pašaukime.

Šv. Povilas ir pats gerai supranta ir kitiems, reikalui esant, pabrėžia, kad jis esąs apaštalas. „Ar aš neesu apaštalas? Argi aš nemačiau mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus?" (1 Kor. 9, 1). „Povilas pašauktas ne žmonių ir ne žmogui tarpininkaujant, bet Jėzaus Kristaus ir jį prikėlusiojo iš

numirusių Dievo Tėvo" (Galat. 1, 1). Povilas savo apaštališkąją garbę gina ne tik eilinių tikinčiųjų tarpe, bet ir tarp kitų apaštalų. Rašydamas laiškus, jų pradžioje iškelia savo apaštališkumą. Nors jis esąs ir paskutinis pašauktųjų tarpe, apaštalu tapęs ne dėl savo nuopelnų, o vis tik esąs apaštalas. Tai iškelia ne valdžios ar garbės trokšdamas, bet norėdamas pasitarnauti Dievo garbei ir tikinčiųjų naudai. „Tegul žmonės žiūri į mus, kaip į Kristaus tarnus ir Dievo paslapčių teikėjus" (1 Kor. 4. 1).

Tikrumas, kad esąs Dievo pašauktas, Povilo neapleido visą žemiškąjį jo gyvenimą. Pašaukimo abejonių jis niekada neturėjo, nors pašaukimo pareigos kartais ir dar tiek sunkios būdavo. O kiek jis dėl savo pašaukimo pareigų iškentėjo? „Jie yra Kristaus tarnai, (kaip neprotingas sakau), aš daugiau pakėliau darbų, daugiau kalėjimų, kirčių be galo, buvau dažnai mirties pavojuose. Nuo žydų gavau penkis kartus po keturias dešimtis kirčių be vieno; tris kartus buvau rykštėmis plaktas, kartą akmenimis muštas, tris kartus nukentėjau laivo sudužimą, naktį ir dieną buvau jūros gilumoje, dažnai kelionėje, pavojuose upių, pavojuose galvažudžių, pavojuose nuo vientaučių, pavojuose nuo pagonių, pavojuose miestuose, pavuojose tyruoe, pavojuose jūroje, pavojuose tarp netikrų brolių; varge ir skurde, daugelyje budėjimų, alkyje ir troškime, daugelyje pasninkų, šaltyje, nuogume: be to, kas kitaip at-

sitinka, kasdieninis veržimasis prie manęs, rūpestis visomis bažnyčiomis" (2 Kor. 11, 23 — 28).

2. *Tikėjimas.*

Kol šventas Povilas buvo žydų tiėjimo, išpažino tokį Dievą, kokį Jį skelbė Senasis Testamentas. Atsivertęs, — savo tikėjimą remia Jėzum Kristum, Kuris yra Atpirkėjas, vienintėlis tarpininkas tarp Dievo ir žmonių. Šiomis mintimis dega visa Povilo siela. Nuo tos dienos, kai susitiko su Kristum, pradeda naują gyvenimą. Šiame naujame gyvenime pajunta, kad žmogus bus išgelbėtas ne dėl savo asmeniškų darbų, bet per tikėjimą į Dievą, per naudojimąsi Kristaus auka ir malone. „Ta Dievo teisybė tikėjimu į Jėzų Kristų visiems ant visų, kurie į jį tiki; nes nėra skirtumo. Nes visi nusidėjo ir stokoja Dievo garbės; jie nuteisinami be nuopelnų jo malone, atperkami Jėzaus Kristaus; jį Dievas paskyrė būti permaldavimo auka tikėjimu į jo kraują, kad parodytų savo teisybę atleidimu anksčiau Dievo kantrumo metu padarytųjų nuodėmių, kad parodytų savo teisybę šiuo metu, kad jis būtų teisingas ir nuteisintų tą, kurs turi tikėjimo į Jėzų Kristų" (Rom. 3, 22 — 26).

Tikėjimas yra ne tik jo asmeniškojo gyvenimo inkaras, bet tą tikėjimą Povilas skelbia ir visam pasauliui kaip naują ir vienintėlį kelią į išganymą. Tikėjimas Povilo sielai teikia stiprumo

ir liežuviui užsidegimo. „Tai ką gi prie to pasakysiem? Jei Dievas yra už mus, kas prieš mus? Tas, kurs ir savo paties Sūnaus nepasigailėjo, bet išdavė Jį už mus visus, kaip gi Jis nebus mums taip pat visa su juo dovanojęs? Kas kaltins Dievo išrinktuosius? Dievas yra tas, kurs nuteisina, tai kas yra, kurs pasmerktų? Kristus Jėzus yra, kurs numirė, kursai dargi ir prisikėlė, kurs yra Dievo dešinėje, kursai ir užtaria mus." (Rom. 8, 31 — 34).

Povilas tikėjimą į Kristų nėra paveldėjęs iš savo tėvų, nėra per mokyklą įgijęs, bet gavęs iš paties Dievo, kaip nieku nenupelnytą dovaną. Tad ir pabrėžia, kad tikėjimas yra dovana.

3. Viltis.

Kai svarsto tikėjimo apreikštas tiesas ir iš tų tiesų plaukiančias išvadas, — gauna viltį. Povilo viltis nesiriboja laikinu pasisekimu, bet siekia pomirtinį gyvenimą. Vilties objektas, tai tie turtai, tos gėrybės, kurias įgysime po mirties. „Mes juk žinome, kad visas sutvėrimas vaitoja ir kenčia skausmus iki šiolei. Ir ne tiktai jis, bet ir mes, kurie turime Dvasios pirmones, dūsaujame patys savyje, laukdami Dievo įsūnystės, mūsų kūno atpirkimo. Nes viltimi mes esame išgelbėti. Bet viltis, kuri matoma įvykusi, nėra viltis; nes kaip gi kas gali tikėtis to, ką mato įvykusį?" (Rom. 8, 22—24).

Viltyje koncentruojasi tikėjimo jėga. „Mes juk žinome, kad, mūsų žemiškam šio pasaulio namui iširus, mes gaunamе rūmą iš Dievo, namus ne ranka padarytus, amžinus danguje. Nes ir šitame mes dūsaujame, trokšdami apsivilkti mūsų buveine iš dangaus, jei tačiau būsime rasti apvilkti, ne pliki. Ir šioje padangtėje tebebūdami, mes dūsaujame prislėgi, nes norime būti ne apiplėšti, bet pervilkti, kad kas yra mirtinga, būtų gyvybės praryta. Bet kursai mus tam rengia, yra Dievas, davusis mums Dvasios užstatą. Taigi, mes turime tvirtą tikėjimą, nes žinome, kad, kol esame kūne, mes pasiliekame toli nuo Viešpaties, (nes esame tikėjimu, ne regėjimu)". (Kor. 5, 1 — 7). „Broliai, aš nemanau, kad jau būčiau pagavęs. Viena tedarau: aš užmirštu, kas yra mano užpakalyje, tiesiu gi save prie to, kas yra priešais; aš bėgu į paskirtą tikslą, į nugalėtojų užmokesnį, į kurį Dievas iš aukštybių pašaukė Kristuje Jėzuje. Taigi, visi, kurie tik esame tobuli, taip turime manyti" (Pilyp. 3, 13 — 15).

4. Meilė.

Meilė — didžiausias dalykas.

„Jei aš kalbėčiau žmonių ir angelų kalbomis, bet neturėčiau meilės, aš būčiau kaip žvangantis varis ir skambantis kimbolas. Jei turėčiau pranašystės dovaną, žinočiau visas pas-

laptis ir visokį mokslą; jei turėčiau visą tikėjimą, taip kad galėčiau kalnus perkelti, o neturėčiau meilės, aš esu niekas. Jei išdalinčiau visą mano lobį beturčiams valgydinti ir jei išduočiau savo kūną sudeginti, bet neturėčiau meilės, nieko man nepadeda.

„Meilė yra kantri, maloninga. Meilė nepavydi, nesielgia sauvalingai, nesipučia. Ji yra nesididžiuojanti, nejieško sau naudos, nesusierzina, neįtaria piktume, nesidžiaugia neteisybe, o džiaugiasi tiesa; visa nukenčia, visa tiki, visako viliasi, visa pakelia.

„Meilė niekuomet nepaliauja, nors pranašystės paliaus buvusios, nors kalbų nebebus, nors žinojimas nieku pavirs. Nes mes žinome dalimis ir dalimis pranašaujame. O kai ateis, kas yra tobula,, paliaus buvę, kas yra dalimis. Kuomet aš buvau kūdikis, kalbėjau kaip kūdikis; išmaniau kaip kūdikis; o kada pasidariau vyras, nusikračiau, kas buvo kūdikio. Dabar mes matome lyg mįslę, tuomet gi veidu į veidą. Dabar aš pažįstu dalimi, tuomet pažinsiu, kaip ir esu pažintas. Taigi, dabar pasilieka tie trys dalykai, tikėjimas, viltis, meilė; tačiau didžiausias tarp jų meilė" (1 Kor. 13).

Rašydamas apie atpirkimą, entuziazmo pagautas šaukia romėnams: „Tai kas gi atskirs mus nuo Kristaus meilės? Ar vargas? ar suspaudimas ar badas, ar plikumas? ar pavojus? ar persekiojimas? ar kalavijas? (Juk yra para-

šyta: Dėl tavęs esame žudomi visą dieną, laikomi pjautinomis avimis). Bet visa tai mes nugalime dėlto, kurs mus mylėjo. Nes aš esu tikras, kad nei mirtis, nei gyvenimas,nei angelai, nei kunigaikštystės, nei galybės, nei dabartiniai, nei būsimieji dalykai, nei stiprybė, nei aukštumas, nei gilumas, nei joks kitas sutvėrimas negalės atskirti mūsų nuo Dievo meilės, kuri yra mūsų Viešpatyje Jėzuje Kristuje" (Rom. 8, 34 — 39). Tikrai gili ir tvirta turėjo būti Povilo sieloje Dievo meilė. Bet ir ši pastaroji yra Dievo dovana: „Dievo meilė mūsų širdyse išlieta Šventosios Dvasios, kuri mums duota" (Rom. 5, 5).

Tikėjimas, viltis ir meilė yra pagrindiniai stulpai, kuriais remiasi visas Povilo krikščioniškasis gyvenimas. O apaštališkasis pašaukimas duoda tam gyvenimui kryptį. Bet viskas jame puikiausiai harmonizuojasi atbaigoje religiniai dorovinėje asmenybėje.

5. Pagelbinės priemonės.

a. M a l d a. Reikia manyti, kad tai, ką Povilas rekomenduoja kitiems, ir pats praktikuoja. Apie maldą tesalonikiečiams rašo: „Nuolat melskitės (1 Tesal. 5, 17). O maldą iššaukia įvairūs reikalai: „Taip pat ir Dvasia padeda mūsų silpnybei; nes mes nežinome, ko turime melsti, kaip pridera; bet pati Dvasia prašo už mus neišpasakojamais dūsavimais" (Rom. 8, 26).

Povilas melstis, regis, sugebėjo gerai. Maldoje pakyla net iki ekstazės: „Jei reikia girtis (tiesa, nepridera), aš eisiu prie Viešpaties regėjimų ir apreiškimų. Aš žinau žmogų Kristuje, kurs pirm keturiolikos metų, — ar kūne, nežinau, ar be kūno, nežinau, Dievas žino, — buvo pagautas net į trečią dangų. Ir žinau, kad tas žmogus, — ar kūne, ar be kūno, nežinau, Dievas žino, — buvo pagautas į rojų ir girdėjo slaptingus žodžius, kurių nė vienam žmogui nevalia sakyti. Tokiuo aš giriuos, savimi gi nė kiek nesigiriu, tiktai savo silpnybėmis" (2 Kor. 12, 1 — 5).

Maldose ypatingą vietą užima padėkos maldos. „Palaimintas teesie Dievas ir mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Tėvas, kurs mus palaimino Kristuje visokiu dvasiniu palaiminimu danguje. Jis mus išrinko jame pirm pasaulio įkūrimo, kad būtumėm jo akivaizdoje šventi ir nesutepti meilėje. Jis iš anksto paskyrė mus, kad būtumėm jam įsūniai per Jėzų Kristų, taip kaip buvo jo valios sumanyta, kad girtumėm jo garbingą malonę, kuria jis apdovanojo mus savo mylimajame Sūnuje. Jame mes turime atpirkimą jojo krauju, nuodėmių atleidimą pagal turtus jo malonės, kuri apsčiai apsireiškė mumyse visokia išmintimi ir išmone. Dievas davė mums pažinti savo volios paslaptį, taip kaip jam patiko; kaip jis buvo savyje nutaręs, laiko pilnybei įvykus, *atnaujinti Kristuje visa*, kas yra danguje ir

kas žemėje. Jame taip pat ir mes esame pašaukti į tėvonystę, iš anksto paskirti nutarimu to kurs visa daro pagal savo valios nusistatymą, kad būtumėm jo garbės gyrius mes, kurie pirma turėjome vilties Kristuje. Jame ir jūs, išgirdę tiesos žodį (jūsų išganymo Evangeliją) ir į jį įtikėję, esate pažymėti šventąja pažadėjimo Dvasia, kuri yra mūsų tėvonystės laidas jo nuosavybei atpirkti, *jo garbei girti*" (Efez. 1, 3 — 14).

Iš Povilo sielos kiekvieną kartą banguoja padėkos maldos, kai tik jis prisimena savo pavienes bendruomenes: Pilypuose, Efeze, Kolosoje, Korinte, Tesalonikoje ir k. Taip pat ir apskritai, kur tik išgirsta Dievo karalystę sėkmingai besiplatinančią, dėkoja Viešpačiui. Kai dar Romoje visai nebuvo buvęs, bet išgirdęs apie pasaulio sostinės bažnyčios susikūrimą, siunčia Aukščiausiajam padėkos maldas, tarsi tai būtų jo paties darbas ir pasididžiavimas: „Visų pirma aš dėkoju mano Dievui per Jėzų Kristų už jus visus, nes jūsų tikėjimas giriamas visame pasaulyje" (Rom. 1, 8).

Povilo maldose didelę vietą užima p r a š y m o ir u ž t a r y m o m a l d o s. Jis supranta, kad mes iš Dievo per atpirkimą esame gavę didelius turtus, tačiau „mes turime turtą moliniuose induose" (2 Kor. 4, 7). Tad prašo ir kitus: „Broliai, melskitės už mus" (Tesal. 5, 25). Prie maldų galima skirti Povilo doksologijas, kuriose jis garbina Dievo didybę: „O, Dievo turtų, iš-

minties ir žinojimo galybe, kaip nesuprantamī jo teismai ir nesusekami jo keliai! Nes kas pažino Viešpaties mintį? arba kas buvo jo patarėjas? Arba kas davė jam pirmas, kad tam būtų atsilyginta. Nes iš jo, per jį ir jame yra visa; jam garbė per amžius! Amen." (Rom. 11, 33 — 36). „Aš sakau tiesą Kristuje, nemeluoju, liūdijant man mano sąžiniai šventojoje Dvasioje, kad aš turiu didelio nuliūdimo ir nuolatinio skausmo mano širdyje. Aš pats velyčiau būti atskirtas nuo Kristaus už savo brolius, kurie yra kūnu mano gentys, kurie yra izraėlitai, kuriems priklauso įsūnystė, ir garbė, ir sandora, ir įstatymdavystė, ir tarnavimas Dievui, ir pažadėjimai, kuriems priklauso tėvai ir iš kurių kūnu yra kilęs Kristus, kurs yra viso Dievas palaimintas per amžius! Amen." (Rom. 9, 1 — 5; žr. Galat. 1, 5; Pilyp. 4, 20; 1 Timot. 1, 17 i. k.). Panašūs maldos žodžiai plaukia iš jo sielos, kai prisimena atpirkimą ir kitas Dievo geradarybes. „Ir tikrai didelė yra maldingumo paslaptis apie tą, kurs buvo apreikštas kūne, pateisintas Dvasioje, pasirodė angelams, buvo skelbiamas tarp pagonių, tikėtas pasaulyje, paimatas garbėje" (1 Timot.3, 16). „Todėl aš klaupiuos ant kelių prieš mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Tėvą, nuo kurio kiekviena tėvonystė danguje ir žemėje gauna vardą, kad jis duotų jums pagal savo garbės turtus sustiprėti jėga per jo Dvasią ir vidujinį žmogų, kad Kristus tikėjimu gyventų jūsų širdy-

se, ir kad jūs būtumėte įsišakniję ir sutvirtėję meilėje, kad galėtumėte suprasti draug su visais šventaisiais, koks yra platumas, ilgumas, aukštumas ir gilumas, taip pat pažinti viršijančią visokį žinojimą Kristaus meilę, kad būtumėte pripildyti viso Dievo pilnumo" (Efez. 3, 14 — 19).

b. Darbas. Povilą matome ne tik parpuolusį ant kelių ir maldoje paskendusį, bet ir energingai besidarbuojantį. Jis keliauja iš vietos į vietą, sako pamokslus, rašinėja laiškus ir turi drąsos pasakyti: „aš dirbau daugiau už juos visus" (Kor. 15, 10). Bet, taip sakydamas, greitai nukreipia dėmesį į šio veiklumo tikrąją priežastį: „tačiau ne aš, bet su manim esanti Dievo malonė" (t. p.)

Povilas priklausė viduriniam luomui, buvo gimęs prekybos mieste Tarse, pasiturinčioje šeimoje, tad sugebėjo turėti kontaktą su žemesniuoju ir aukštesniuoju luomu. Savo trijose kelionėse įkuria apie trisdešimts bažnyčių. Jo darbo laukas — nuo Jeruzalės — Damasko, Antiochijos Maž. Azijos gilumos ir nuo Graikijos iki Romos ir Ispanijos. Ir kelionėse ir misijų stotyse dirba dvejopą darbą: dvasinį ir fizinį. Nors, kaip apaštalas, turįs teisę iš apaštalavimo ir ducną valgyti, bet stengiasi niekur kitų nieku neapsunkinti. Reikalui esant, pats savo rankomis užsidirba duoną. „Nes jūs patys žinote, kaip reikia mus sekioti. Mes nebuvome jūsų tarpe neramūs ir nevalgėme nėkieno duonos dova-

nai, bet dirbome naktį ir dieną, vargdami ir nuvargdami, kad neapsunkintumėm nė vieno jūsų. Ne kad mes nebūtumėm turėję galios, bet kad duotumėm save kaip pavyzdį jums sekioti mus" (2 Tesal. 3, 7 — 9).Kai kur nuvyksta, pirmiausia apsistoja pas žydus ir jiems pirmiesiems pradeda skelbti Evangeliją. Pas juos lengviau ir darbo susiranda.

Bet ypatingas darbas, kuriam Povilas atsiduoda su kūnu ir su siela, yra Evangelijos skelbimas. Tas darbas jam sudaraąs įvairių sunkumų ir kančių: „Nes todėl mes vargstame ir todėl mums pikžodžiajama, kad mes turime vilties gyvuoju Dievu, kurs yra visų žmonių Gelbėtojas, labiausiai tikinčiųjų" (1 Timot. 4, 10). „Atsimink Viešpatį Jėzų Kristų iš Dovido ainijos, kad jis atsikėlė iš numirusių, anot mano Evangelijos, dėl kurios aš kenčiu iki grandinių lyg piktadaris; tačiau Dievo žodis nėra surištas. Todėl aš pakenčiu visa dėl išrinktųjų, kad ir jie laimėtų išganymą, kurs yra Kristuje Jėzuje, draug su dangaus garbe. Tikras yra žodis; nes: jei draug mirėme, draug būsime ir gyvi; jei draug kentėsime, draug ir viešpatausime; jei mes išsiginsime, ir jis išsigins mūsų" (2 Timot. 2, 8 — 12).

Nepaisant visokių kančių ir nemalonumų, Povilas Viešpaties darbą dirba su džiaugsmu. Vidujinė dvasia, jį verčianti taip daryti, yra stipresnė už visokias kliūtis. Kartais ta vidu-

jinė dvasia ir išoriniu būdu taip stipriai pasireikšdavo, kad klausantieji Povilą net kvailu pavadinti išdrįsdavo: „Tai jam savo pasiteisinimui pasakius, Festas tarė dideliu balsu: Povilai, tu eini iš proto; didelis mokslas veda tave į beprotystę. Povilas atsakė: Aš neeinu iš proto, gerbiamiausis Feste:aš kalbu tiesos ir išminties žodžius. Tuos dalykus žino karalius, kuriam aš drąsiai kalbu, nes manau, kad nieko nėra iš jų paslėpta; juk nė vienas iš jų neįvyko užkampyje. Tiki, karaliau Agripe, pranašams? Aš žinau, kad tiki. Bet Agripas tarė Povilui: Tu trumpu laiku nori įkalbėti man būti krikščionimi. Povilas atsakė: Prašau Dievą, kad ar maž ar daug reiktų, ne tiktai tu, bet ir tie visi, kurie šiandien klausosi, būtumėte tokie, koks aš esu, tik be šitų grandinių" (Apd. 26, 24 — 29). Bet jį verčiančios Dvasios veikimas yra toks stiprus, kuriam ir pats Povilas negalįs prieštarauti: „Nes jei aš skelbiu Evangeliją, nėra man iš to garbės; tai yar mano pareiga, ir deja man, jei aš neskelbčiau Evangelijos!" (1 Kor. 9, 16).

c. *Optimizmas.* Pirmykštė Krikščionybė optimizmą paveldėjo iš Jėzaus Kristaus. Jėzus pesimistas niekada nebuvo. Jis atnešė žemei ugnies ir norėjo, kad ta ugnis degtų. O ypatigai ta ugnimi turėjo degti Krikščionybės vadai. Nauju mokslu jie tiek užsidega, kad, draudžiant Evangeliją skelbti, atsako: „Mes negalime nekalbėti, ką matėme ir girdėjome" (Apd. 4, 20).

Tokių eilėse stovi ir Povilas. Jis prisipažįsta turįs silpną prigimtį, esąs užpuldinėjamas visokių pagundų: „Mes juk žinome, kad visas sutvėrimas vaitoja ir kenčia iki šiolei. Ir ne tiktai jis, bet ir mes, kurie turime Dvasios pirmones, dūsaujame patys savyje, laukdami Dievo įsūnystės, mūsų kūno atpirkimo"(Rom. 7, 22 — 23). Bet dėl to nė kiek nenusimena: „Aš visa galiu tame, kurs stiprina mane" (Pilyp. 4, 13).

d. K e n t ė j i m a i. Tikrasis optimizmas yra įrodomas tik tada, kai mokame kentėti ir nemalonias kliūtis nugalėti. Povilas tai įgyvendino.

Svarstant Kristaus gyvenimą, Jame tenka matyti aktyvią ir pasyvią pusę. Aktyvioji pusė pasireiškia meilėje, o pasyvioji — kantriai pakeltose kančiose. Ir praktiškasis Povilo gyvenimas sukasi apie tuos du dalykus. Kančios jo gyvenimą lydėjo nuo atsivertimo iki mirties. (Žr. 2 Kor. 11, 23 — 31). Tiek iškentėjęs, Povilas gali pasakyti: „mes taip pat žinome, kad Dievą mylintiems... visi dalykai išeina į gerą" (Rom. 8, 28).

e. P a g u n d o s. Kaip kiekvienas žmogus, lygiai taip pat ir Povilas turėjo daug visokių pagundų. Dėl pagundų įkyrimo net dejuoja: „Nuodėmė gavo progos ir per tą įsakymą pažadino manyje visokį pageidimą... Mes juk žinome, kad įstatlmas yra dvasiškas; bet aš esu kūniškas, paductas į nuodėmės valdžią. Nes ką aš

darau, aš neišmanau; nes ne gera, kurio noriu, aš darau, bet darau pikta, kurio nekenčiu... tai darau jei ne aš, bet gyvenanti manyje nuodėmė. Nes žinau, kad manyje, tai yra mano kūne, negyvena gerumas. Nes norėti yra arti manęs, bet padaryti gera aš neįsengiu. Nes aš darau ne gera, kurio noriu, bet darau pikta, ko nenoriu. O jei aš tai darau, ko nenoriu, darau jau ne aš, bet gyvenanti manyje nuodėmė. Taigi, aš randu tokį įstatymą, kad, kuomet aš noriu daryti gera, prie manęs yra prikibęs piktumas. Aš, tiesa, gėrėjuos Dievo įstatymu, žiūrint vidujinio žmogaus, bet matau savo nariuose kitą įstatymą, besipriešinantį manė porto įstatymui ir darantį mane belaisvį nuodėmės įstatymo, kurs yra mano nariuose. Nelaimingas aš žmogus! kas mane išlaisvins nuo to mirtingo kūno?" (Rom. 7).

Kitokios išeities Povilas neranda, kaip tik kad su savo prigimtimi kovoti. Jo gyvenimo taisyklė: „Aš baudžiu savo kūną ir stengiuos pavergti, kad kartais, kitiems apsakojęs, pats nepasidaryčiau peiktinas" (1 Kor. 9, 27). „Kūnas geidžia prieš dvasią, o dvasia prieš kūną; nes tuodu yra kits kitam priešingu, kad nedarytumėte visa, ko norite" (Gal. 5, 17).

Povilas gyveno be žmonos ir siekė to idealo, kurį patarė Kristus, bet kurį „ne visi išmano... Kas gali išmanyti, teišmano" (Mat. 19, 11 — 12). Ir, po savęs sutvarkymo, Povilas išdrįsta reko-

menduotis kitiems: „Nes aš noriu, kad jūs visi būtumėt, kaip aš pats; tačiau kiekvienas turi sau savo dovaną iš Dievo; vienas tokią, kitas kitokią. Nevedusiems ir našlėms aš sakau: Gera jiems, jei jie taip pasilieka, kaip ir aš" (1 Kor. 7, 7 — 8).

Bet vis tik įvairiuose savo darbuose Povilas be moterų neapsiėjo. O kai dėl to susilaukė priekaištų, taip pasiteisina: „Mano apsigynimas prieš tuos, kurie mane kaltina, yra toks: Argi mes neturime teisės gauti valgyti ir gerti? Ar mes neturime teisės vestis draug su savim moteriškę ir seserį, kaip ir kiti apaštalai, Viešpaties broliai ir Kėfas? Arba ar tik aš vienas ir Barnabas neturime teisės tai daryti?" (1Kor. 9, 3 — 6).

f. Kovos. Tyčiomis Povilas kovų neieško, bet, jei jos ištinka, nesitraukia ir kovoja visais leistinais būdais. Kur liečia gyvenimo kovą, apaštalas mėgsta vartoti kariškus terminus. Save jis vaizduoja kaip kovotoją, kuris „taip kaujuos, ne kaip orą plakdamas" (1 Kor. 9, 26). Savo grabo antkapiui pats sustato įrašą: „Aš kovojau gerą kovą... gale man atidėtas teisybės vainiaks" (2 Timot. 4, 7 — 8). Ir savo mokinį Timotiejų ragina: „Kentėk, kaip geras Kristaus Jėzaus kareivis. Nė vienas, kurs kareiviauja Dievui, nesipainioja į žemiškus reikalus, kad patiktų tam, kuriam apsiėmė. Nes ir tas, kuris

kovoja imtynėse, nevainikuojamas, jei nekovoja taisyklingai" (2 Timot. 2, 3 — 5).

Povilo kovos kryptis yra dvejopa: a) su pačiu savim ir b) su kitais. Pergalė ir taika yra kovos tikslas. Šv. Jonas Krizostomas ir šv. Augustinas Povilą vadina Kristaus atletu. Iš tiesų jis toks ir buvo.

g). P o v i l o p r i e š a i. Pirmoje eilėje Povilo priešai yra tie, kurie kovoja su Kristum ir Povilo skelbiama Evangelija. „Bet nors ar angelas iš dangaus skelbtų jums kitą Evangeliją, ne kaip mes jums skelbiame, tebūnie atskirtas!" (Galat. 1, 8).

Povilas kovoja su visais tais, kurie mėgina neigti antgamtinį pasaulį. Visus, nesutinkančius su tuo mokslu, išvadina aštriais vardais: „Nes tokie žmonės yra netikri apaštalai, darbininkai apgavikai, kurie dedasi Kristaus apaštalais. Ir nestebėtina, nes pats šėtonas ima sau šviesybės angelo išvaizdą. Todėl nėra nieko ypatinga, jei jo tarnai ima sau teisybės tarnų išvaizdą; bet jų galas bus toks, kaip jų darbai" (2 Kor. 11, 13 — 15).

Povilas turėjo ir asmeniškų priešų. Kuriems nepatiko apaštalo mokslas, tiems nepatiko ir pats apaštalas. Savo asmeniškųjų priešų vardais beveik nemini, o tik bendromis frazėmis: „Aš, Povilas, pats maldauju jus Kristaus romumu ir maloningumu, aš, kurs akyse, tiesa, esu žemas jūsų tarpe, kitur gi būdamas drąsus prieš

jus. Prašau gi jus,kad, pas jus atėjus, man nereiktų būti drąsiam su tuo pasitikėjimu, kurs man duodąs drąsos prieš kai kuriuos, kuriems rodosi, būk mes elgiamės tarsi kūno klausydami... O kad kas nemanytų, būk aš norįs pagąsdinti jus laiškais — nes laiškai, sako jie, yra rimti ir smarkūs, pats gi atvykęs turi silpną kūną ir paniekintą kalbą, — teapsvarsto, kas yra tokios nuomonės, kad kokie mes esame žodžiu laiškuose kitur būdami, tokie ir čia pat atsiradę darbu" (2 Kor. 10, 1 — 2; 9 — 11).

h). Šventas abejingumas. Visokiuose gyvenimo prispaudimuose išlaikyti lygią dvasią Povilui padėjo šventas abejingumas. Kaip saulės spinduliai, nepaisant audrų ir blogo oro, visada pasilieka vienodi, taip ir išliko Povilo vienoda siela milžiniškuose darbuose, sunkiai pakeliamuose varguose. Jis pakyla virš visa ko ir visa kam daro šventos įtakos. Savo darbuose neieško žemiškos garbės ir kitus ragina jos neieškoti. „Tegul žmonės žiūri į mus, kaip į Kristaus tarnus ir Dievo paslapčių teikėjus. Todėl ir reikalaujam iš teikėjų, kad kiekvienas būtų rastas ištikimas. Tai man mažiausias dalykas, kad aš jūsų ar žmonių teismo dienos esu teisiamas; bet nė aš pats savęs neteisiu. Nors aš nieko nesijaučiu, tačiau ne dėl to esu nuteisintas. Mano teisėjas yra Viešpats. Taigi, neteiskite pirm laiko, iki neateis Viešpats. Jis tai apšvies paslėptuosius tamsybėse daly-

kus ir atidengs širdžių sumanymus. Tuomet kiekvienam bus jo pagyrimas iš Dievo" (1 Kor. 4, 1 — 5).

i). *Žemiškosios gėrybės.* Žemiškas gėrybes Povilas laiko nepastoviomis. Jos tiek yra vertos, kiek reikalingos pragyvenimui. O pragyvenimą turįs teisę gauti iš tų, kuriems skelbiąs Evangeliją: „Jei mes jums sėjome dvasinę sėklą, ar didelis yra dalykas, jei mes dalyvautumėm žemiškoje pjūtyje?" (1 Kor.9, 11). Tiems gi,kurie jo meterialiniuose reikaluose padėjo, yra dėkingas. „Aš labai apsidžiaugiau Viešpatyje, kad galų gale jūs vėl pražydote rūpesniu apie mane, taip kaip ir visuomet rūpinotės, tik buvote aplinkybių sutrukdyti. Tai sakau, ne kad aš norėčiau dejuoti dėl skurdo; nes aš išmokau pasitenkinti tuo, ką turiu. Aš moku ir būti pažemintas, moku taip pat ir apstume gyventi, (esu pripratintas prie visa ko ir pire visokių aplinkybių), būti sotus ir alkti, apsčiai turėti ir kentėti skurdą. Aš visa galiu tame, kurs stiprina mane. Tačiau jūs gerai padarėte, dalyvaudami mano sielvarte" (Pilyp. 4, 10 — 14).

Apskritai žemiškuose dalykuose — reikaluose štai kaip nusistato: „Neduokime nė vienam jokio papiktinimo, kad mūsų tarnystė nebūtų peikiama, bet visame parodykime save, kaip Dievo tarnus, didele kantrybe sielvartuose, varguose, suspaudimuose, smūgiuose, kalėjimuose, maištuose, darbuose, budynėse, pasninkuose,

nekaltybe, romumu, meilumu, šventąja Dvasia ir nevaidmaininga meile, tiesos žodžiu, Dievo jėga, teisybės ginklais dešinėje ir kairėje, garbėje ir negarbėje, kada piktai ar gerai apie jus kalba, laikomi suvedžiotojais, tačiau teisiakalbiai, nepažįstamais, tačiau žinomi; laikomi mirštančiais, nors mes dar esame gyvi; kaip nuplakti, tačiau neužmušti; kaip nuliūdusieji, tačiau visuomet linksmi; kaip beturčiai, bet kurie daugelį daro turtingais; kaipo nieko neturintieji, tačiau visa turintieji" (2 Kor. 6, 3 — 10). „Visame mes kenčiame vargą, bet nenustojame drąsos; mes svyruojame, bet nenusimename" (2 Kor. 4, 8).

j). Ramybė. Atsižvelgiant į tai, kiek apaštalas Povilas dirbo, kiek visokių rūpesčių ir vargų turėjo, reiktų manyti, kad jis buvo labai išsiblaškęs, pilnas sumišimų. Iš tiesų taip visai nebuvo. Jis visada romus ir susivaldąs, niekada nenustojąs lygsvaros. Toks jis yra dėl to, kad Krikščionybė to reikalauja. Su Kristaus kryžiumi į žemę atnešta taika (Kolos. 1 20). Per Kristų mes esame ramybėje su Dievu (Rom. 5). „Nes jis yra mūsų ramybė: jis tai iš abiejų padarė viena: jis sugriovė savo kūnu tarpinę sieną, neprietelystę" (Efez. 2, 14). Ramybės Povilas linki ir kitiems: „Malonė jums ir ramybė nuo Dievo mūsų Tėvo ir nuo Viešpaties Jėzaus Kristaus" (1 Kor. 1, 3; 2; Gal. 1, 3; Efez. 1, 2; Pilyp. 1, 2).

XVI. KITADOS IR DABAR.

Ne tik Povilo laiškuose išreikštos mintys, bet ir jo elgesys turi programinės reikšmės ir mūsų laikams.

Povilo asmenybė buvo tiek didelė, kad turėjo jėgos šimtus, tūkstančius ir milijonus atkreipti į save dėmesį ir patraukti link vieno bendro tikslo. Jei Povilas būtų pasilikęs fariziejus, šiandien vargu jo vardas būtų žinomas. O jei žinotume, tai gal tik kaip krikščionių persekiotoją. Dabar, iš Dievo malonės pasidaręs apaštalu, pasidarė tokia asmenybė, be kurios sunku suprasti ir pačią Krikščionybę.

Jei statysime klausimą: kas šiandien svarbiausia katalikiškame veikime? teks atsakyti, kad kaip tada, taip ir dabar svarbiausia yra žmonių asmenybės. Jei bus asmenybių su turtingu pròto ir širdies gyvenimu, jei prigimtos jėgos ir prigimti sugebėjimai bus papildomi antgamtinėmis jėgomis ir bus išjudinta visa tai į aktyvumą, nepaisant vienokių ar kitokių darbo metodų, daug bus galima padaryti. Aišku, kad tokių dalykų ne visi lygiai turi. Pats Išganyto-

jas pareiškia, kad ne visiems yra duota po lygiai talentų. Bet jei kiekvienas sau duotus talentus tinkamai išnaudos, daug ir labai daug galės padaryti savo srityje.

Lyginant šių dienų sąlygas su anuometiniu veikimu, tenka pripažinti, kad dabar darbas yra labai susmulkėjęs ir asmenybę taip išdrasko, taip suskaldo, kad ji tinkamai pasireikšti negali. Jei žmogus mėgins kuriam nors darbui visa siela atsiduoti, gaus apsileidėlio vardą, kad nedirba daugelyje būtinai reikalingų sričių.

Jau ir Povilo veikime matome darbo pasidalinimą: svarbiąsias pastoracijos pareigas neša jis pats, o antraeiles vykina per pagelbininkus arba visai jų nepradeda. Jau pirmoje Jeruzalės bendruomenėje apaštalai pastebėjo, kad nėsą galima tarnauti prie stalo apleidžiant Dievo žodžio skelbimą. Šiam darbui kviečia pagelbininkus. Panašiai elgiasi ir Povilas.

Toks buvo Povilo gyvenimas ir toki jo darbai. Jeigu ta asmenybė šiandien atsikeltų ir panaudotų moderniąją techniką Dievo Žodžio skelbimui, ir vėl visas pasaulis turėtų pajusti, kad kažkas į jį daro didelės įtakos. Jei negalime prikelti Povilo asmenybės, prikelkime jo paskleistas idėjas, o jo paskleistos idėjos dar ir šiandien daug padarys.

LITERATŪRA:

1. *Josef. Holzner,* Paulus. Freiburg im Br., 1937.
2. *Dr. Bernhard Bartmann,* Paulus als Seelsorger. Paderborn, 1921.
3. *Dr. Edmund Kalt,* Biblisches Reallexikon. Paderborn, 1931.
4. *Kun. (Arkivysk.) Skvireckas,* Šv. Povilas apaštalas. Kaunas, 1910.
5. *Sagot du Vauroux,* Saint Paul. Paris, 1933.
6. *Auguste Hollard,* Saint Paul.Paris, 1934.
7. *F. Prat, S. J.,* La Théologie de Saint Paul. II partie, XVI édition. Paris, 1929.
8. *Alphons Steinmann,* Zum Werdegang des Paulus. Freiburg im Br. 1928.

TURINYS

psl.

Autoriaus žodis 5
I. Povilo gyvenimas prieš atsivertimą 7
II. Povilo atsivertimas 17
III. Povilo misijos 21
IV. Pirmoji apaštališkoji kelionė 31
V. Antroji apaštališkoji kelionė (51-53) .. 49
VI. Trečioji apaštališkoji kelionė (54-58) .. 68
VII. Nelaisvė 89
VIII. Į Romą 105
IX. Romoje 111
X. Gyvenimo vakaras 123
XI. Povilo asmenybė 134
XII. Šv. Povilo pastoracija 141
1. Šv. Povilo sukurtos bendruomenės .. 141
2. Bendruomenių sudėtis 142
3. Dorovinė bendruomenių būklė 143
4. Paskiros nedorybės 143
5. Žydžiuojantieji 148
XIII. Bendrieji pastoracijos darbai 151
1. Pamokslai 151
2. Sakramentai 154
XIV. Individuali pastoracija 157
1. Turtuoliai ir beturčiai 157
2. Moterys 159
3. Vyrai 162

4. Jaunimas 162
5. Bendradarbiai 163
XV. Šv. Povilo pastoracinio darbo dvasios pagrindai ir ypatybės 165
1. Sąmoningumas pašaukime 165
2. Tikėjimas 167
3. Viltis 168
4. Meilė 169
5. Pagelbinės priemonės 171
a. Malda 171
b. Darbas 175
c. Optimizmas 177
d. Kentėjimai 178
e. Pagundos 178
f. Kovos 180
g. Povilo priešai 181
h. Šventas abejingumas 182
i. Žemiškosios gėrybės 183
j. Ramybė 184
XVI. Ktados ir dabar 185
Literatūra 187

„Pavasario" knygyno leidinių

KATALOGAS

1 9 3 8 m.

JAUNOS SIELOS AUKLĖJIMAS. 274 psl. Kaina 5 Lt. Iš Vakarų Europos rašytojų, mes, lietuviai, labiausiai mėgstame F. W. Foersterį ir pastaruoju laiku pamėgom Tihamer Tothą, kurio net keli veikalai per trumpą laiką išversti į lietuvių kalbą. T. Tothas yra pasaulinio mąsto religinis rašytojas, tad jam rekomendacijų nereikia.

„Jaunos sielos auklėjimas" — tai religiškai morališko auklėjimo metodika, ir tai metodika pirmos rūšies, nes 1. ji pagrįsta paskutiniu pedagogikos mokslo žodžiu; 2. autorius yra puikus Kat. Bažnyčios doktrinos žinovas ir giliai religingas autorius, tad jo metodika yra moksliška, katalikiška ir labai gyvenimiška; 3. autorius giliai pažįsta jaunimo religijos psichologiją, tad jo teigimai visai patikimi, ir 4. autorius yra krikščioniškas optimistas, tad jo veikalas įkvepia skaitytojui tokią pat nuotaiką, o optimizmas visada sudaro pedagogui labai svarbią savybę.

Ši knyga turinio atžvilgiu sudaro klasišką religiškai morališko auklėjimo metodiką, tad ji

turėtų virsti teoretišku ir praktišku vadovėliu visiems Gerb. Kunigams-religijos mokytojams, — pirmiausia vidurinių ir aukštesniųjų mokyklų kapelionams, o po to visiems religijos dėstytojams pradinėse mokyklose, tėvams ir bendrai visiems, kam tenka dirbti su jaunaisiais.

VIDURDIENIO DEMONAS, Paul Bourget. I ir II tom. Kaina po 3 lit. Gilios minties, nepaprastai įdomios intrygos romanas, kuriame tragiškiausia forma iškyla sąžinės konfliktas su vidurdienio demonu — su puolimo pagunda. Tai vienas iš geriausių prancūzų literatūros šedevrų, kurį reikia kiekvienam perskaityti.

PIJUS XI. 396 psl. didelio formato, kaina 6 Lt. Veikale randasi aktualieji katalikų gyvenimo ir pasaulėžiūros klausimai pagal Pijaus XI gyvenimo ir jo raštų mokslą.

Atsižvelgiant į šio veikalo turinį, jo garbingus bendradarbius ir didelį Popiežiaus palankumą, Vatikanas sutiko, kad ši knyga — dvigubo jubilėjaus proga — būtų dedikuota Jo Šventenybei Pijui XI. Tai yra reta ir Lietuvai labai garbinga išimtis.

NAUJASIS ŽMOGUS, Emil Fiedler. 166 psl. Kaina 2 lt. 50ct. Labai įdomus, naudingas ir nepamainomas veikalas jaunimui ir vyresniesiems. Parašytas gražia, suprantama ir gyva kalba; daug gražių ir įdomių posakių. Šis veikalas savo minčių drąsumu ir stiliaus ekspresyvumu žavės skaitytoją ir kelintą kartą skaitomas. Spauda rašė, kad apie šią knygą reikėtų prirašyti ištisus straipsnius, o dar daugiau apie ją skaitytojai sužinotų ją pačią perskaitę.

PRAKTIŠKAS ETIKETO VADOVĖLIS, V. Kamantausko. 162 psl. Kaina 2 lt. 50 st. Vadovė-

lis apima praktiškus gražaus elgesio dėsnius: žmogaus apsirengimą, judesius, apsilankymus, ir bendrai kaip užsilaikyti svečiuose, krikštynose, laidotuvėse, vestuvėse ir panaš. Vadovėlis praktiškas ir naudingas norintiems ištobulinti savo elgseną ir norintiems išmokti gražaus mandagumo, nes santykiaujant su žmonėmis, be kitų ypatybių, mandagumas kartais daug nulemia.

„Praktiškas Etiketo vadovėlis" rekomenduotinas visiems, kurie nori susidaryti gerą elgimosi skonį ir harmoningus santykiavimo papročius šeimoje ir viešumoje.

MAGNIFICAT, Kun. P. Jako, 200 psl. Kaina 2 lit. Konferencijos apie Mariją gegužės mėnesiui ir kitoms progoms. Lengvas stilius, įdomus turinys, vaizdingumas ir gyvenimiškumas skiria šią knygą nuo visų iki šiol pasirodžiusiųjų. Šios konferencijos, sako įžangoj autorius, rašytos taip, kad jos būtų mielos in inteligentui..." „Magnificat" nėra saldžiųjų panegyrikų rinkinys Marijai, bet nuoširdžios pastangos. Jos pavyzdžio ir meilės galia padaryti žmogų žmoniškesnį ir krikščionį krikščioniškesnį.

JI LABAI MYLĖJO, Iš Lacordaire raštų — P. Jakas. 156 psl. Vienos garsios moters gyvenimo istorija. Žmogiškas puolimas ir iš nupuolimo pakilimas čia pavaizduotas su retu iškalbingumu.

MES ALKSTAME DIEVO, Kun. J. Marcinkus. 240 psl. Kaina 4 lit. Jaunimui, moksleiviams ir plačiai visuomenei pasitarnauti tapo išleista ši knyga. Gražių, turiningų pamokslų rinkinys, tačiau kiekvienas ras joje sau daug medžiagos savo paskaitoms, konferencijoms ir referatams mokyklose ruošti.

IŠPAŽINTIS PRAKTIKOJE, Kun. P. Jakas. 240 psl. Kaina 1 lit. 50 ct. Ši knyga be gausių ir labai naudingų teoretinių žinių apie išpažintį skiria daug vietos sąžinės sąskaitai daryti. Knyga labai rekomenduotina visiems praktikuojantiems katalikams.

KENTĖJIMŲ PROBLEMA, Kun. L. Tulaba, 128 psl. Kaina 1 lt. 50 ct. Tai vienintėlis ir originališkiausias veikalas mūsų literatūroje apie žmogaus kančias, kurias pesimizmas laiko žiauria likimo pabaisa, optimizmas — priemone palaimai kurti. Kančių problema čia sprendžiama įvairių sprendimų, sveiko proto ir apreiškimo šviesoje. Į klausimą, kodėl žmogui lemta tiek daug kentėti, rasite atsakymą perskaitę šią knygą.

GRAŽAUS ELGIMOSI PAGRINDAI MOKYKLINEI JAUNUOMENEI, Talmanto. 96 psl. Kaina tik 50 ct. Apie mandagumą bei gražų elgesį yra jau keletas knygų. Bet lig šiol neturėjom trumpai sutrauktų žinių, kurios yra reikalingiausios kiekvienam ne tik jaunam moksleiviui, bet ir šiaip norinčiam būti „šlifuotu" visuomenės akyse. Jei kitose knygelėse yra įdėta ir aukšto rango sferų mandagumo dalykų ir net tokių, kurie mūsų krašto papročiams nedera, kurie kartais tik pastorindavo knygas, tai šioje knygelėje sudėtos tik visos reikalingiausios taisyklės, kaip elgtis žmonių draugėje: su tėvais, namiškiais ir vyresniais asmenimis ir poniomis, tarp svetimų, bute; draugų rinkimasis, korespondencija. Taip pat elgimosi taisyklės įvairiose vietose ir aplinkybėse: mokykloje, už mokyklos sienų, bažnyčioje, namie; drabužiai, švarumas, elgimasis gatvėje, vizituojant, draugėje, prie stalo, aikštėse, iškylaujant, sportuojant, atostogaujant, sodžiuje ir kurorte, keliau-

jant, medžioklėje, čiuožykloje, lankant muziejus, paskaitas, koncertus, reiškiant užuojautas ir t. t.

Šviet. M-jos Knygų tikrinimo Komisija knygelę pripažino tinkama visų mokyklų knygynams.

VADOVĖLIS BENDRAM ŠV. MIŠIŲ KLAUSYMUI, Prel. J. Naujokas. 157 psl. kaina 80 ct. Šis vadovėlis yra geriausia priemonė naudingai įpratinti bendrai melstis, ypač šv. Mišių klausyti. Moksleiviai pirmieji turi rodyti pavyzdį paveikslingam maldingumui. Knygelė rekomenduotina Gerb. Vidurinių ir pradžios mokyklų kapelionams paskleisti mokyklose ir įvesti bendrą šv. Mišių klausymą.

25 LINKSMOS DAINELĖS ir liaudies kankliavimas, J. Strimaitis, pusl. 54. Kaina 2 lit. 50 ct. Šis pavadinimas — linksmos dainelės — visai atitinka turinį: gražūs žodžiai ir linksmos melodijos padarė tai, kad šias dainas pamėgo Lietuvos ir Amerikos lietuvių mokyklos, jaunimo organizacijos, kurios be to, nori susipažinti ir su kanklių muzika. Šiame rinkinyje įdomiausios: Dėdienė, Aš einu į svečius, Baltijos vėjelis (baleto valsas) Vaikų maršas, Sesutėlė, Mankštos maršas,Sveikinimų daina ir kt. Kai kurios su pritarimu fortepijono. Ypač tinka dainuojant inscenizuoti kupletai.

Kankliavimo skyriuje nurodoma kaip susitvarkyti kankles, kaip kankliuoti liaudišku būdu, kaip pasirinkti daineles ir sudaryti kanklių orkestrėlius.

KANKLIŲ MUZIKOS VADOVĖLIS, Pr. Puskunigis. 32 psl. Kaina 1 lit. 50 ct. Kanklių garsai primena mums žilos senovės laikus, kai Lietuva buvo galinga ir laisva šalelė, kai kanklių garsai aidėjo Vilniuje ant Gedimino kalno, prie garsaus

Trakų ežero, prie Baltijos jūros krantų puikiausiose bajorų rūmuose ir samanotose pirkelėse. Nereikėtų ir dabar kanklių pamiršti. Šis vadovėlis be teoretinių ir praktiškų žinių apie pačias kankles ir kanklių muziką turi daug liaudies dainelių su gaidomis kankliuoti.

IR KAIME JUOKIAMĖS, Bieliausko Br. 36 psl. Kaina 0,80 lit. Septyni linksmi kaimo scenai kūrinėliai — monologai: mano kelionė į Kauną; lenkų kariuomenės paradas Vilniaus krašte; kaimiečių pašnekėsys; pas gydytoją; seniūnas kiaules surašinėja ir kit. Įdomūs monologai, turį didžiausio pasisekimo vaidinimuose sukelti gerai publikos nuotaikai.

ATEIK, VIEŠPATIE. Kun. P. Jakas, 16 pusl. Kaina 0,05 lt. Imant gi 100 št. — 3 lit. Turinys: žmonija savo jėgomis nepajėgė pakilti iš dorinio suskurdimo kadaise; dieviškos paramos jai reikia ir šiais laikais, kad ji galėtų atsinaujinti.

Knygutė gražaus formato, spalvuotais viršeliais. Tinka duoti dovanėlės vietoje Gerb. Kunigams bažnyčioje aukas renkant, kalėdojant ir šiaip panašiomis progomis.

KIENO TEISĖ IR PAREIGA AUKLĖTI, J. Bičiūnas, 16 psl. Kaina 5 ct. Knygutė taip pat gražaus ir patrauklaus formato, spalvuotais viršeliais ir tinka dovanėlės vietoje kiekviena proga.

PIRMOSIOS KOMUNIJOS ATMINIMUI, Kun. J. Stankevičius, 24 psl. Kaina 10 ct. Spalvuotais viršeliais knygutė Pirmosios Komunijos proga vaikučiams su atitinkamomis maldomis, giesmėmis ir aprašymėliais apie Šv. Teresėlę.

ŠV. KUDIKĖLIO JĖZAUS TERESĖ KUDIKIŲ PAVYZDYS, J. Talmanto vertimas. 142 psl. Kai-

na 1 litas. Gražių pavyzdžių rinkinys iš. Šv. Teresėlės gyvenimo, jos stebuklai. Taisyklinga kalba lietuvių kalbininko parašyti straipsneliai tinka pasiskaitymams vaikučiams, motinoms ir visiems, kurie myli Teresėlę.

DIDŽIOJI NUSIDĖJĖLĖ, J. Talmanto vertimas, 260 pusl. Kaina 3 lit. 50 ct. Istorinis romanas iš didžiosios nusidėjelės Magdalenos gyvenimo.

Šių knygų reikalaukite visuose knygynuose arba tiesiog iš „Pavasario" Knygyno Kaune, Rotušės a. 3, tel. 27133. Kiekvienas Jūsų užsakymas bus tą pačią dieną visu stropumu išpildytas.

VIDURDIENIO DEMONAS (Demon de Midi). Garsiojo prancūzų rašytojo Paul Bourget'o geriausias romanas. Jau atspausdintas I ir II tom. Apie Paul Bourget'ą „N. Romuva" (1931 m. 40 nr. rašė: „Tai žymiausias prancūzų psichologinio romano kūrėjas".

O jo „Vidurdienio Demonas" ten pat įvertintas šitaip: „Tai literatūros meno šedevras".

Kiekvienas skaitytojas ras šiame romane stipriai intriguojančią fabulą, skaudžių ir džiugių išgyvenimų trijų šeimų tragediją, ekskunigo dramą, gražių vaizdų.

Inteligentas, be to, ras visą eilę sprendžiamų problemų gilių minčių, labai ryškių ir įdomių tipų, ir perdėm gėrėsis žavingu stiliumi. Štai, pav., kokia iškalbinga pasidaro gamta, Bourget'o plunksnos paliesta: „Ledas, kuris baigia apgalėti gyvą vandenį — koks simbolis senatvės šalčio, apimančio dvasią, koks simbolis sunkaus likimo,

slopinančio, paraližuojančio jausmus! Bet laikai keičiasi. Gamta nenori mirti. Miškui, ežerui atgimsta pavasaris. Vanduo triumfuoja, nugalėjęs ledą; medžiai apsisagsto žaliais lapais. Tik žmogaus gyvenimas dviejų pavasarių neturi!.."

„V. D." išleistas estetiškai; vertimas atliktas su dideliu stropumu; kaina po 3 lt. Gaunama visuose knygynuose.

GRAŽAUS ELGIMOSI PAGRINDAI MOKYKLINEI JAUNUOMENEI.

Laisvas vertimas J. Talmanto. „Pavasario" knygyno leidinys Nr. 11. Kaunas — 1937 m. 96 pusl. Kaina 50 cent.

Apie mandagumą bei gražų elgimasi yra jau keletas knygų. Bet lig šiol neturėjome trumpai sutrauktų žinių, kurios yra reikalingiausios kiekvienam ne tik jaunam moksleiviui bet ir šiaip kiekvienam norinčiam būti „šlifuotu" visuomenės akyse. Jei kitose knygelėse yra įdėta ir aukšto rango sferų mandagumo dalykų ir net tokių, kurie mūsų krašto papročiams nedera, kurie kartais tik nereikalingai pastorindavo knygą, tai šioje knygelėje sudėtos tik visos reikalingiausios taisyklės, kaip elgtis žmonių draugėje: su tėvais, su namiškiais, su vyresniaisiais asmenimis ir poniomis, tarp svetimų, bute; draugų rinkimasis, korespondencija. Taip pat elgimosi taisyklės įvairiose aplinkybėse: mokykloje, už mokyklos sienų, bažnyčioje, namie; drabužiai, švarumas, elgimasis gatvėje, parke, krautuvėje, vizituojant, draugėje, prie stalo, aikštėse, iškylaujant, sportuojant, atostogaujant, sodžiuje ir kurorte, keliaujant, medžioklėje, čiuožykloje, šokant, lankant muziejus, paskai-

tas, koncertus, suteikiant pagelbą nelaimingų atsitikimų atveju, gedint ir reiškiant užuojautą.

Jau tik turinio suminėjimas aiškiai parodo, kad duoda jaunuolio elgimosi visa, kas reikalingiausia. Kalba graži, aiški, trumpais sakiniais. Knygelė mažo formato: 11,5 — 7,5 cm. dydžio, labai patogi berniukams nešiotis kišeniuje, o mergaitėms rankinukyje.

Šviet. M-jos Tikrinimo Komisija, pripažindama knygelę tinkama visų mokyklų knygynams, mūsų manymu neapsiriko. Linkėdami jaunimui mandagumo, mes drįstame knygelę parekomenduoti kalėduojantiems kunigams ir mėgstantiems papiršti geresnę mokiniams knygą mokytojams.

Mokytojas J. Strimaitis

JAUNOS SIELOS AUKLĖJIMAS

Įvado žodį parašė J. E. Vysk. *P. Būčys.*
Išvertė J. Gaidamavičius ir Vyt. Mankeliūnas. 274 pusl. in 8°. Kaina: įrišta 6.50 Lt., neįrišta 5 Lt.

ŽIDINYS 1935 M. 10 NR. RAŠĖ:

„Autorius jau yra mums pažįstamas ir prieš keletą metų pradėtų leisti raštų, skiriamų specijaliai jaunimui. O šiais metais, kaip matome, sulaukėme jo rimtos pedagoginės studijos.

Šiame veikale autorius, pasižymėjęs mūsų dienų akrikščioničkumą ir duališkumą, klausia, kas daryti? Atsakydamas pažymi, kada turime „turimus mokymo metodus praplėsti, juos pritaikinti moderniesiems reikalavimams". Turime tam panaudoti visa, kas yra gero naujose pedagoginėse sistemose. To galėsime pasiekti tik tuomet, „kai

mūsų seni, amžiais išmėginti, metodai bus siejami su 20 amžiaus gyvenimu ir iš tos sąsijos išaugs mūsų auklėjimas".

Tolimesniuose skyriuose atsakoma į tuos naujovinio žmogaus auklėjimui statomus reikalavimus. Auklėjimas prasideda šeimoje, todėl nagrinėjama pirmiausia mažų vaikų auklėjimas. Toliau kalba apie jaunimo sielos auklėtojo individualybę, kuo jis turi pasižymėti, be kokių savybių tenedrįsta imtis taip atsakingo darbo.

...Svarbiausia nepalikti jaunuolio vieno brendimo amžiuje, šiuo metu jis yra reikalingas ypatingos globos; čia susidursime ir su seksualine jaunimo problema, kurią autorius, pats turėdamas ilgo patyrimo, labai sumaniai sprendžia ir duoda daug naudingų auklėtojui patarimų.

...Iš trumpai suminėto turinio galima spręsti apie veikalo naudingumą ir aktualumą. Speciali šio veikalo savybė yra ta, kad autorius pasako, kaip lengviausia tuos nurodymus galima pritaikinti praktikoje.

Reikalaukite šios knygos visuose knygynuose ir pas leidėją „Pavasario" knygyną, Kaune Rotušės a. 3.